

**Instytut Analiz, Diagnoz i Prognoz
Gospodarczych w Szczecinie**

70-415 Szczecin; Al. Papieża Jana Pawła II 42; tel./fax (091) 46 46 949

Załącznik do Uchwały
Nr XIV/110/2012
Rady Powiatu w Gryfinie
z dnia 28.06.2012 r.

Strategia rozwoju oświaty ponadgimnazjalnej w powiecie gryfińskim na lata 2012-2016

Szczecin 2012

Wykonano na zlecenie Zarządu Powiatu w Gryfinie.

Opracował zespół w składzie:

dr Paweł Baran – kierownik zespołu badawczego

dr Krzysztof Dmytrów

dr Mariusz Doszyń

dr Sebastian Gnat

Nadzór merytoryczny

prof. zw. dr hab. Józef Hozer

prezes Instytutu Analiz, Diagnoz i Prognoz Gospodarczych w Szczecinie

Spis treści

Część I – sformułowanie celu opracowania.....	4
Część II – opis metodologii.....	7
Część III – analityczna.....	9
3.1. Analiza i prognoza podstawowych zmiennych o charakterze demograficznym w powiecie gryfińskim z uwzględnieniem sytuacji w systemie oświaty w latach 2012 – 2016... 9	
3.2. Analiza sytuacji gospodarczej w powiecie gryfińskim z odniesieniem do zadań strategicznych oświaty	24
3.3. Prezentacja stanu szkolnictwa gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego w powiecie gryfińskim w latach 2003-2010	31
3.4. Wyniki badań ankietowych.....	46
Część IV – strategiczna.....	82
4.1. Wnioski z badań.....	82
4.2. Analiza SWOT	86
4.3. Propozycje działań w ramach strategii rozwoju oświaty w powiecie gryfińskim.....	88
4.4. Cele strategiczne i działania wspomagające ich realizację	90
ANEKS – Działania szczegółowe – propozycje (przykłady dobrych praktyk)	94
A1. Propozycja systemu monitorowania sytuacji w oświacie w powiecie gryfińskim.....	94

Część I – sformułowanie celu opracowania

Prowadzenie placówek oświatowych jest jednym z najważniejszych zadań realizowanych przed jednostki samorządu terytorialnego – gminy i powiaty. Przyjęcie tego zadania przez władze gminne i powiatowe wiąże się z koniecznością planowania rozwoju systemu edukacji na podległym im terenie i dostosowywania go do zmieniających się potrzeb, wynikających z procesów gospodarczych, społecznych i demograficznych zachodzących w skali lokalnej i regionalnej. Jednym z obowiązków, stojących przed jednostkami samorządowymi, jest zatem opracowanie strategii działań dopasowujących system edukacji do wymogów współczesności oraz wyprzedzających przyszłe potrzeby. Tym celom służy opracowanie niniejszej *Strategii rozwoju oświaty w powiecie gryfińskim na lata 2012-2016*.

Zmiany w oświacie, zapoczątkowane przez reformę z 1999 roku, doprowadziły do podziału kompetencji, w którym – z zasady – szkoły podstawowe i gimnazja prowadzone są przez gminy, szkoły ponadgimnazjalne zaś – przez powiaty. W powiecie gryfińskim pod rządami Ustawy o systemie oświaty z 7 września 1999 roku ukształtowała się sytuacja nieznacznie odbiegająca od tego ogólnego schematu. Wskutek dostosowania systemu oświaty do lokalnych uwarunkowań (w tym w wyniku działań takich jak m.in. powstanie, a następnie powiększenie sieci gimnazjów, likwidacja i łączenie szkół w zespoły) w chwili obecnej system składa się z licznych elementów, prowadzonych przez 11 różnych organów: powiat gryfiński, dziewięć gmin powiatu oraz Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Powiat jest organem prowadzącym dwóch zespołów szkół ponadgimnazjalnych – **Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Gryfinie** i **Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Chojnie**, które stanowią główny przedmiot zainteresowania niniejszego opracowania, jednak – z uwagi na konieczność całościowego potraktowania systemu oświaty w powiecie – badania rozszerzono także na szkoły ponadpodstawowe prowadzone przez pozostałe organy. Analizie poddano łącznie 12 gimnazjów i 4 podmioty oferujące edukację ponadgimnazjalną (liceum i trzy zespoły szkół), wymienione w drugim rozdziale opracowania. Wnioski z przeprowadzonych analiz mogą być użyteczne dla wszystkich szkół funkcjonujących na terenie powiatu oraz ich organów prowadzących (w pewnym, ograniczonym zakresie dotyczy to także szkół podstawowych, których badanie nie obejmowało).

Sytuacja społeczno-gospodarcza powiatu, a poprzez nią również sytuacja oświaty w powiecie, jest wypadkową wielu czynników, przy czym część z nich jest szczególnie ważna i specyficzna dla powiatu gryfińskiego. Powiat gryfiński jest największym z powiatów województwa pod względem zajmowanej powierzchni, jest także jednym z powiatów o największej odległości skrajnych obszarów od siedzib urzędów, co ma niebagatelny wpływ na jego funkcjonowanie jako spójnego systemu. Odległość południowych krańców powiatu od Gryfina oraz ich związki z sąsiednimi ośrodkami stanowią wyzwanie, którego echa odczuwane są m.in. także w systemie

oświaty. Naturalną konsekwencją takiego stanu rzeczy jest wyróżnienie drugiego centrum powiatu w Chojnie oraz ciążenie gmin południowej części powiatu w kierunku Myśliborza i Dębna. Z drugiej strony, północna część powiatu gryfińskiego, zwłaszcza graniczące bezpośrednio ze Szczecinem gminy Gryfino i Stare Czarnowo, wchodzące w skład szczecińskiego obszaru metropolitalnego, to rejon, który doświadcza zarówno pożądanych jak i niekorzystnych konsekwencji sąsiedztwa jednego z największych miast w Polsce, nie tylko w sferze gospodarczej, ale także w oświacie. Dobre skomunikowanie Gryfina ze Szczecinem zwiększa skłonność młodzieży z północnej części powiatu do kontynuowania edukacji w szczecińskich szkołach średnich. Dla młodych mieszkańców Gryfina sytuacja, w której mają szeroki wybór oferty edukacyjnej, jest jednoznacznie korzystna, jednak dla gryfińskich szkół taka konkurencja jest ogromnym wyzwaniem. Lokalną specyfiką jest również nadodrzańskie, przygraniczne położenie powiatu, co pociąga za sobą potrzebę orientacji – gospodarczej, ale i w sferze edukacji – na współpracę z niemieckimi sąsiadami, w tym na naukę języka niemieckiego i edukację w zawodach, które dają szansę znalezienia pracy nie tylko w powiecie czy w Polsce, ale również w Niemczech.

Prace nad strategią rozwoju oświaty skupiły się na analizie stanu aktualnego i zdiagnozowaniu najważniejszych wyzwań, stojących przed systemem oświaty powiatu gryfińskiego. Przeprowadzone badania miały na celu rozpoznanie barier, utrudniających dostosowanie systemu oświaty w powiecie do zapotrzebowania, czego wyrazem jest np. dość wysoki odsetek absolwentów gimnazjów, którzy nie decydują się kontynuować edukacji w szkołach średnich w powiecie. Celem przeprowadzonych badań było również poznanie oceny stanu aktualnego w oczach bezpośrednio zainteresowanych efektami kształcenia: uczniów, ich rodziców, nauczycieli i przyszłych pracodawców.

Zwieńczeniem prac nad niniejszym dokumentem było sformułowanie – w oparciu o przeprowadzone badania oraz dyskusje – zestawu celów strategicznych, wyznaczających kierunki rozwoju systemu oświaty w powiecie gryfińskim w najbliższych latach. W szczególności rozumieć przez to należy wskazanie celów w zakresie zarządzania oświatą oraz w dziedzinie współpracy z szeroko pojmowanym otoczeniem społeczno-gospodarczym oświaty. W czwartej części niniejszego opracowania sformułowano trzy cele główne strategii rozwoju oświaty w powiecie gryfińskim na lata 2012-2016 oraz powiązane z nimi cele szczegółowe. Nakreślono również listę zadań, których realizacja – zdaniem zespołu autorów – przyczyni się do osiągnięcia postawionych celów. Głównymi celami w ramach opracowanej strategii są:

1. Poprawa oferty edukacyjnej i stałe podnoszenie jej jakości.
2. Utrzymanie liczby szkół i oddziałów oraz utrzymanie miejsc pracy.
3. Zwiększenie budżetu oświaty.

W ramach celu pierwszego sformułowano następujące cele szczegółowe:

- 1.1. Dostosowanie oferty do sytuacji na lokalnym rynku pracy.
- 1.2. Dostosowanie oferty do aspiracji/preferencji uczniów.
- 1.3. Systemowe wsparcie kompetencji kluczowych.

1.4. Zacieśnienie współpracy z firmami działającymi w powiecie i z PUP.

1.5. Stworzenie systemu kształcenia ustawicznego.

W ramach celu drugiego wyróżniono cele szczegółowe postaci:

2.1. Wdrożenie systemu monitorowania wpływu sytuacji demograficznej na system oświaty.

2.2. Wprowadzenie systemu wspomagającego elastyczne zarządzanie etatami nauczycieli.

2.3. Zwiększenie udziału uczniów kontynuujących naukę w szkołach powiatu (zapewniające utrzymanie ich liczby co najmniej na poziomie wyjściowym przy spadku liczby osób w wieku 16–18 lat).

Cel trzeci został sformułowany jako ogólny postulat, w sformułowaniu tym chodzi jednak o realizację konkretnego zadania, którym jest powołanie zewnętrznego wobec szkół podmiotu występującego o granty na projekty ze środków unijnych, a następnie zarządzanie pozyskanymi grantami. Istotą tego podejścia jest z jednej strony powołanie jednostki wyspecjalizowanej, mającej kompetencje szersze niż tylko obsługa jednej czy dwóch szkół zarządzanych przez powiat i dającej szkołom możliwość udziału w licznych projektach przy minimalnych nakładach własnych, za to z wykorzystaniem własnych zasobów kadrowych.

Część II – opis metodologii

W ramach prac nad strategią rozwoju oświaty poddano analizie dane demograficzne Głównego Urzędu Statystycznego. Na ich podstawie dokonano prognozy liczby osób w wieku odpowiadającym poszczególnym etapom edukacji, a następnie zaprognozowano przyszłą liczbę uczniów we wszystkich gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych na terenie powiatu, przy założeniu stałości struktury. Zmiana liczby uczniów w poszczególnych szkołach stanowi podstawę sugestii dotyczących utrzymania bądź zmniejszenia liczby oddziałów w placówkach. Szczegółowe obliczenia i wynikające z nich konkluzje zostały zawarte w części trzeciej niniejszego opracowania. Wykorzystano dane demograficzne dotyczące struktury ludności całego powiatu, taka skala agregacji pozwala bowiem wychwycić właściwe tendencje, w niewielkim stopniu zaburzone losowymi przyczynami nierzadko decydującymi o strukturze populacji w gminach. Z tego powodu prognozy uzyskane dla powiatu można traktować jako właściwy poziom odniesienia, do wyników uzyskanych dla gmin oraz poszczególnych szkół należy zaś podejść z pewną, niezbędną wobec powyższych uwag, ostrożnością.

Badaniem empirycznym objęto wszystkie gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne dla młodzieży działające na terenie powiatu gryfińskiego, z wyłączeniem szkół specjalnych. Badanie nie obejmowało szkół dla dorosłych.

Gimnazja uczestniczące w badaniu ankietowym:

1. Publiczne Gimnazjum im. Jana Pawła II w Zespole Szkół w Baniach
2. Gimnazjum im. Mieszka I w Cedyni
3. Publiczne Gimnazjum im. Janusza Korczaka w Chojnie
4. Gimnazjum Nr 1 im. Olimpijczyków Polskich w Zespole Szkół w Gryfinie
5. Gimnazjum Nr 2 w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Gryfinie
6. Gimnazjum w Zespole Szkół w Chwarstnicy
7. Gimnazjum w Zespole Szkół w Gardnie
8. Gimnazjum im. Noblistów Polskich w Mieszkowicach
9. Publiczne Gimnazjum im. Jana Pawła II w Zespole Szkół w Moryniu
10. Gimnazjum w Zespole Szkół w Kołbaczu
11. Publiczne Gimnazjum im. Marka Kotańskiego w Góralicach
12. Gimnazjum im. Kazimierza Górskiego w Zespole Szkół w Widuchowej

Szkoły ponadgimnazjalne uczestniczące w badaniu ankietowym:

1. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Gryfinie (organ prowadzący: powiat gryfiński)

2. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Chojnie (organ prowadzący: powiat gryfiński)
3. Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Gryfinie (organ prowadzący: gmina Gryfino)
4. Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Mieszkowicach (organ prowadzący: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi)

W badanych szkołach przeprowadzono ankiety wśród czterech grup respondentów. Przebadano uczniów ostatnich klas gimnazjów oraz szkół ponadgimnazjalnych. Ankiety miały na celu zbadanie aspiracji uczniów i ich dalszych planów edukacyjnych i życiowych oraz ocenę szkoły, w której obecnie się uczą, a także wskazanie powodów wyboru oferty tej placówki. W przypadku uczniów gimnazjów zadano także pytania dotyczące przedmiotów ulubionych i sprawiających trudność oraz sprawdzono znajomość oferty szkół ponadgimnazjalnych, zaś w przypadku uczniów szkół ponadgimnazjalnych zapytano również o znajomość rynku pracy i plany zawodowe. Ponieważ uczniowie gimnazjów to osoby niepełnoletnie, dlatego osobną ankietę przygotowano także dla ich rodziców. W ankiecie tej zapytano, jaki zawód uważają za najlepszy dla swojego dziecka, poproszono też o ocenę oferty edukacyjnej szkół średnich w powiecie i atrakcyjność powiatu (a dokładniej – o to, czy doradzają dziecku pozostanie z powiecie gryfińskim, czy wyjazd z niego). Przygotowanie ankiety dla rodziców jest uzasadnione przez fakt, że rodzice uczniów gimnazjów mają nie tylko doradczy, ale często decydujący głos przy wyborze szkoły i poznanie ich opinii jest równie ważne, jak poznanie opinii ich dzieci. Uzupełnieniem badania w szkołach była ankieta skierowana do dyrektorów placówek. W ramach tego badania ankietowego zapytano dyrektorów szkół o stopień dopasowania programu nauczania w prowadzonych przez nich szkołach do lokalnych potrzeb i bariery takie dopasowanie uniemożliwiające, o określenie braków w wyposażeniu szkół, a także o formy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy i przedsiębiorcami, które pomogłyby dopasować system oświaty do wymogów rzeczywistości gospodarczej. Zapytano ich również o własne opinie dotyczące najbardziej pożądanых na lokalnym rynku zawodów.

Dopełnieniem badania ankietowego przeprowadzonego w szkołach było badanie przedsiębiorców, działających w powiecie gryfińskim. Tym razem posłużono się sondażem telefonicznym skierowanym do części przedsiębiorców. Pytania dotyczyły tego, czy firmy zatrudniały w ostatnim czasie bądź w najbliższym okresie zamierzają zatrudniać nowych pracowników, jakie zawody i jaki poziom wykształcenia są pożądane u przyszłych pracowników firm oraz jakie, według opinii respondentów, zawody poszukiwane są na lokalnym rynku pracy. Zapytano również o współpracę ze szkołami w zakresie organizacji praktyk zawodowych dla uczniów i szkoleń dla pracowników.

Część III – analityczna

3.1. Analiza i prognoza podstawowych zmiennych o charakterze demograficznym w powiecie gryfińskim z uwzględnieniem sytuacji w systemie oświaty w latach 2012 – 2016

Struktury demograficzne mają zasadnicze znaczenie z punktu widzenia efektywności funkcjonowania systemu oświaty. Zmiany struktur wieku ludności określają liczbę uczniów przypadających na poszczególne etapy kształcenia. W celu zapewnienia sprawnego funkcjonowania systemu oświaty konieczne jest prawidłowe diagnozowanie oraz prognozowanie sytuacji demograficznej.

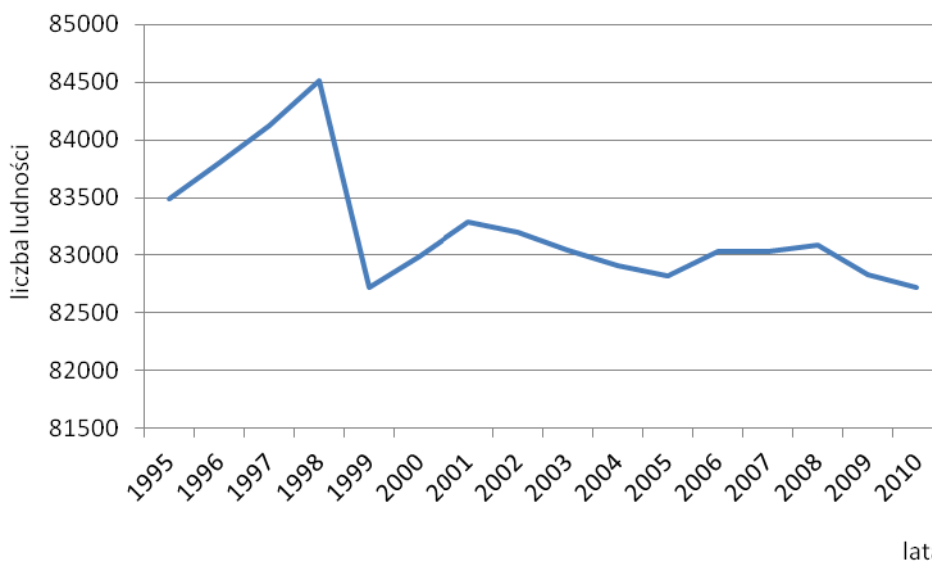
Pomijanie czynników demograficznych przy tworzeniu strategii rozwoju systemu oświaty może prowadzić do tego, co M. Okólski nazywa „demograficzno – instytucjonalnymi antynomiami współczesności” (Kotowska, 1998). Zmiany w strukturze ludności według wieku powinny koegzystować ze zmianami o charakterze instytucjonalnym, szczególnie w przypadku systemu oświaty.

Liczba ludności w powiecie gryfińskim wykazywała w ostatnich latach nieznaczłą tendencję spadkową. Pod koniec 1995 roku powiat gryfiński zamieszkiwało 83 489 osób, w 2010 roku było to odpowiednio 82 727 osób. Dość istotny przyrost ludności miał miejsce w 1998 roku. Malejąca liczba ludności wskazuje na spadek potencjału demograficznego powiatu, jednak nie są to zmiany o dużym znaczeniu.

Tab. 3.1.1. Liczba ludności w powiecie gryfińskim w latach 1995 - 2010 (stan na 31.12)

Lata	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Powiat gryfiński	83489	83798	84126	84507	82727	82985	83294	83201
Lata	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Powiat gryfiński	83042	82916	82819	83037	83028	83093	82830	82727

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rys. 3.1.1. Liczba ludności w powiecie gryfińskim w latach 1995 - 2010 (stan na 31.12)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W dwóch największych gminach powiatu gryfińskiego (Gryfino oraz Chojna), w latach 1995 - 2010, liczba ludności wykazywała nieznaczną tendencję wzrostową. W gminie Gryfino liczba ludności wzrosła z 31 283 osób w 1995 roku do 31 442 osób w 2010 roku, natomiast w gminie Chojna w analogicznym okresie liczba ludności wzrosła z 13 683 osób do 14 048 osób.

Tab. 3.1.2. Liczba ludności w gminach powiatu gryfińskiego w latach 1995 - 2010 (stan na 31.12) – część pierwsza

Lata	Banie	Cedynia	Chojna	Gryfino	Mieszkowice
1995	6543	4447	13683	31283	7660
1996	6558	4408	13832	31412	7693
1997	6584	4412	14014	31525	7630
1998	6658	4414	14091	31733	7690
1999	6431	4382	14049	30914	7515
2000	6447	4383	14051	31061	7527
2001	6501	4386	14061	31303	7580
2002	6463	4379	14004	31286	7556
2003	6431	4350	14052	31217	7522
2004	6404	4338	13951	31238	7504
2005	6364	4349	13931	31296	7467
2006	6397	4323	13992	31367	7439
2007	6389	4341	14022	31516	7406
2008	6396	4308	14102	31543	7384
2009	6377	4294	14091	31469	7327
2010	6371	4283	14048	31442	7291

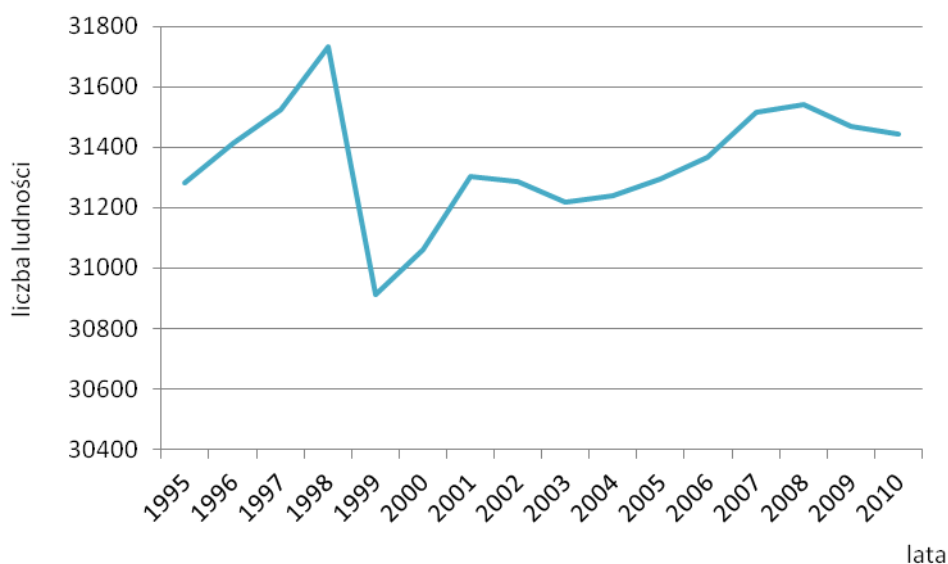
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tab. 3.1.3. Liczba ludności w gminach powiatu gryfińskiego w latach 1995 - 2010 (stan na 31.12) – część druga

Lata	Moryń	Stare Czarnowo	Trzciesko-Zdrój	Widuchowa
1995	4443	3858	5979	5593
1996	4431	3857	5966	5641
1997	4420	3891	6014	5636
1998	4413	3920	5920	5668
1999	4331	3898	5659	5548
2000	4352	3864	5718	5582
2001	4366	3848	5673	5576
2002	4368	3885	5665	5595
2003	4338	3829	5691	5612
2004	4317	3867	5704	5593
2005	4290	3885	5699	5538
2006	4368	3890	5684	5577
2007	4332	3832	5649	5541
2008	4351	3791	5685	5533
2009	4331	3781	5618	5542
2010	4348	3812	5591	5541

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W pozostałych gminach liczba ludności malała. Największy spadek liczby ludności miał miejsce w gminie Trzciesko-Zdrój (spadek o 388 osób) oraz Mieszkowice (spadek o 369 osób).

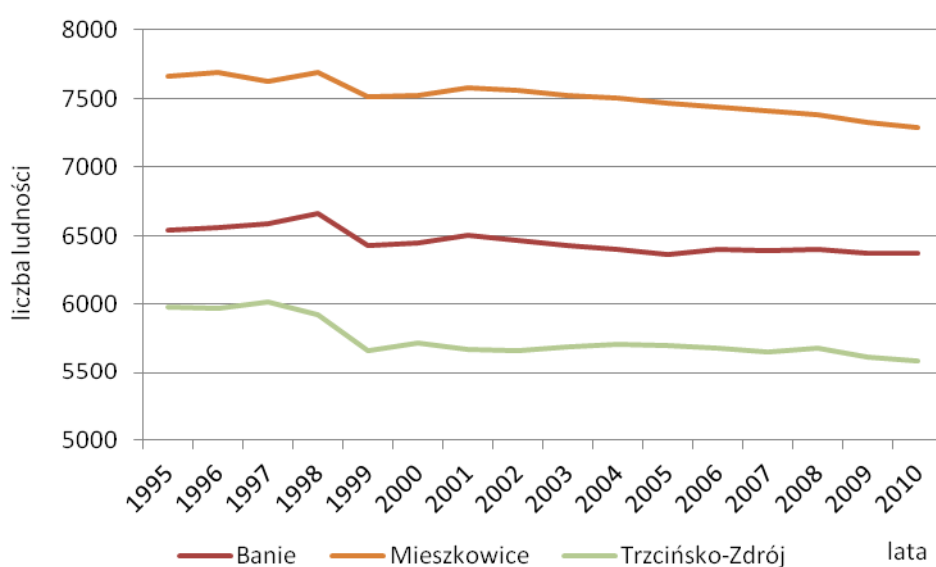
Rys. 3.1.2. Liczba ludności w gminie Gryfino w latach 1995-2010 (stan na 31.12)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

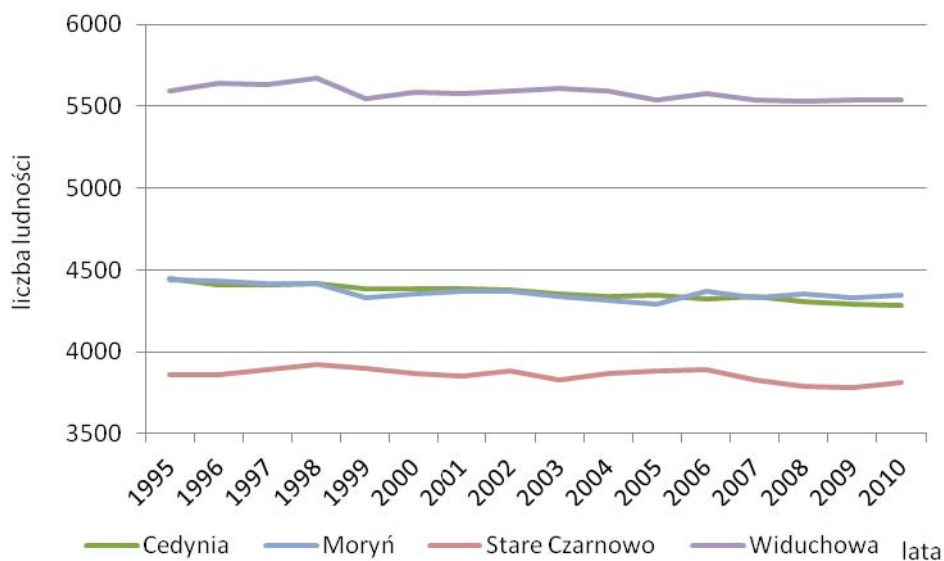
Rys. 3.1.3. Liczba ludności w gminie Chojna w latach 1995-2010 (stan na 31.12)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rys. 3.1.4. Liczba ludności w gminach Banie, Mieszkowice oraz Trzcińsko-Zdrój w latach 1995-2010 (stan na 31.12)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rys. 3.1.5. Liczba ludności w gminach Cedynia, Moryń, Stare Czarnowo oraz Widuchowa w latach 1995-2010 (stan na 31.12)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Stan ludności zależy od ruchu naturalnego (urodzenia i zgonu) oraz od ruchu wędrówkowego (migracje wewnętrzne oraz migracje zagraniczne). O zmianie liczby ludności decyduje poziom przyrostu naturalnego oraz przyrostu wędrówkowego ludności.

Do scharakteryzowania ruchu naturalnego w powiecie gryfińskim zastosowano tzw. współczynnik dynamiki demograficznej (W_{dt}), który jest wyznaczany jako iloraz liczby urodzeń żywych oraz liczby zgonów w danym roku:

$$W_{dt} = \frac{u_t}{z_t} \cdot 100,$$

gdzie

u_t - liczba urodzeń w roku t ,

z_t - liczba zgonów w roku t .

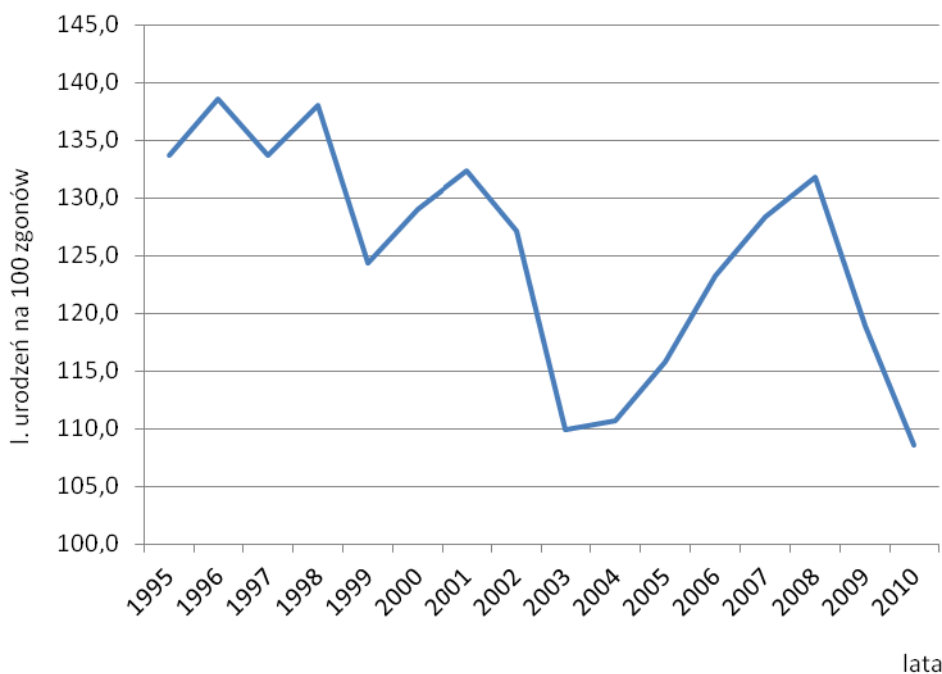
Tak zdefiniowany współczynnik informuje o tym, ile urodzeń żywych przypada na 100 zgonów w danym roku.

Współczynnik dynamiki demograficznej w powiecie gryfińskim w latach 1995 - 2010 przyjmował wartości większe od 100, co świadczy o przewadze liczby urodzeń nad liczbą zgonów. Współczynnik ten charakteryzował się bardzo dużą zmiennością oraz wykazywał tendencję spadkową. W 1995 roku na 100 zgonów przypadało 133,7 urodzeń, w 2010 roku było to 108,6 urodzeń na 100 zgonów.

Tab. 3.1.4. Liczba urodzeń, liczba zgonów oraz współczynnik dynamiki demograficznej w powiecie gryfińskim w latach 1995-2010

Lata	Urodzenia	Zgony	W_{dt}
1995	1068	799	133,7
1996	1088	785	138,6
1997	1015	759	133,7
1998	991	718	138,0
1999	953	766	124,4
2000	898	696	129,0
2001	896	677	132,3
2002	899	707	127,2
2003	809	736	109,9
2004	820	741	110,7
2005	835	721	115,8
2006	869	705	123,3
2007	897	699	128,3
2008	981	744	131,9
2009	903	759	119,0
2010	899	828	108,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rys. 3.1.6. Współczynnik dynamiki demograficznej w powiecie gryfińskim w latach 1995-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ruch wędrowniczy w powiecie gryfińskim został scharakteryzowany za pomocą współczynnika atrakcyjności powiatu, który wyznacza się jako iloraz liczby osób napływających oraz liczby osób wyjeżdżających z powiatu w danym roku.

W celu scharakteryzowania ruchu wędrowniczego w powiecie gryfińskim obliczone zostały dwa rodzaje współczynnika atrakcyjności powiatu:

a) współczynnik atrakcyjności powiatu uwzględniający migracje wewnętrzne (W_{awt}):

$$W_{awt} = \frac{n_{wt}}{o_{wt}} \cdot 100,$$

gdzie

n_{wt} - liczba osób napływających do powiatu w roku t (migracje wewnętrzne),

o_{wt} - liczba osób opuszczających powiat w roku t (migracje wewnętrzne).

b) współczynnik atrakcyjności powiatu uwzględniający migracje zagraniczne (W_{azt}):

$$W_{azt} = \frac{n_{zt}}{o_{zt}} \cdot 100,$$

gdzie

n_{zt} - liczba osób napływających do powiatu w roku t (liczba imigrantów),

o_{zt} - liczba osób wyjeżdżających z powiatu w roku t (liczba emigrantów).

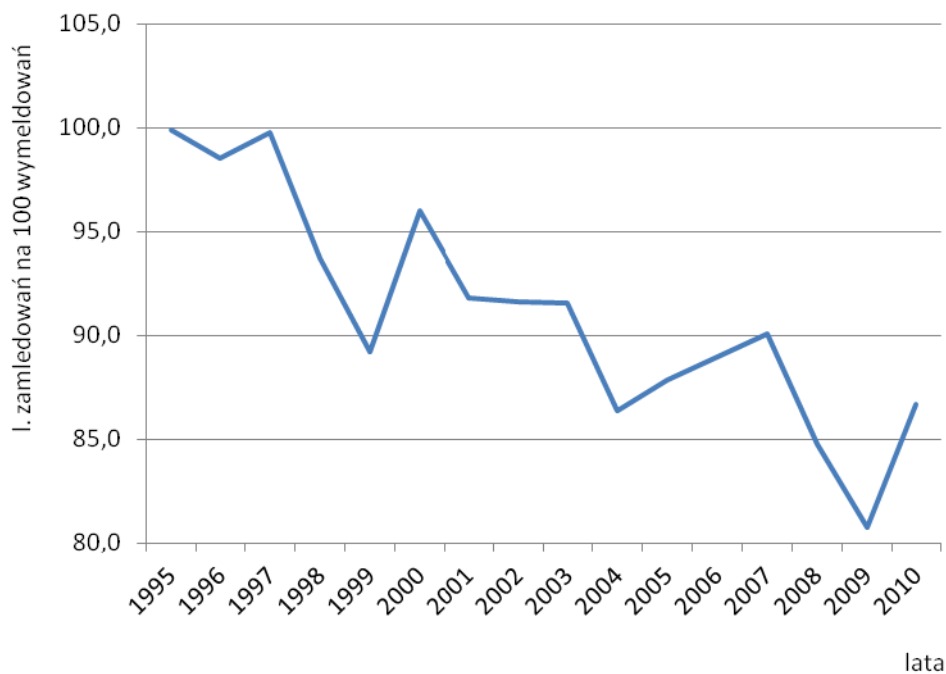
Tak zdefiniowane współczynniki informują o tym ile osób osiedlających się w powiecie przypada na 100 osób opuszczających powiat, z uwzględnieniem odpowiednio migracji wewnętrznych oraz migracji zagranicznych.

W analizowanym okresie wartości współczynnika atrakcyjności powiatu uwzględniającego migracje wewnętrzne były mniejsze od 100, co oznacza, iż więcej osób opuszczało powiat gryfiński niż się w nim osiedlało. Obserwowana w latach 1995 - 2010 tendencja spadkowa omawianego wskaźnika świadczy o malejącej atrakcyjności powiatu (z perspektywy migracji wewnętrznych). W 1995 roku wskaźnik atrakcyjności powiatu był równy 99,9, natomiast w 2010 roku - 86,7. Warto również zwrócić uwagę na dość dużą zmienność opisywanego wskaźnika.

Tab. 3.1.5. Migracje wewnętrzne w powiecie gryfińskim w latach 1995-2010

Lata	Napływ	Odpływ	Saldo	W_{awt}
1995	1492	1494	-2	99,9
1996	1278	1297	-19	98,5
1997	1313	1316	-3	99,8
1998	1227	1309	-82	93,7
1999	1167	1308	-141	89,2
2000	1100	1146	-46	96,0
2001	998	1087	-89	91,8
2002	1204	1314	-110	91,6
2003	1053	1150	-97	91,6
2004	1071	1240	-169	86,4
2005	1028	1170	-142	87,9
2006	1219	1370	-151	89,0
2007	1172	1301	-129	90,1
2008	992	1170	-178	84,8
2009	972	1204	-232	80,7
2010	1132	1306	-174	86,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

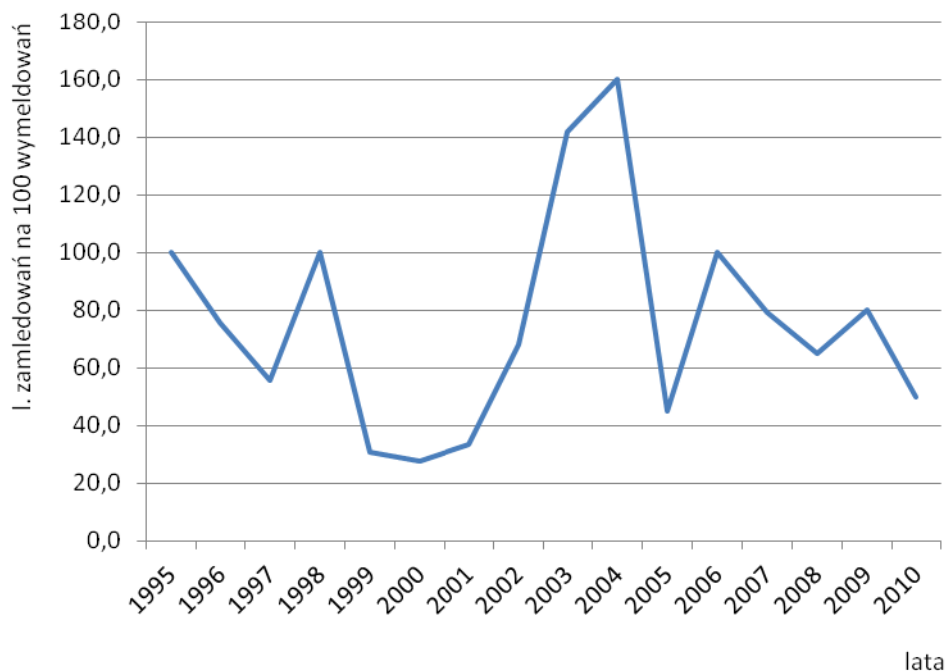
Rys. 3.1.7. Współczynnik atrakcyjności powiatu gryfińskiego (liczba zameldowań przypadająca na 100 wymeldowań) w latach 1995-2010 (migracje wewnętrzne)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tab. 3.1.6. Migracje zagraniczne w powiecie gryfińskim w latach 1995-2010

Lata	Napływ	Odpływ	W_{AZ}
1995	33	33	100,0
1996	25	33	75,8
1997	25	45	55,6
1998	22	22	100,0
1999	12	39	30,8
2000	13	47	27,7
2001	8	24	33,3
2002	30	44	68,2
2003	27	19	142,1
2004	24	15	160,0
2005	14	31	45,2
2006	12	12	100,0
2007	27	34	79,4
2008	13	20	65,0
2009	28	35	80,0
2010	27	54	50,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rys. 3.1.8. Współczynnik atrakcyjności powiatu gryfińskiego (liczba zameldowań przypadająca na 100 wymeldowań) w latach 1995-2010 (migracje zagraniczne)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Współczynnik atrakcyjności powiatu uwzględniający migracje zagraniczne ludności kształtował się w sposób diametralnie różny niż miało to miejsce w przypadku migracji wewnętrznych.

Współczynnik atrakcyjności powiatu, w którym bierze się pod uwagę migracje zagraniczne cechował się w analizowanym okresie bardzo dużą zmiennością.

W większości przypadków wartości współczynnika były mniejsze od 100, co świadczy o tym, iż liczba osób wyjeżdżających za granicę przeważała nad liczbą osób osiedlających się z zagranicy w powiecie gryfińskim. Jedynie w roku 2003 oraz 2004 można było zaobserwować znaczną przewagę liczby osób z zagranicy osiedlających się w powiecie gryfińskim. W 2003 roku na 10 osób wyjeżdżających na stałe za granicę przypadało 14 osób z zagranicy osiedlających się w powiecie. W 2004 roku było to odpowiednio 16 osób.

Z punktu widzenia systemu oświaty szczególne znaczenie ma struktura ludności w tych przedziałach wieku, które odpowiadają poszczególnym etapom kształcenia. W celu określenia liczby osób w odpowiednich grupach wieku wyznaczona została prognoza liczby osób w poszczególnych rocznikach wieku, w przedziale 6 - 19 lat¹.

Tab. 3.1.7. Liczba osób w poszczególnych rocznikach wieku w powiecie gryfińskim w latach 2010-2016 (stan na 31.12)

Wiek/ lata	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
6	807	810	863	886	958	890	893
7	783	807	810	863	886	958	890
8	864	783	807	810	863	886	958
9	847	864	783	807	810	863	886
10	840	847	864	783	807	810	863
11	924	840	847	864	783	807	810
12	953	924	840	847	864	783	807
13	942	953	924	840	847	864	783
14	1051	942	953	924	840	847	864
15	1054	1051	942	953	924	840	847
16	1048	1054	1051	942	953	924	840
17	1030	1048	1054	1051	942	953	924
18	1142	1030	1048	1054	1051	942	953
19	1230	1142	1030	1048	1054	1051	942

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

¹ Wyznaczona prognoza jest prognozą biologiczną, nie uwzględniającą ruchu wędrownego ludności. Liczbę osób w poszczególnych rocznikach wieku otrzymano poprzez tzw. postarzanie ludności, patrz na przykład (Holzer, 1999). Ze względu na brak tablic trwania życia dla powiatu przyjęto, iż prawdopodobieństwa przeżycia jednego roku są równe jeden, co dla osób w analizowanych grupach wieku ma swoje uzasadnienie.

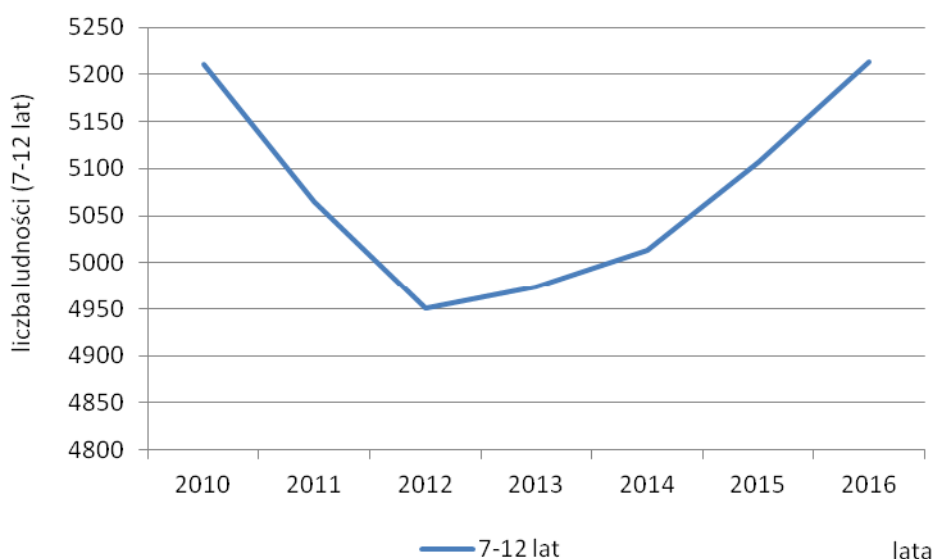
Tab. 3.1.8. Liczba ludności w przedziałach wieku odpowiadającym poszczególnym etapom kształcenia w powiecie gryfińskim w latach 2010-2016 (stan na 31.12)

Wiek	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
7-12	5211	5065	4951	4974	5013	5107	5214
13-15	3047	2946	2819	2717	2611	2551	2494
16-18	3220	3132	3153	3047	2946	2819	2717
19	1230	1142	1030	1048	1054	1051	942

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

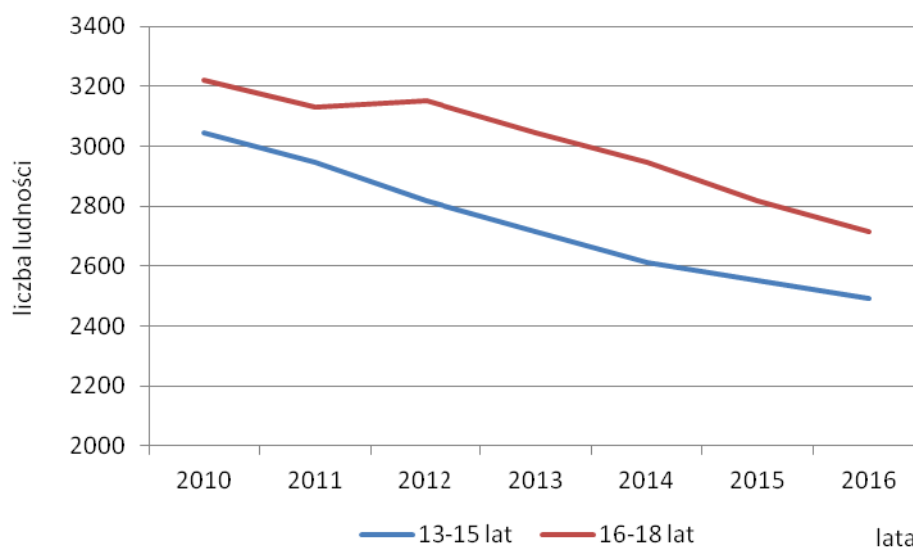
W latach 2010-2016 liczba dzieci w wieku 7-12 lat, a więc w wieku odpowiadającym edukacji na poziomie podstawowym, będzie początkowo maleć z 5211 w 2010 roku do 4951 w 2012 roku, a następnie wzrośnie do 5214 osób w 2016 roku.

Zgodnie z wykonaną prognozą liczba osób w grupach wieku 13-15 lat, 16-18 lat oraz w wieku 19 lat będzie maleć. Liczba osób w wieku gimnazjalnym (13-15 lat) zmaleje z 3047 osób w 2010 roku do 2494 osób w 2016 roku. Liczba osób w wieku 16-18 lat zmaleje w analogicznym okresie z 3220 osób do 2717 osób, z kolei liczba osób w wieku 19 lat zmniejszy się z 1230 do 942 osób.

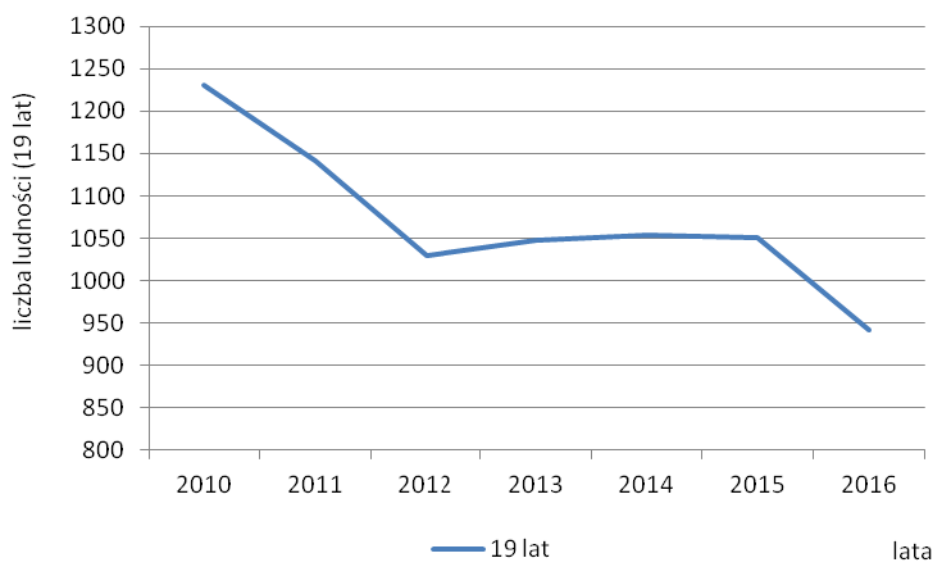
Rys. 3.1.9. Liczba osób w wieku 7-12 lat w powiecie gryfińskim w latach 2010-2016 (stan na 31.12)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rys. 3.1.10. Liczba osób w wieku 13-15 lat oraz 16-18 lat w powiecie gryfińskim w latach 2010-2016 (stan na 31.12)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rys. 3.1.11. Liczba osób w wieku 19 lat w powiecie gryfińskim w latach 2010-2016 (stan na 31.12)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Można zatem stwierdzić, iż obciążenie szkół podstawowych liczbą uczniów ulegnie tylko przejściowej zmianie, po czym powróci do poprzedniego poziomu. Zmniejszy się natomiast obciążenie szkół na poziomie gimnazjalnym oraz ponadgimnazjalnym.

Do zobrazowania zmian liczby osób w poszczególnych rocznikach wieku obliczono również przyrosty absolutne łańcuchowe, które pokazują o ile osób z roku na rok zmienia się liczba ludności w danej grupie wieku.

Tab. 3.1.9. Przyrost ludności w przedziałach wieku odpowiadających poszczególnym etapom kształcenia w powiecie gryfińskim w latach 2010 - 2016 (stan na 31.12)

Wiek	2011	2012	2013	2014	2015	2016
7-12	-146	-114	23	39	94	107
13-15	-101	-127	-102	-106	-60	-57
16-18	-88	21	-106	-101	-127	-102
19	-88	-112	18	6	-3	-109

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Liczba osób w wieku 7-12 lat zmaleje (w porównaniu z rokiem poprzednim) dość istotnie w roku 2011 (spadek o 146 osób) oraz w roku 2012 (spadek o 114 osób). W kolejnych latach liczba osób w tej grupie wieku będzie rosła. W 2016 liczba osób w tej grupie wieku zwiększy się o 107. Można więc zauważyć, iż liczba uczniów szkół podstawowych będzie w początkowym okresie maleć, ale od 2013 roku zacznie rosnać.

W latach 2011-2016 liczba osób w wieku odpowiadającym kształceniu na poziomie gimnazjalnym będzie maleć. Spadki będą miały miejsce we wszystkich analizowanych latach. Największy spadek wystąpi w roku 2012 (-127 osób) oraz w roku 2014 (-106 osób).

W przypadku osób w wieku ponadgimnazjalnym również będzie można odnotować dość istotne spadki. W przypadku osób w wieku 16-18 lat liczba ludności będzie maleć w całym analizowanym okresie, za wyjątkiem 2012 roku, w którym wystąpi przyrost o 21 osób. Największy spadek liczby osób w tej grupie będzie miał miejsce w 2015 roku (-127 osób).

Liczba osób w wieku 19 lat będzie maleć w latach 2011-2012 oraz w latach 2015-2016. W latach 2013-2014 będzie miał miejsce przyrost liczby osób w tej grupie wieku.

W celu określenia zmian obciążenia gimnazjów oraz szkół ponadgimnazjalnych liczbą uczniów wyznaczono wskaźniki informujące o tym, ile osób średnio przypada na jedną szkołę na danym etapie kształcenia.

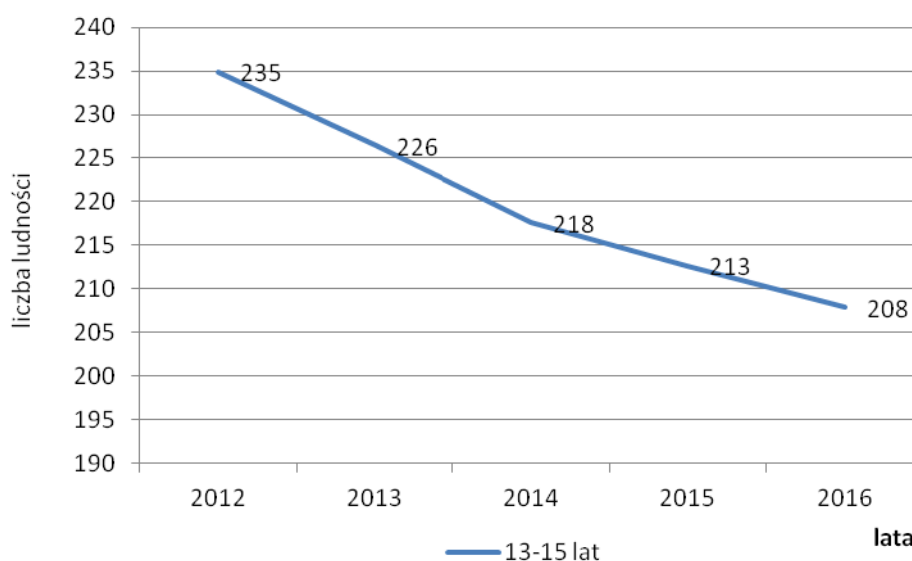
Tab. 3.1.10. Średnia liczba osób w wieku 13-15 lat oraz 16-18 lat przypadająca na jedną szkołę na danym etapie kształcenia w powiecie gryfińskim w latach 2010-2016 (stan na 31.12)

Wiek	2012	2013	2014	2015	2016
13-15	235	226	218	213	208
16-18	788	762	737	705	679

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

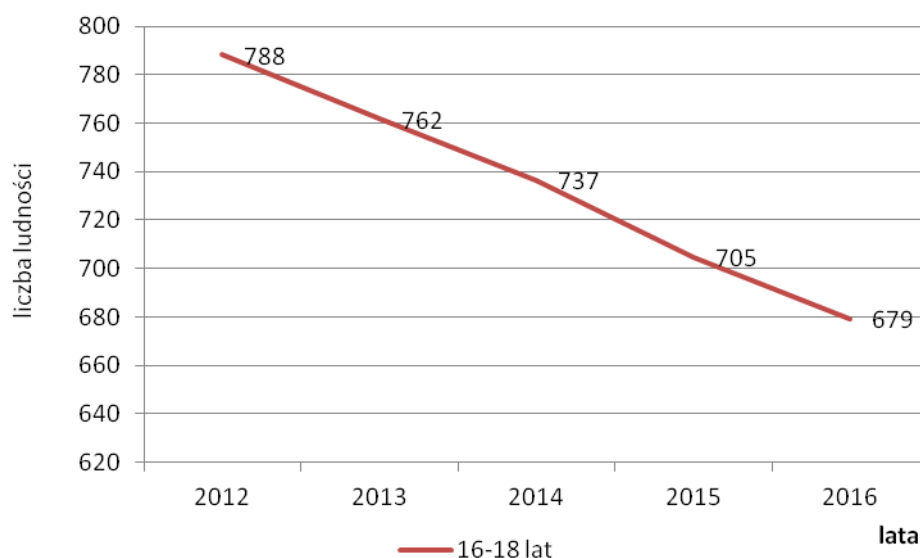
W latach 2012-2016 średnia liczba osób w wieku gimnazjalnym przypadająca na jedno gimnazjum zmaleje z 235 osób do 208 osób. W 2016 roku w każdym gimnazjum będzie mniej średnio o 27 osób, co oznacza spadek liczby uczniów odpowiadający liczebności mniej więcej jednej klasy.

Liczba osób w wieku 16-18 lat przypadająca na jedną szkołę ponadgimnazjalną zmaleje z 788 osób w 2012 roku do 679 osób w 2016 roku. W 2016 roku w każdej szkole ponadgimnazjalnej uczyć się więc będzie średnio o 109 osób mniej, co odpowiada w przybliżeniu liczbie uczniów uczących się w czterech klasach. W 2016 roku liczba uczniów w gimnazjach zmniejszy się zatem dość istotnie.

Rys. 3.1.12. Średnia liczba osób w wieku 13-15 lat przypadająca na jedną szkołę odpowiadającą danemu etapowi kształcenia w powiecie gryfińskim w latach 2010-2016 (stan na 31.12)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rys. 3.1.13. Średnia liczba osób w wieku 16-18 lat przypadająca na jedną szkołę odpowiadającą danemu etapowi kształcenia w powiecie gryfińskim w latach 2010-2016 (stan na 31.12)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Reasumując, w latach 1995-2010 liczba ludności w powiecie gryfińskim wykazywała nieznaczną tendencję spadkową. Podobnie było w większości gmin powiatu. Wyjątek stanowiły dwie gminy: Gryfino oraz Chojna, w przypadku których liczba ludności nieznacznie wzrosła.

W analizowanym okresie malał również współczynnik dynamiki demograficznej powiatu gryfińskiego, co oznacza, iż liczba urodzeń malała w szybszym tempie niż liczba zgonów. W 1995 roku na 100 zgonów przypadało 133,7 urodzeń, w 2010 roku było to natomiast 108,6 urodzeń na 100 zgonów. W latach 1995 - 2010 współczynnik dynamiki demograficznej był większy od 100, co świadczy o utrzymującej się przewadze liczby urodzeń nad liczbą zgonów, jednak tendencja spadkowa analizowanego wskaźnika świadczy o tym, iż przewaga ta konsekwentnie maleje.

Analizując migracje wewnętrzne ludności można zauważyć, iż w badanym okresie utrzymywała się przewaga liczby osób wyjeżdżających z powiatu nad liczbą osób się w nim osiedlających. Współczynnik atrakcyjności powiatu uwzględniający migracje wewnętrzne był w latach 1995-2010 mniejszy od 100 oraz wykazywał tendencję spadkową. W 1995 roku na 100 osób wyjeżdżających na stałe z powiatu przypadało 99,9 osób osiedlających się w powiecie, w 2010 roku było to natomiast 86,7 osób.

Współczynnik atrakcyjności powiatu uwzględniający migracje zagraniczne w większości lat był mniejszy od 100, co świadczy o przeważającej liczbie emigrantów nad liczbą imigrantów. Jedynie w latach 2003-2004 liczba imigrantów była istotnie większa od liczby emigrantów. Współczynnik ten cechował się w badanym okresie bardzo dużą zmiennością, co jest zrozumiałe w przypadku badań dotyczących migracji

zagranicznych ludności zamieszkującej taką jednostkę administracyjną, jaką jest powiat.

W latach 2012-2016 średnia liczba osób w wieku gimnazjalnym przypadająca na jedno gimnazjum zmaleje z 235 osób do 208 osób, a więc średnio o 27 osób, co oznacza spadek liczby uczniów odpowiadający liczebności mniej więcej jednej klasy.

Liczba osób w wieku 16-18 lat przypadająca na jedną szkołę ponadgimnazjalną zmaleje z 788 osób w 2012 roku do 679 osób w 2016 roku. Oznacza to spadek średnio o 109 osób, co odpowiada liczbie uczniów uczących się w czterech lub pięciu klasach. Do 2016 roku liczba uczniów w gimnazjach zmniejszy się więc dość istotnie.

Literatura:

- [1] „Demografia. Metody analizy i prognozowania”, pod red. M. Cieślak, PWN, Warszawa 1992.
- [2] Holzer J. Z., „Demografia”, PWE, Warszawa 1999.
- [3] Kotowska I.E., „Teoria drugiego przejścia demograficznego a przemiany demograficzne w Polsce w latach 1990”, Studia Demograficzne, Warszawa 1998.
- [4] Kurkiewicz J., „Podstawowe metody analizy demograficznej”, PWN, Warszawa 1992.

3.2. Analiza sytuacji gospodarczej w powiecie gryfińskim z odniesieniem do zadań strategicznych oświaty

Analizując wpływ sytuacji gospodarczej na zadania oświatowe powiatu należy zwrócić uwagę na następujące elementy:

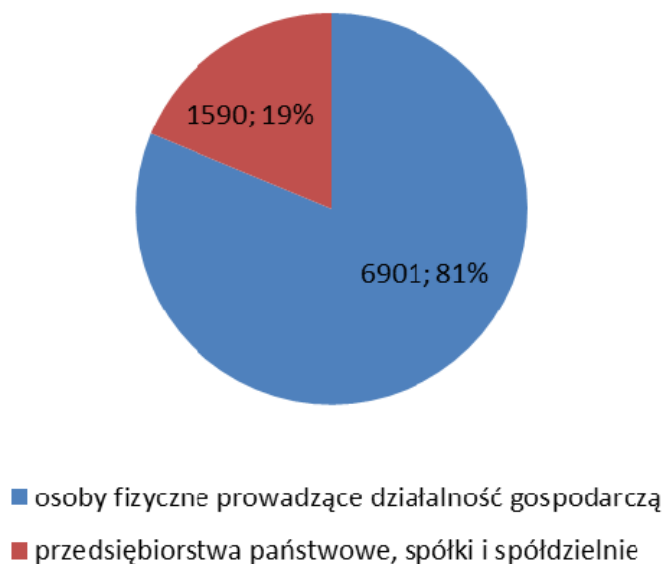
- 1) Liczbę firm działających w powiecie.
- 2) Strukturę firm według sektorów, w których prowadzą działalność.
- 3) Bezrobocie, w tym zarówno jego poziom, jak i strukturę według zawodów i wykształcenia.
- 4) Zawody poszukiwane, w tym deficytowe, zawody nadwyżkowe i generujące bezrobocie.

Prawidłowa ocena stanu i tendencji w tych czterech grupach zagadnień pozwoli określić najistotniejsze, z punktu widzenia zwłaszcza szkolnictwa zawodowego, kierunki zmian i możliwości dopasowania oferty nie tylko do preferencji uczniów, ale – co nie mniej istotne – do realiów lokalnego rynku pracy, a w konsekwencji uchroni absolwentów przed bezrobociem, zaś uczniów – przed inwestycją w edukację, która w przyszłości nie zapewni godziwego poziomu życia.

Według bazy REGON w powiecie gryfińskim zarejestrowanych jest ok. 8500 firm, z których większość to firmy jednoosobowe. Spółek i spółdzielni jest ok. 1600.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że wiele zarejestrowanych w systemie REGON firm nie prowadzi działalności. Z prowadzonych w IADiPG badań wynika, że aktywnych jest niespełna 60% spośród zarejestrowanych firm, co w przypadku powiatu gryfińskiego oznacza, iż rzeczywiście działających na jego terenie firm jest zapewne nieco ponad 5000.

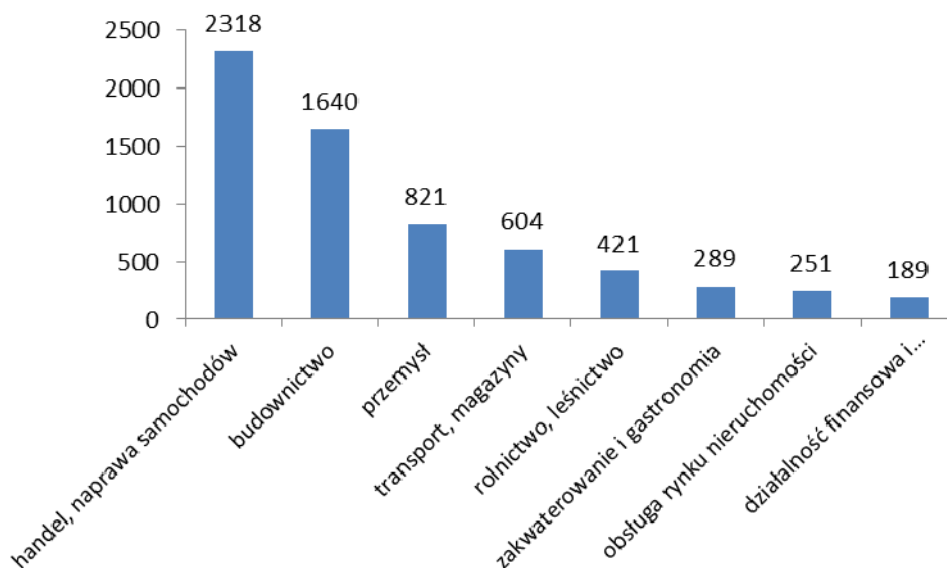
Struktura firm według formy własności (a pośrednio – wielkości) przedstawiona została na rysunku 3.2.1. Taka struktura jest istotna z punktu widzenia przyszłych absolwentów, bowiem oznacza, że istnieje tylko niepełna 1600 firm (w tym realnie działających jest jeszcze mniej), w których absolwenci będą mogli poszukiwać pracy. Z drugiej strony, absolwent, który założy własną działalność gospodarczą, będzie musiał konkurować ze wszystkimi działającymi w powiecie firmami, w tym zwłaszcza z agresywnymi i mobilnymi firmami jednoosobowymi.

Rys. 3.2.1. Struktura firm według form własności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wiedza o sektorach, w których działają firmy jest niezwykle istotna, bowiem z jednej strony – informuje o zapotrzebowaniu na działalność określonego rodzaju, wskazując np. lokalne specjalności, z drugiej – wskazuje nisze, dotąd niezagospodarowane. W powiecie gryfińskim struktura firm ze względu na przedmiot działalności jest zbliżona do struktury w całym województwie, lokalną specyfiką jest nieco większy niż przeciętnie udział firm budowlanych, nastawionych na rynek szczeciński oraz usługi skierowane do klientów z Niemiec. Strukturę firm w powiecie ze względu na główny sektor działalności prezentuje wykres 3.2.2.

Rys. 3.2.2. Struktura firm w powiecie gryfińskim ze względu na rodzaj działalności
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Informację o poziomie bezrobocia dla powiatu i poszczególnych gmin prezentuje w ujęciu miesięcznym Powiatowy Urząd Pracy. Prowadzi on także w cyklu półrocznym monitoring zawodów deficytowych, to jest takich, na które zgłaszanych jest więcej ofert pracy niż jest chętnych do jej podjęcia i nadwyżkowych. Sporządza się także zestawienia zawodów, którymi legitymują się osoby bezrobotne, w ten sposób powstają listy zawodów generujących bezrobocie. Informacja taka winna być ciągle wykorzystywana w planowaniu struktury kierunków kształcenia, jednak należy zwrócić uwagę na fakt, że zawody naprawdę na rynku poszukiwane bywają pomijane w oficjalnych statystykach (pracodawca nie poszukuje pracowników przez urzędy pracy, pracownicy nie tracą pracy i nie poszukują jej przez urząd pracy), niekiedy z kolei z różnych przyczyn na liście zawodów generujących bezrobocie okresowo pojawiają się zawody, w których pracę można znaleźć. Dlatego analiza danych z urzędów pracy winna być przeprowadzana z ostrożnością, najlepiej w porozumieniu z osobami mającymi szerokie rozeznanie na lokalnym rynku pracy. Stąd uzasadniony wydaje się być postulat współpracy przy tworzeniu przyszłych kierunków rozwoju oferty edukacyjnej – w części dotyczącej edukacji zawodowej – z przedstawicielami Powiatowego Urzędu Pracy oraz Powiatowej Rady Zatrudnienia.

Trendy i zawody przyszłości

Sytuacja gospodarcza w Polsce i Europie jest w pewnym stopniu odzwierciedleniem idei społeczeństwa informacyjnego – społeczeństwa ery postindustrialnej. Cała Europa boryka się z brakiem opłacalności tworzenia miejsc pracy w dużych zakładach produkcyjnych. Taki model pracy był powszechną formą zatrudnienia w ostatnich dziesięcioleciach. Obecnie coraz większy nacisk kładziony jest

na rynek szeroko rozumianych usług i to właśnie ten kierunek rynku pracy jest najbardziej perspektywiczny. Jedną z cech charakterystycznych rynku pracy ery postindustrialnej jest jego dynamika. Często realizowany jeszcze do niedawna model pracy polegający na zatrudnieniu w jednym miejscu przez kilkadziesiąt lat odchodzi w zapomnienie. Młodzi ludzie powinni mieć świadomość tego, że pracę w trakcie swojego życia będą zmieniać co najmniej kilkakrotnie. Zmiana pracy wiązać się będzie niejednokrotnie ze zmianą wykonywanego zawodu. Będą tworzyć się nowe profesje, a inne będą zanikać. Wydaje się być szczególnie ważnym, by w procesie edukacji „wyposażać” młodzież w umiejętności związane z szybką adaptacją do nowych zadań, samodzielnego myślenia i podejmowania decyzji, nieszablonowych inicjatyw. Konieczne wydaje się też wpajanie wizji kształcenia ustawicznego związanego z dynamiką rynku pracy.

Sfera usług, której dynamiczny rozwój wydaje się nieunikniony, jest sferą bardzo szeroko rozumianą. Usługi mogą mieć charakter ogólny jak i wąsko specjalizowany. Zaliczyć można do nich usługi osobiste (w tym także opieki osobistej – perspektywicznej zwłaszcza w kontekście starzenia się społeczeństwa), ale także handel, turystykę, gastronomię, bankowość detaliczną, ubezpieczenia. Bardziej specjalistycznej wiedzy wymagają zawody związane z obsługą informatyczną, prawną czy wreszcie medyczną. Oprócz samego wykonywania usług istnieje i istnieć będzie zapotrzebowanie na umiejętności kierownicze i organizacyjne. Z tego nurtu wyłania się także konieczność przygotowania młodych ludzi do tworzenia sobie, a także innym miejsc pracy we własnym zakresie – przedsiębiorczość, innowacyjność, czy bardziej „technicznie” umiejętność założenia i prowadzenia działalności gospodarczej to aspekty, które oprócz cech osobowościowych wymagają odpowiedniego wykształcenia i pielęgowania. Szkoła powinna w tym pomagać.

Bardzo ważnym jest to, co w różnych badaniach i opiniach pracodawców stanowi piętę achillesową polskiej młodzieży, czyli zdolność samodzielnego i analitycznego myślenia. Często podkreśla się, że system edukacji uczy „rozwiązywania testów”. Jest to problem nie tylko szkół ponadgimnazjalnych, ale całego systemu edukacji. Położenie nacisku na twórcze myślenie, samodzielne rozwiązywanie problemów, umiejętne stawianie pytań to umiejętności, które wydają się być szczególnie istotne w ramach strategii oświatowej. Wymienione cechy często powtarzają się w badaniach dotyczących oczekiwań pracodawców. Przedsiębiorcy najbardziej cenią sobie takie cechy jak samodzielność, dobra organizacja pracy, komunikatywność oraz szybkość wdrażania się w nowe obowiązki. Wskazuje się także często umiejętności analityczne, obsługi komputera czy gotowość do nienormowanego czasu pracy.

Coraz większe rozdrobnienie rynku pracy (rozumiane jako duża liczba niewielkich podmiotów gospodarczych) oraz jego duża dynamika wskazują na to, że pożądane jest, aby młody człowiek umiał szybko i efektywnie dostosowywać się do tych zmian. Wydaje się to bardziej istotne niż wieloletnia edukacja w celu zdobycia wąsko wyspecjalizowanego zawodu. Powyższa uwaga nie odnosi się oczywiście do

takich zawodów jak prawnik czy lekarz, które wymagają gruntownego wykształcenia, choć zarazem wpisują się w „usługowy” charakter rynku pracy.

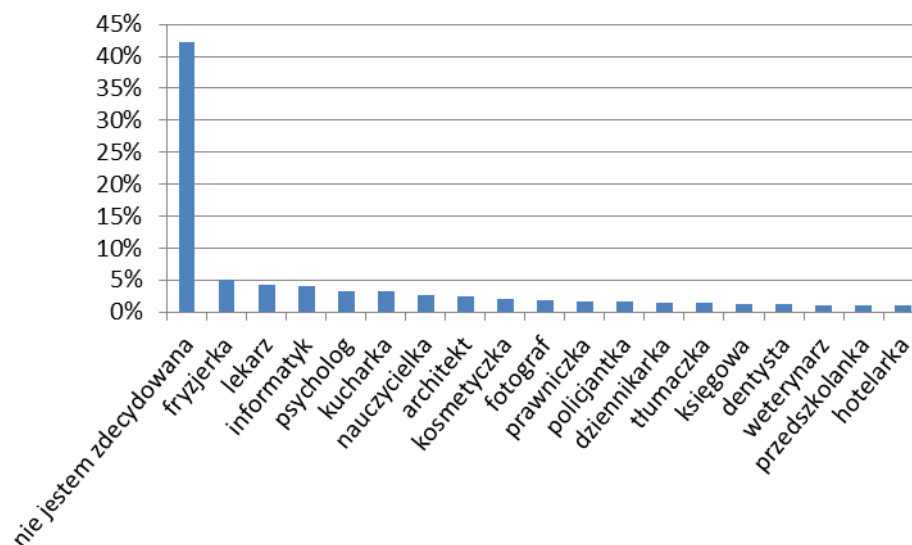
Języki obce

Potrzeba nauki języka angielskiego jest zrozumiała z uwagi na uniwersalny charakter tego języka. Jego znajomość daje najszersze możliwości komunikacyjne. Z kolei język niemiecki to język urzędowy największego partnera gospodarczego Polski. Jego znajomość jest ważna nie tylko z powodu dużej wymiany handlowej na poziomie gospodarki narodowej. Szczególne znaczenie ma on dla wymiany gospodarczej i kulturalnej z uwagi na przygraniczną lokalizację powiatu gryfińskiego.

Patrząc z perspektywy zwiększenia przewagi konkurencyjnej na rynku pracy sugeruje się jednak rozszerzenie umiejętności językowych w większym zakresie. Lokalny rynek pracy (w skali województwa) oferuje zatrudnienie przez firmy skandynawskie, które lokują w naszym regionie działalność typu call center czy obsługi finansowo-księgowej. Z tego powodu znajomość takich języków jak duński, szwedzki czy norweski z dużą dozą prawdopodobieństwa podnosi szansę znalezienia pracy. Perspektywa globalna każe zwrócić uwagę na atrakcyjność znajomości języka rosyjskiego i języków romańskich (zwłaszcza hiszpańskiego i francuskiego).

Tendencje w zakresie preferencji zawodowych i wyboru dalszej edukacji w regionie

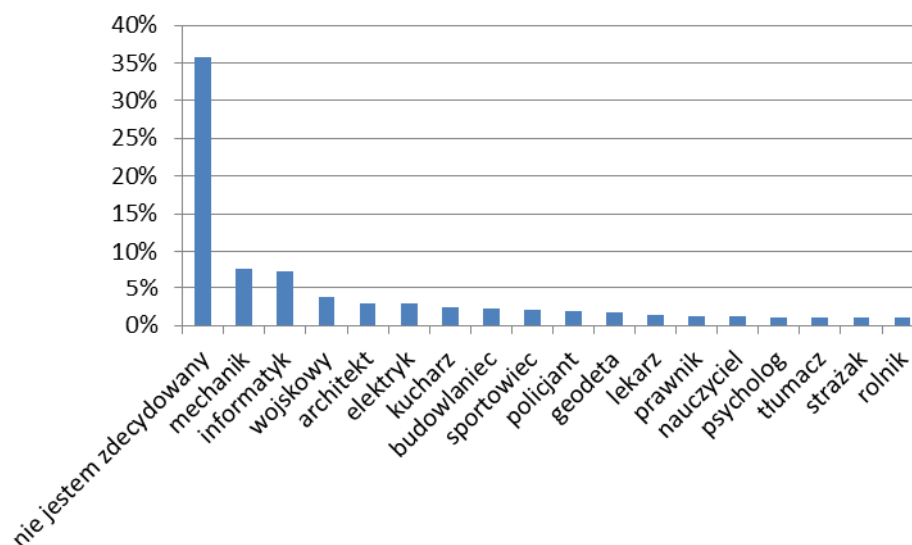
Badania preferencji zawodowych uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych dokonywane czy to na poziomie powiatu, czy województwa wskazują na brak wyraźnych tendencji w tym zakresie. Nie sposób wyodrębnić grupy zawodów, które cieszą się szczególną popularnością. Różnorodność odpowiedzi jest znaczna, a spektrum zawodów bardzo szerokie. Wśród najbardziej popularnych zawodów są takie jak fryzjer i lekarz, czy informatyk i kucharz, mechanik, nauczyciel. Każdy z tych zawodów związany jest z działalnością usługową, a nie produkcyjno-wytwórczą, co potwierdza „usługowe” perspektywy rynku pracy. Warto odnotować także polaryzację preferencji zawodowych. Część zawodów wymaga wykształcenia wyższego, a część tylko zawodowego (lub przygotowania do zawodu). W ostatnich latach widoczna jest jednak przeważająca chęć kontynuowania nauki w szkołach wyższych. W województwie zachodniopomorskim uczniowie szkół gimnazjalnych pytani o zawód, jaki chcieliby wykonywać w przyszłości wykazywali się dość znacznym brakiem zdecydowania. W roku 2011 ponad 40% dziewcząt i ponad 35% chłopców nie miało jeszcze wyrobionego zdania, co do wymarzonej ścieżki zawodowej. To daje szkołom dość duże pole manewru w kształtowaniu zainteresowań i być może przyszłych karier zawodowych absolwentów. Na wykresie 3.2.3 przedstawiono kształtowanie się preferencji zawodowych dziewcząt uczęszczających do gimnazjum.

Rys. 3.2.3. Struktura preferencji zawodowych dziewcząt ze szkół gimnazjalnych.

Źródło: *Plany i preferencje zawodowe uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych w województwie zachodniopomorskim*, Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie, 2012.

Preferencje zawodowe chłopców uczęszczających do gimnazjów na terenie województwa zachodniopomorskiego kształtowały się następująco:

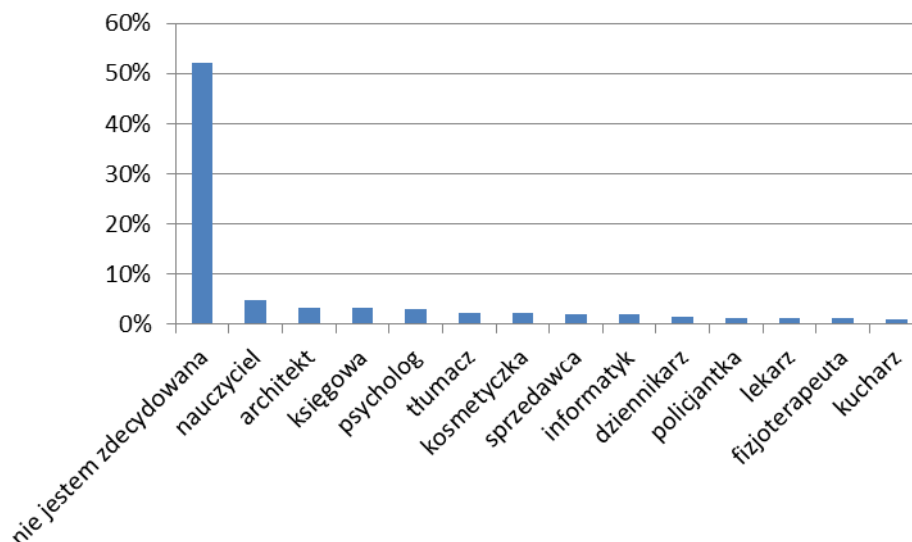
Rys. 3.2.4. Struktura preferencji zawodowych chłopców ze szkół gimnazjalnych.

Źródło: *Plany i preferencje...*, op. cit.

Chłopcy, podobnie jak dziewczęta, odpowiadają na pytania odnośnie preferencji zawodowych bardzo różnorodnie. Choć wykazywali nieco większe zdecydowanie – dominowały odpowiedzi wskazujące zawody mechanika i informatyka. Nieco zastanawiający jest fakt, że wśród zawodów wskazywanych przez młodych ludzi są

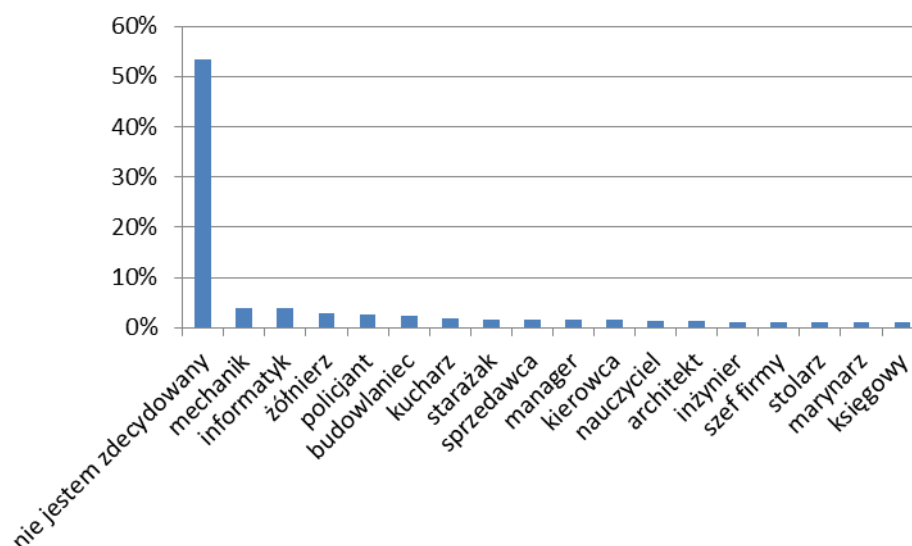
takie, które znajdują się na listach zawodów charakteryzujących się wysokim poziomem bezrobocia. Może to oznaczać słabe rozeznanie młodych jeszcze ludzi w sytuacji na rynku pracy.

Badania pokazują, że niezdecydowanie młodych ludzi, co do preferowanego zawodu wzrasta z wiekiem. Wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych 52% dziewcząt i 53,4% chłopców nie miało wyrobionych preferencji zawodowych.

Rys. 3.2.5. Struktura preferencji zawodowych dziewcząt ze szkół ponadgimnazjalnych.

Źródło: *Plany i preferencje...*, op. cit.

Rys. 3.2.6. Struktura preferencji zawodowych chłopców ze szkół ponadgimnazjalnych.

Źródło: *Plany i preferencje...*, op. cit.

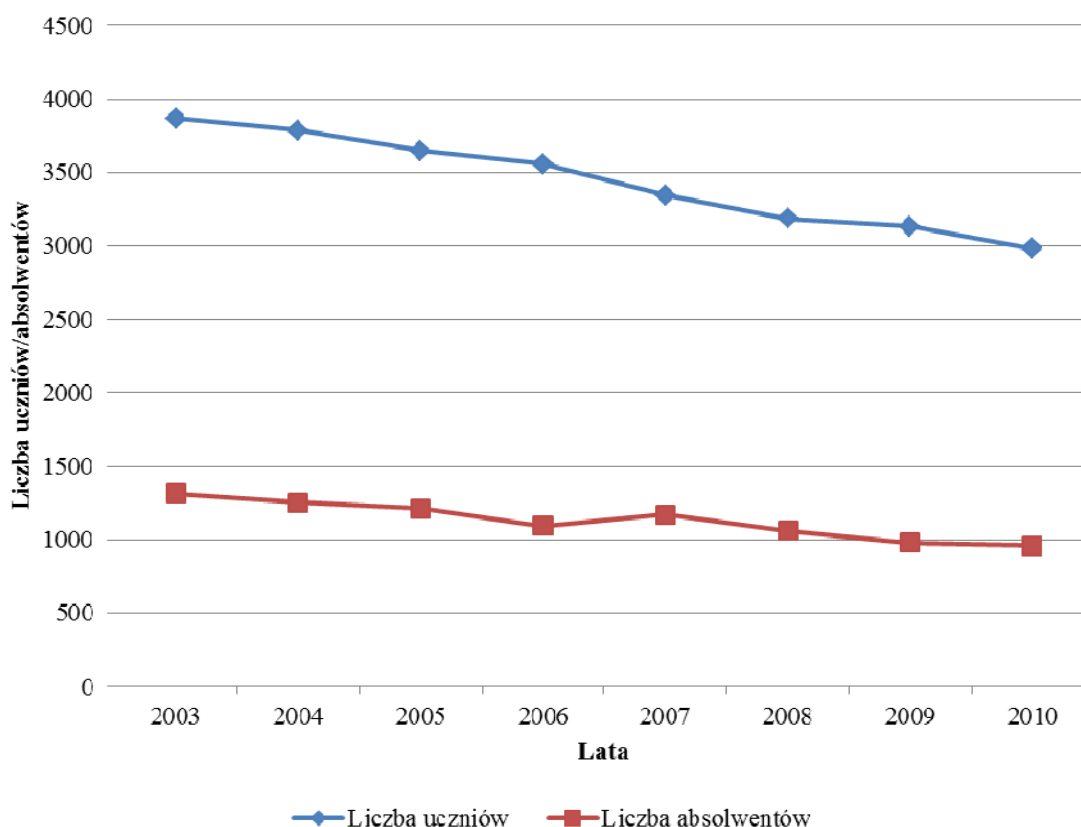
Badania prowadzone na terenie całego województwa zachodniopomorskiego wykazują dużą zbieżność z wynikami badań preferencji zawodowych na terenie

powiatu gryfińskiego, prezentowanymi w kolejnym rozdziale, co wskazuje na podobne rozeznanie rynku pracy wśród młodzieży z Polski północno-zachodniej. Duża różnorodność odpowiedzi sugeruje, że ważniejsze od budowania programów pod kątem konkretnych zawodów jest kształcenie w młodych ludziach odpowiednich postaw i umiejętności potrzebnych do wykonywania różnorodnych prac w przyszłym życiu zawodowym. Dlatego też prezentowane w dalszej części niniejszego opracowania zalecenia skupiają się raczej na rozwijaniu kompetencji kluczowych i szeroko rozumianej orientacji zawodowej oraz wdrożeniu systemu kształcenia ustawicznego, nie zaś na promocji edukacji w konkretnych zawodach.

3.3. Prezentacja stanu szkolnictwa gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego w powiecie gryfińskim w latach 2003-2010

Gimnazja

Liczbę uczniów i absolwentów gimnazjów w powiecie gryfińskim w latach 2003-2010 przedstawia rys. 3.3.1

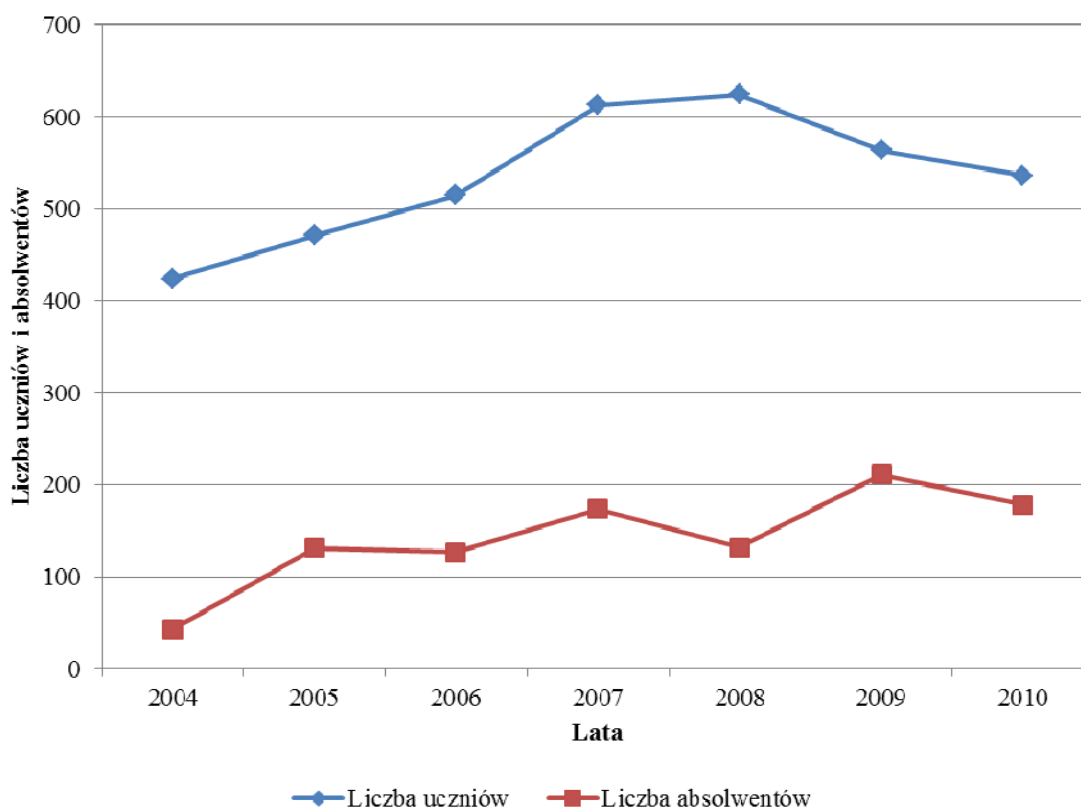
Rys. 3.3.1. Liczba uczniów i absolwentów gimnazjów w powiecie gryfińskim w latach 2003-2010.

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.stat.gov.pl.

W całym badanym okresie liczba uczniów w gimnazjach zmniejszyła się z 3868 w 2003 roku do niecałych 3000 w roku 2010 – oznacza to, że w gimnazjach ubyło ponad 22% uczniów. Podobnie zmieniała się liczba absolwentów – w 2003 roku było ich około 1300 osób, a w 2010 roku ich liczba spadła do niecałego tysiąca, a więc o niemal jedną czwartą. Zmiany te spowodowane były głównie niekorzystnymi tendencjami demograficznymi wynikającymi ze spadku liczby urodzeń.

Zasadnicze szkoły zawodowe

Liczbę uczniów i absolwentów zasadniczych szkół zawodowych dla młodzieży w powiecie gryfińskim w latach 2004-2010 przedstawia rys. 3.3.2.

Rys. 3.3.2. Liczba uczniów i absolwentów zasadniczych szkół zawodowych w powiecie gryfińskim w latach 2004-2010.

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.stat.gov.pl.

Liczba uczniów zasadniczych szkół zawodowych wzrosła z 424 osób w roku 2004 do 624 osób w roku 2008, kolejne dwa lata przyniosły jej spadek do 536 osób w roku 2010. W roku 2010 liczba uczniów w tych szkołach była co prawda wyższa o 26% niż w roku 2004, należy jednak pamiętać, iż w roku 2008 uczniów w tej grupie szkół było o ponad 47% więcej niż w roku 2004, i można przypuszczać, że w kolejnych latach w zasadniczych szkołach zawodowych liczba uczniów będzie się zmniejszała. Wydaje się, że spadek w ostatnim okresie był spowodowany nie tylko zmniejszeniem

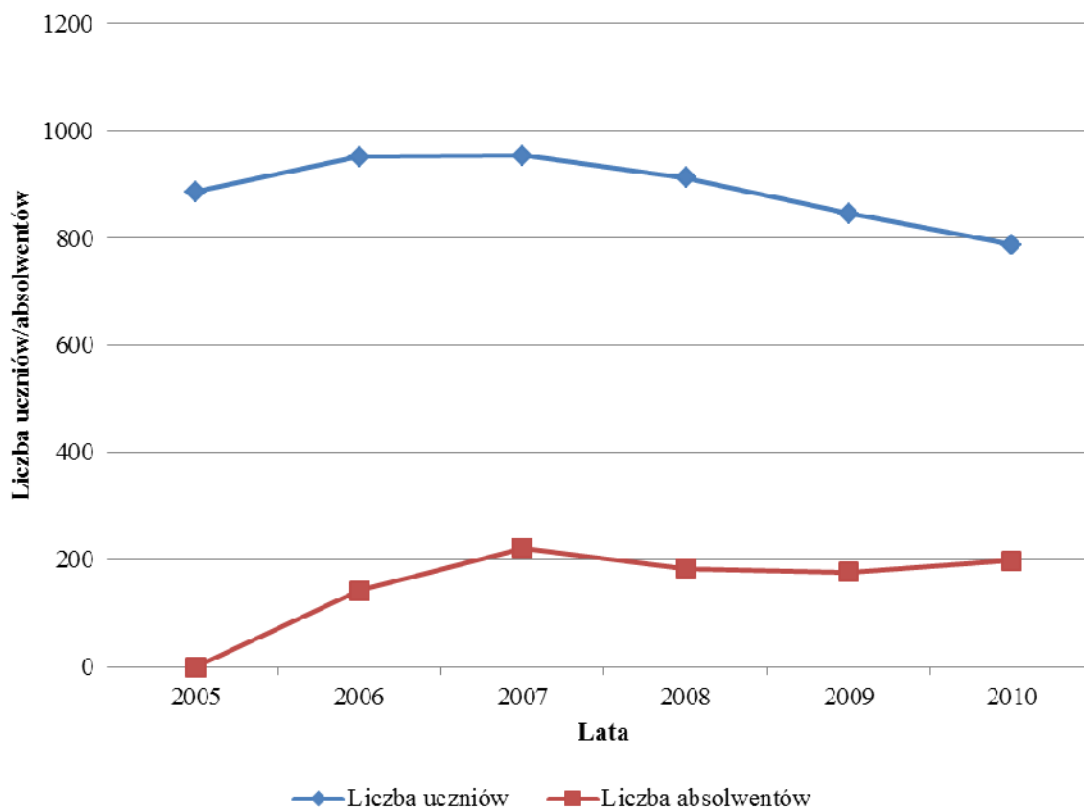
się liczby osób w odpowiedniej grupie wieku, ale również wyborem innych typów szkół (ogólnokształcących, średnich zawodowych) oraz wyborem szkół leżących poza powiatem gryfińskim.

Liczba absolwentów zasadniczych szkół zawodowych na przemian zwiększała się i malała, przy czym tendencja była wzrostowa. Jeżeli porównać liczbę absolwentów w 2010 roku z rokiem 2005 (wcześniejsze dane są nieporównywalne z uwagi na mniejszą liczbę szkół i niewielką liczbę ich absolwentów w roku 2004), to w roku 2010 było ich o 36% więcej niż w 2005r.

Średnie szkoły zawodowe

Grupę średnich szkół zawodowych w powiecie gryfińskim stanowią technika. W powiecie istniały również (do 2008 roku) licea profilowane, ich istnienie nie ma jednak znaczenia dla poniższej analizy.

Liczbę uczniów i absolwentów techników dla młodzieży w powiecie gryfińskim w latach 2005-2010 przedstawia rys. 3.3.3.

Rys. 3.3.3. Liczba uczniów i absolwentów średnich szkół zawodowych w powiecie gryfińskim w latach 2005-2010.

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.stat.gov.pl.

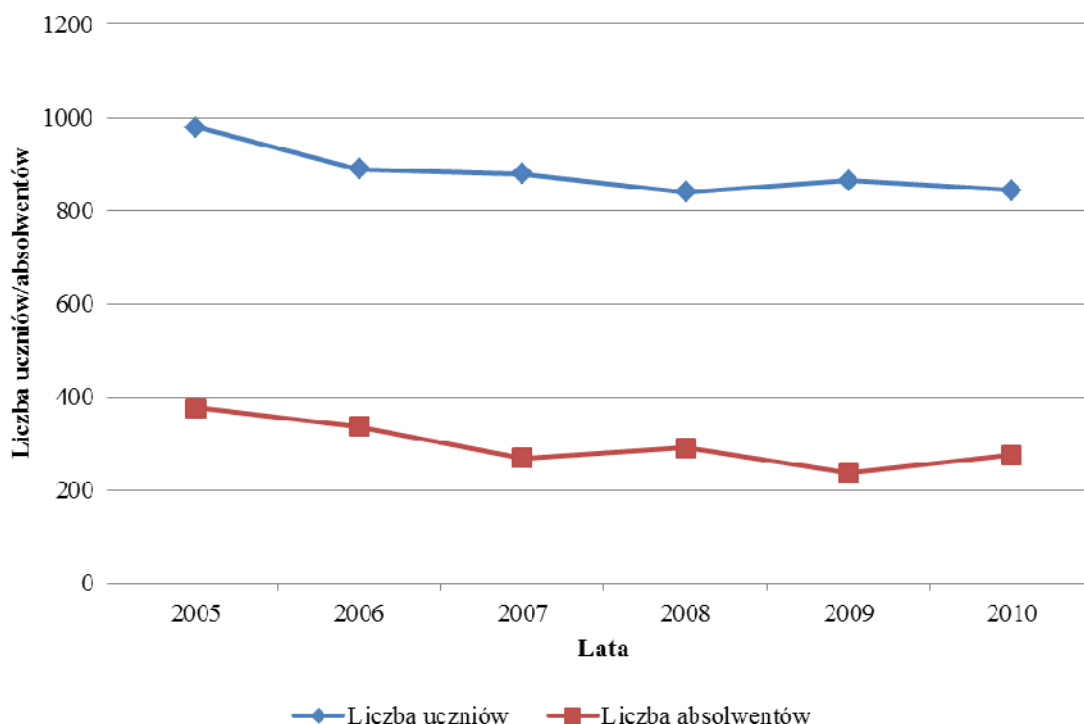
Liczba uczniów w technikach w roku 2005 wynosiła 887 osób, w następnych dwóch latach wzrosła do 954 osób, kolejne lata przyniosły jej spadek do 788 osób w

roku 2010. W efekcie w roku 2010 liczba uczniów zmalała w porównaniu z rokiem 2005 o 11%.

W latach 2007-2010 liczba absolwentów średnich szkół zawodowych była względnie stała i w roku 2010 wyniosła 198 osób.

Licea ogólnokształcące

Liczbę uczniów i absolwentów liceów ogólnokształcących w powiecie gryfińskim w latach 2005-2010 przedstawia rys. 3.3.4.

Rys. 3.3.4. Liczba uczniów i absolwentów liceów ogólnokształcących w powiecie gryfińskim w latach 2005-2010.

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.stat.gov.pl.

W 2005 roku w liceach ogólnokształcących w powiecie gryfińskim uczyło się 979 uczniów, a w 2010 roku liczba ta spadła o 14% do 844 osób. Liczba absolwentów spadła z poziomu 377 osób w roku 2005 do 276 osób w 2010, co oznacza spadek o 27%.

Analiza i prognoza udziału osób w wieku gimnazjalnym uczących się w gimnazjach powiatu gryfińskiego

W roku 2010 liczba ludności w wieku gimnazjalnym wyniosła 3047 osób, a liczba gimnazjalistów w tym roku wynosiła 2983. Wynika z tego, że liczba uczniów była mniejsza o 64 osoby od liczby ludności w tym wieku, co stanowiło 98% ogólnej liczby ludności w wieku 12-15 lat. Można stwierdzić, że w ogromnej większości liczba osób pokrywała się z liczbą uczniów. Odchylenia mogą wynikać z faktu, iż część uczniów mogło powtarzać jeszcze ostatnie klasy w szkołach podstawowych, część mogła uczyć się poza powiatem, choć z drugiej strony liczba uczniów w gimnazjach mogła też zawierać pewną liczbę uczniów powtarzających ostatnią klasę gimnazjum lub pochodzących spoza powiatu. Zakładając, że zostanie zachowany odsetek uczniów uczących się w gimnazjach, prognozę liczby gimnazjalistów do roku 2016, otrzymaną na podstawie prognozy liczby ludności przedstawiono w tabeli 3.3.1.

Tabela 3.3.1. Prognoza liczby uczniów gimnazjów w powiecie gryfińskim w latach 2011-2016

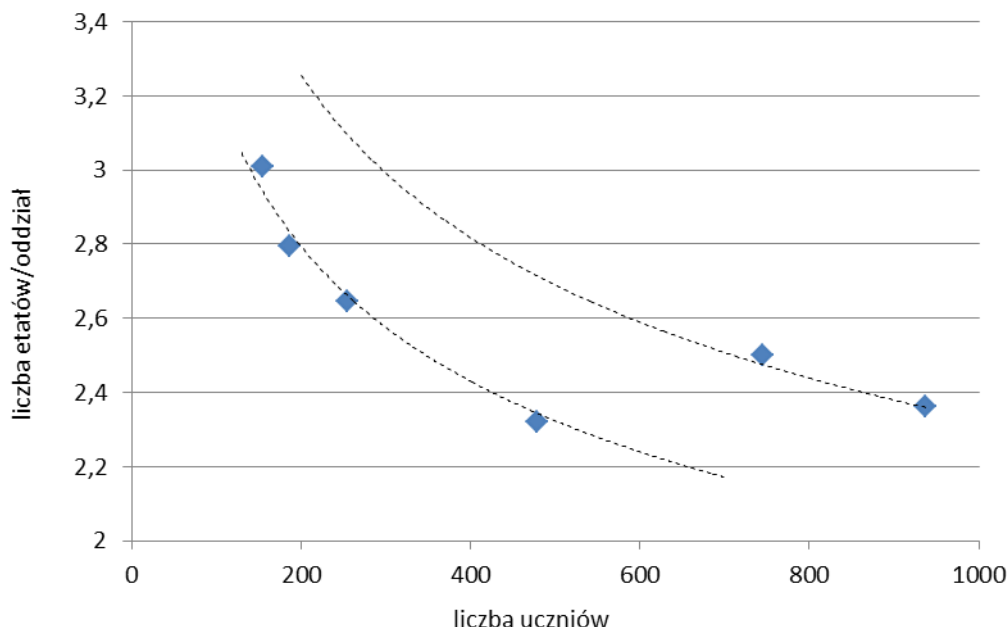
Lata	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba uczniów	2983	2884	2760	2660	2556	2497	2442

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tab. 3.1.7.

Zakładając, że udział osób w wieku 12-15 lat uczących się w gimnazjach powiatu gryfińskiego będzie taki sam, jak w roku 2010 i będzie wynosił 98%, wówczas do 2016 roku liczba uczniów zmaleje z 2983 w roku 2010 do 2442 w roku 2016, czyli o 541 osób. Procentowo będzie to zmniejszenie się liczby uczniów o 18%. Może to pociągnąć za sobą konieczność likwidacji (w umiarkowanie optymistycznym scenariuszu) pojedynczych klas, a nawet (w scenariuszu pesymistycznym) – dwóch mniejszych szkół.

Prognozy liczby uczniów a wielkość zatrudnienia w szkołach

Należy zwrócić uwagę na zależność liczby zatrudnionych w poszczególnych szkołach nauczycieli od liczby uczniów. W powszechnej opinii jeden dodatkowy oddział w szkole oznacza zatrudnienie dla około dwóch nauczycieli. Z przeprowadzonych badań wynika, iż rzeczywista liczba nauczycieli zatrudnionych w szkołach kształtuje się na wyższym poziomie, wynosi od niespełna dwóch etatów na oddział, zwykle w szkołach dużych, do nawet trzech etatów nauczycielskich w szkołach mniejszych. Wśród szkół powiatu gryfińskiego zależność tę – w formie wzorcowej – obrazuje poniższy wykres (rys. 3.3.5).

Rys. 3.3.5. Liczba etatów nauczycielskich przypadających na jeden oddział w szkołach powiatu gryfińskiego w zależności od liczby uczniów w szkole.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych ze Starostwa Powiatowego w Gryfinie oraz z Systemu Informacji Oświatowej

Na wykresie ujęto cztery gimnazja (były to te szkoły, dla których udostępniona przez szczecińskie kuratorium tabela zawierała dane o zatrudnieniu) oraz osobno obydwie zespoły szkół ponadgimnazjalnych prowadzone przez powiat. Dla gimnazjów i dla szkół ponadgimnazjalnych zaznaczono hipotetyczne linie regresji. Ponieważ szkoły ponadgimnazjalne są przede wszystkim szkołami zawodowymi, dlatego linia ta jest położona wyżej niż dla gimnazjów, bowiem kształcenie zawodowe wymaga większej liczby godzin nauki oraz specjalistycznego przygotowania nauczycieli zawodu (a więc i większej liczby specjalistów w przeliczeniu na jedną klasę). Normą w tym wypadku jest wartość między 2,5 a 3 etatami na oddział.

Należy przy tym zwrócić uwagę na fakt, że postulowany w dalszej części spójny system zarządzania kadrami w oświacie na poziomie powiatu miałby na celu względne wyrównanie liczby nauczycieli przypadających na jeden oddział w szkole, a więc zmniejszenie kosztów funkcjonowania placówek najmniejszych i jednocześnie najdroższych w utrzymaniu.

Analiza i prognoza udziału osób w wieku 16-18 lat uczących się w szkołach ponadgimnazjalnych powiatu gryfińskiego

Analogicznie jak w przypadku gimnazjów, także i tutaj porównano liczbę uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych z ogólną liczbą ludności w wieku 16-18 lat. W 2010 roku w szkołach zasadniczych zawodowych, liceach ogólnokształcących oraz

w technikach kształciło się 1970 osób, a przeciętna liczba osób w rozpatrywanym przedziale wieku wyniosła 3303. Należy jednak wziąć pod uwagę, że w przypadku techników pod uwagę wzięto jedynie osoby uczące się w wieku do 18 lat. Liczbę uczniów pomniejszono o liczbę absolwentów w roku kolejnym, odpowiadającą liczbie osób w ostatnich klasach. Powodem takiego podejścia był fakt, iż po 18 roku życia edukacja jest dobrowolna, a dodatkowo w pozostałych typach szkół nauka trwa do ukończenia 18 roku życia. Ostatecznie zatem przyjęto, że liczba uczniów była o 1333 osoby (czyli o 40%) mniejsza, niż liczba ludności w wieku 16-18 lat. Widać więc, że w porównaniu z gimnazjami znacznie mniejszy odsetek osób kształcił się w szkołach ponadgimnazjalnych w powiecie. Pozostałe osoby w wieku 16-18 lat kształciły się poza powiatem (głównie w Szczecinie). Tę niekorzystną sytuację dodatkowo pogłębia fakt, iż jeśli przyjrzymy się, ile procent absolwentów gimnazjów wybiera szkołę ponadgimnazjalną znajdującą się w powiecie gryfińskim, to w latach 2005-2010 było to średnio około 75% osób. Wynika z tego, że w toku nauki część uczniów zmienia szkołę średnią na taką, która znajduje się poza powiatem (zapewne większość z nich wybiera szkołę średnią znajdującą się w Szczecinie)².

Preferencje dotyczące wyboru miejsca dalszej nauki wśród absolwentów gimnazjów na terenie powiatu gryfińskiego różnią się znacznie w poszczególnych gminach wskutek splotu kilku przyczyn: dostępności komunikacyjnej, sąsiedztwa ośrodków, w których szkoły uważane są przez absolwentów gimnazjów za lepsze (w tym zwłaszcza sąsiedztwo Szczecina dla północnej części powiatu, a Dębna i Myśliborza dla jego części południowej), wreszcie – lokalnej tradycji czy mody. Oczywiście nie ma nic złego w tym, że młodzież wybiera szkoły poza powiatem gryfińskim, jednak fakt ten stanowi wyzwanie, z którym zmierzyć się musi każda ze szkół ponadgimnazjalnych w Gryfinie, Chojnie i Mieszkowicach. Istnieje liczna rezerwa osób, które mogłyby zasilić szeregi uczniów szkół na terenie powiatu, łagodząc skutki wejścia do nich niżu demograficznego. Jeśli szkoły, wspomagane przez władze powiatu, znajdą sposób na wykorzystanie tej rezerwy, wówczas nie będzie konieczna redukcja liczby oddziałów i etatów czy wygaszanie szkół albo niezbędne korekty będą niewielkie. Być może uda się nie tylko odwrócić tendencję do opuszczania powiatu po ukończeniu gimnazjum, ale także zachęcić uczniów z powiatów ościennych do nauki w tutejszych szkołach.

W toku prac nad niniejszym dokumentem przeprowadzono badanie, mające na celu określenie, dokąd po zakończeniu nauki w gimnazjum kierują się absolwenci z powiatu gryfińskiego. Spośród 12 gimnazjów jedna szkoła (w Widuchowej) nie udzieliła informacji w terminie, dalsze dwie (Gimnazjum nr 2 w Gryfinie i Gimnazjum w Baniach) udzieliły informacji szacunkowych i niepewnych. Pozostałych dziewięć gimnazjów (lub odpowiednie komórki w urzędach gmin, zajmujące się nadzorem nad szkołami) udzieliło informacji o dalszych losach absolwentów, przy czym w jednym przypadku (Gimnazjum nr 1 w Gryfinie) są to dane prognozowane, pochodzące z

²Źródło: materiały własne Wydziału Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki Starostwa Powiatowego w Gryfinie.

ankiety przeprowadzonej wśród kończącej naukę w gimnazjum młodzieży z klas III. Wyniki tego badania preferencji przedstawiono poniżej.

Tabela 3.3.2. Dalsze losy absolwentów gimnazjów w powiecie gryfińskim – wybór miejsca dalszej nauki

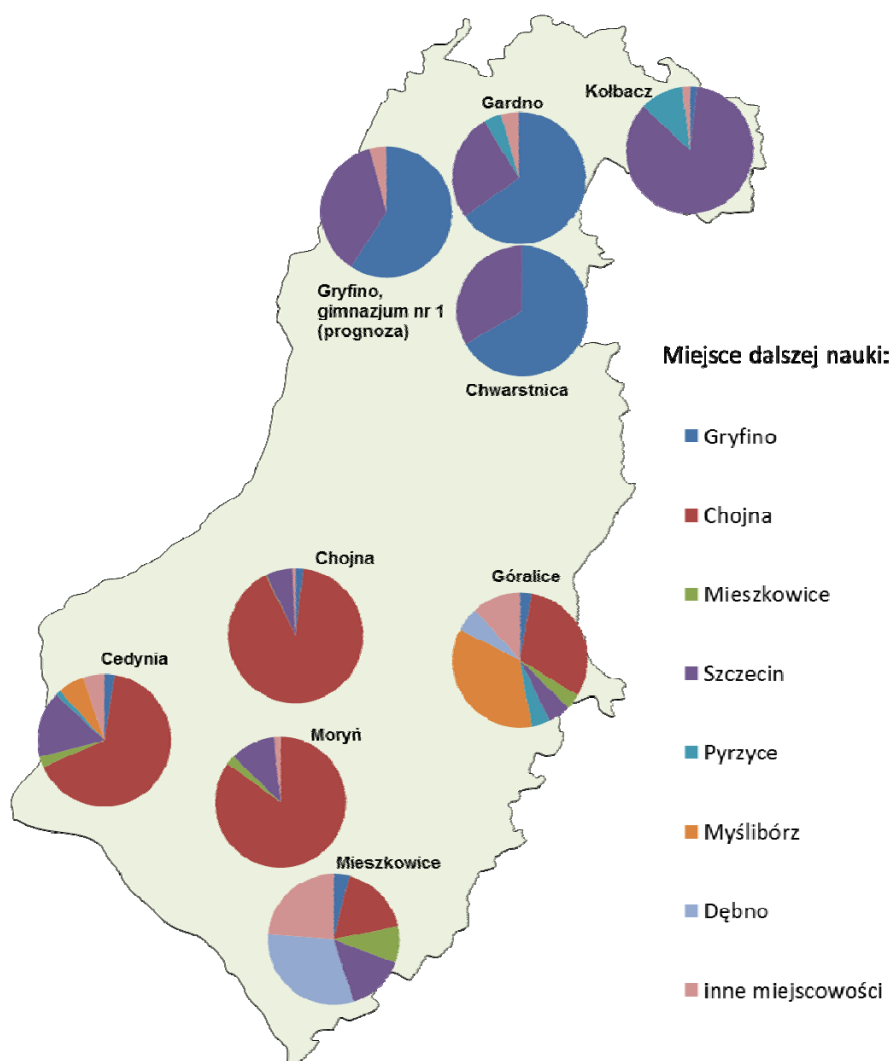
Szkoła	Okres	Liczba absolwentów	W powiecie gryfińskim			Odsetek absolwentów, którzy pozostali w powiecie
			Gryfino	Chojna	Mieszkowice	
Banie	2011	bd	bd	bd	bd	ok. 90%
Cedynia	2009-2011	164	4	102	4	67%
Chojna	2009-2011	557	10	506	1	93%
Chwarstnica	2011	21	14			67%
Gardno	2011	52	30			58%
Góralice	2011	222	6	69	8	37%
Gryfino (Gimnazjum nr 1)	2012*	142	84			59%
Gryfino (Gimnazjum nr 2)	2011	bd	bd	bd	bd	ok. 60%
Kołbacz	2009-2011	108	2			2%
Mieszkowice	2009-2011	286	11	51	26	31%
Moryń	2009-2011	134		114	3	87%
Widuchowa	bd	bd	bd	bd	bd	bd
Szkoła	Poza powiatem					
	Szczecin	Pyrzyce	Myślibórz	Dębno	Inne miejscowości	
Banie	3	1	2			
Cedynia	25	2	10		8	
Chojna	36				4	
Chwarstnica	7					
Gardno	12	2			2	
Góralice	12	10	78	13	26	
Gryfino (Gimnazjum nr 1)	52				6	
Gryfino (Gimnazjum nr 2)	bd	bd	bd	bd	bd	
Kołbacz	92	12			2	
Mieszkowice	41			89	68	
Moryń	15				2	
Widuchowa	bd	bd	bd	bd	bd	

* Prognoza na podstawie wyników ankiety

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze szkół i urzędów gmin

Na szczególną uwagę zasługują wyniki uzyskane dla gimnazjów w Góralicach i Mieszkowicach oraz w Kołbaczu. W przypadku dwóch pierwszych szkół niewielki

odsetek absolwentów kontynuuje edukację w powiecie gryfińskim, bowiem znaczna ich część korzysta z oferty edukacyjnej powiatu myśliborskiego (oprócz wymienionych Myśliborza i Dębna dużym powodzeniem cieszy się – zwłaszcza wśród młodzieży z gminy Mieszkowice – zespół szkół rolniczych w Smolnicy, wybierany nawet częściej, niż podobna placówka na miejscu) i w nieco mniejszym stopniu – Szczecina, Pyrzyce oraz Gorzowa Wielkopolskiego. W przypadku Kołbacza, który leży blisko prawobrzeżnych dzielnic Szczecina i jest z nim dobrze powiązany komunikacyjnie, wybór młodzieży jest oczywisty – to właśnie w Szczecinie kontynuuje ona swoją edukację. Wyniki te, dla większej przejrzystości, umieszczono na mapie (rys. 3.3.6), przy czym celowo nie zachowano skali, aby uwypuklić geograficzny charakter preferencji, nie zaś wymiar liczbowy poszczególnych grup uczniów (na mapie pominięto szkoły, które nie udostępniły danych lub udostępniły dane niepełne – gimnazjum w Widuchowej, w Baniach oraz Gimnazjum nr 2 w Gryfinie).

Rys. 3.3.6. Dalsze losy absolwentów gimnazjów – wybór miejsca dalszej nauki, struktura preferencji w ujęciu geograficznym

Źródło: opracowanie własne na podstawie tabeli 3.3.2

Wydaje się, że konkurować ze szkołami szczecińskimi będzie trudno, choć można zapewne zwiększyć nieco odsetek uczniów z Gryfina czy Kołbacza, którzy podejmą naukę w szkołach na terenie powiatu gryfińskiego. Natomiast wyraźnie widać, że właściwa polityka (rozwój komunikacji w obrębie powiatu, ale też wsparcie współpracy między szkołami ponadgimnazjalnymi a gimnazjami na jego terenie, co pozwoli nawiązać bliższe więzi między uczniami gimnazjów a szkołami w powiecie) i marketing mogą wspomóc szkoły, znajdujące się w południowej części powiatu, choć i tu nie należy spodziewać się gwałtownych i radykalnych zmian preferencji, zarówno bowiem Chojna jak i Mieszkowice są ośrodkami znacznie mniejszymi, a więc i dla wielu osób mniej atrakcyjnymi niż Dębno czy Myślibórz. Zauważyć także należy niekorzystną tendencję liczbową – zarówno w przypadku gimnazjum z Góralicach jak i gimnazjum w Mieszkowicach liczba absolwentów zmniejsza się, jednak odpływ do szkół odpowiednio w Myśliborzu i w Dębnie utrzymuje się na stałym poziomie (udział uczniów z powiatu gryfińskiego kontynuujących tam naukę zwiększa się), co świadczy o rosnącej atrakcyjności tamtych ośrodków względem szkół w powiecie gryfińskim albo o niewłaściwej polityce promocyjnej lokalnych szkół.

Zakładając, że odsetek osób w wieku 16-18 lat uczących się w szkołach ponadgimnazjalnych w powiecie gryfińskim nie ulegnie zmianie, prognozę liczby uczniów – uzyskaną na podstawie prognozy demograficznej z tabeli 3.1.7 – przedstawia tabela 3.3.3. Dodatkowo w tabeli ujęto też prognozy liczby klas (oddziałów), etatów nauczycielskich i kwot subwencji oświatowej dokonane przy założeniu, że liczba uczniów będzie zgodna z prognozowaną.

Tabela 3.3.3. Prognoza liczby uczniów szkół ponadgimnazjalnych, klas, etatów nauczycielskich i subwencji oświatowej w powiecie gryfińskim w latach 2011-2016

Lata	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba uczniów (GUS)	1970	1916	1929	1864	1803	1725	1663
Liczba uczniów (WEKSiT wg SIO)	1846	1787	1690	1650	1600	1540	1490
Liczba klas	65	66	60	58	57	55	53
Liczba etatów	171,68	170,30	167,75	165	165	163	160
Kwota subwencji	16 237 735	16 985 468	17 264 138	17 500 000	17 600 000	17 700 000	17 800 000

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Tab. 3.1.7. oraz materiałów WEKSiT

Prognozując w taki sposób można obliczyć, że liczba uczniów szkół ponadgimnazjalnych zmniejszy się z obecnego poziomu 1970 uczniów do około 1663 uczniów w roku 2016, czyli o 307 osób (tj. o 16%). Oznacza to, że wystąpi konieczność konsolidacji (likwidacji) części klas, być może pojawi się zasadne pytanie o likwidację którejs z mniejszych szkół. Dla uzyskania porównywalności danych liczbę uczniów wzięto dla każdej ze szkół (także dla prowadzonych przez powiat zespołów w Gryfinie i Chojnie) z informacji, które szkoły przekazały w ramach SIO do kuratorium.

Prognoza liczby uczniów w gimnazjach powiatu gryfińskiego

Dokonano prognozy liczby uczniów na lata 2014 i 2016. Przyjęto założenie, że liczba uczniów będzie się zmieniać w takim samym stopniu, w jakim zmienia się liczba dzieci i młodzieży w danym wieku w poszczególnych gminach. Ponieważ dysponowano jedynie łączną liczbą uczniów w danej szkole oraz (w większości przypadków) liczbą uczniów w ostatniej klasie gimnazjum, liczba uczniów w klasach I i II zostały oszacowane proporcjonalnie do liczby dzieci w wieku lat 13 i 14 w danej gminie.

Banie

Na koniec roku 2011 w Publicznym Gimnazjum w Baniach było 237 uczniów, w tym 72 w klasie trzeciej. Dokonane prognozy wskazują, że w roku 2014 liczba uczniów w Gimnazjum zmniejszy się o 23 osoby (do poziomu 214 uczniów), z czego w klasie pierwszej będzie ich mniej o około 6 uczniów, w klasie drugiej ich liczba będzie mniej więcej podobna, a w klasie trzeciej będzie ich mniej o około 17 osób. W roku 2016 liczba uczniów zmniejszy się o dalsze 10 osób (do 214), z czego w klasie pierwszej o 10 osób (czyli o 17 w stosunku do roku 2011), w klasie drugiej o 6 osób, a w trzeciej wzrośnie o 7 osób (czyli w stosunku do roku 2011 zmniejszy się o 10 osób). Widać, że do roku 2016 największa zmiana nastąpi w klasach pierwszych, co mogłoby się wiązać z koniecznością likwidacji jednego oddziału (albo zmniejszeniu ich liczebności bez likwidacji). Jeżeli chodzi o klasy drugą i trzecią, to zmiany nie będą na tyle duże, żeby musiały wpływać na liczbę oddziałów.

Cedynia

W 2011 roku w Gimnazjum w Cedyni uczyło się 155 uczniów, z czego w ostatniej klasie – 60. Do roku 2014 liczba uczniów w Gimnazjum zmniejszy się o 22 osoby (do 133). W klasie pierwszej liczba uczniów zmniejszy się o około 9 osób, w klasie drugiej wzrośnie o około 11, a w trzeciej – zmniejszy się o 24. W roku 2016 w stosunku do roku 2014 liczba uczniów w klasach pierwszych wzrośnie o 4 osoby (czyli w stosunku do roku 2011 zmniejszy się o 5), w klasach drugich – zmniejszy się o 4 osoby (czyli wzrośnie o 5 w stosunku do roku 2011), a w klasach trzecich pozostanie bez zmian (czyli w porównaniu do roku 2011 zmniejszy się o 24). Wydaje się, że do roku 2016 liczba oddziałów w klasie trzeciej będzie musiała zostać zmniejszona, natomiast w klasach młodszych będzie mogła pozostać na obecnym poziomie.

Chojna

Pod koniec roku 2011 w Publicznym Gimnazjum w Chojnie uczyło się 479 uczniów, z czego w ostatniej klasie – 159. Do roku 2014 liczba uczniów spadnie o około 91 osób (do poziomu 388), a do roku 2016 – o kolejne 32 osoby (do 356). Do roku 2014 liczba uczniów w pierwszych klasach zmniejszy się o około 36 osób. W roku

2016 w porównaniu z 2014 liczba uczniów w pierwszych klasach zwiększy się o 4 (w porównaniu z 2011 zmniejszy się o 32). W klasach drugich do 2014 roku liczba uczniów zmaleje o około 60, w kolejnych dwóch latach wzrośnie o 17 (czyli będzie mniejsza o 43 osoby, niż w roku 2011). Liczba uczniów klas trzecich do roku 2014 wzrośnie o około 5, a w kolejnych latach mocno spadnie o około 53 osoby (czyli o 48 w stosunku do roku 2011). Wydaje się, że będzie to oznaczać w każdej klasie redukcję liczby oddziałów.

Gryfino

Gimnazjum Nr 1 im. Olimpijczyków Polskich w Gryfinie

W roku 2011 w Gimnazjum uczyło się 512 uczniów, z czego 183 osoby w klasie trzeciej. Do roku 2014 liczba uczniów zmniejszy się o około 57 osób, w kolejnych dwóch latach – o kolejne 12, do poziomu około 443 uczniów. W klasie pierwszej do 2014 roku liczba uczniów zmaleje o około 26 osób, w kolejnych dwóch latach wzrośnie o 18 (czyli w porównaniu do roku 2011 zmaleje o około 8). W klasie drugiej do 2014 roku liczba uczniów zmniejszy się o około 8, do 2016 – o dalsze 7 (czyli w stosunku do 2011 o 14). Jeżeli chodzi o liczbę uczniów w klasie trzeciej, to do roku 2014 zmniejszy się ona o około 23 osoby, a do roku 2016 – o kolejne 24 (czyli łącznie o 47 w stosunku do roku 2011). Tak więc o ile w klasach pierwszej i drugiej możliwe będzie utrzymanie liczby oddziałów na obecnym poziomie, to w klasie trzeciej być może należałoby zmniejszyć ich liczbę nawet o 2.

Gimnazjum Nr 2 w Gryfinie

W 2011 roku w Gimnazjum nr 2 w Gryfinie uczyło się 242 uczniów, z czego w ostatniej klasie 86. Do roku 2014 ich liczba zmniejszy się o około 27, a do 2016 – o kolejne 6, czyli łącznie o 33. W klasie pierwszej liczba uczniów zmniejszy się o 12 (do roku 2014), a do roku 2016 wzrośnie o 8 (czyli w całym okresie spadnie o około 4 osoby). Jeżeli chodzi o klasę drugą, to do roku 2014 liczba uczniów w niej spadnie o około 4 osoby, a do 2016 roku – o kolejne 3 (czyli łącznie o 7). W klasie trzeciej liczba uczniów zmniejszy się o 13 do roku 2014 oraz o kolejnych 9 do roku 2016 (w całym okresie ich liczba spadnie o około 22 osoby). Widać z tego, że podobnie, jak w gimnazjum nr 1, w klasie może zająć konieczność zmniejszenia liczby oddziałów.

Gimnazjum w Chwarstnicy

W 2011 roku w Gimnazjum uczyło się 73 uczniów, z czego w trzeciej klasie 28. Do roku 2014 ich liczba spadnie o około 8 osób (do poziomu około 65), a do 2016 – o kolejne 2 osoby (do poziomu 63). W klasie pierwszej do roku 2014 liczba uczniów zmaleje o około 4 osoby, a potem, do 2016 – wzrośnie o 3 (czyli w całym okresie spadnie o 1 osobę). W klasie drugiej ich liczba zmaleje o około 1 osobę do roku 2014, a następnie także o jedną do roku 2016 (czyli w całym okresie o 2 osoby). W klasie trzeciej do roku 2014 liczba uczniów zmniejszy się o około 3 osoby, a potem o około 4 (czyli do 2016 łącznie ich liczba spadnie o około 7 osób). Wydaje się, że w tej szkole nie będą potrzebne żadne zmiany w licznie oddziałów w żadnej klasie.

Gimnazjum w Gardnie

W 2011 roku w Gimnazjum w Gardnie uczyło się 139 uczniów, z czego 37 w klasie trzeciej. Do roku 2014 ich liczba spadnie o około 15 osób, a do roku 2016 o kolejne 2 osoby. W klasie pierwszej liczba uczniów spadnie o około 8 osób, a w ciągu dwóch kolejnych lat – wzrośnie o około 5 (czyli w całym okresie zmniejszy się o około 3 osoby). W klasie drugiej do roku 2014 liczba uczniów spadnie o około 2 osoby, a w kolejnych dwóch latach o dalsze dwie. W klasach trzecich do roku 2014 nastąpi spadek liczby uczniów o około 5 osób, a do roku 2016 – o dalsze 5. Wydaje się więc, że w tym gimnazjum nie będą wymagane żadne zmiany odnośnie liczby oddziałów.

Mieszkowice

W 2011 roku w Gimnazjum w Mieszkowicach uczyło się 255 uczniów, z czego 69 w klasie trzeciej. Do roku 2014 ich liczba zmaleje o około 14, a do roku 2016 – o kolejne 13 (do poziomu około 228). W klasie pierwszej liczba uczniów do roku 2014 wzrośnie o około 2 osoby, a w kolejnych dwóch latach spadnie o około 20 (czyli łącznie o około 18). W klasie drugiej do roku 2014 liczba uczniów zmniejszy się o około 19, a w kolejnych dwóch latach – wzrośnie o około 12 (czyli w całym okresie spadnie o około 7 osób). Jeżeli chodzi o klasę trzecią, to do roku 2014 liczba uczniów wzrośnie o około 3 osoby, a potem spadnie o około 5 (czyli łącznie, do 2016 roku liczba trzecioklasistów może się nieznacznie zmniejszyć, o około 2 osoby). Wynika z tego, że jedynie w klasie pierwszej być może będzie potrzeba likwдации jednego oddziału.

Moryń

W roku 2011 w Publicznym Gimnazjum w Moryniu uczyło się 134 uczniów, z czego w klasie trzeciej 40. Do roku 2014 ich liczba wzrośnie o około 8 osób a w kolejnych dwóch – spadnie o około 12 (do poziomu około 130). Jeżeli chodzi o klasę pierwszą, to po wzroście o około 8 osób do roku 2014, w kolejnych dwóch latach liczba uczniów spadnie o około 18 (czyli łącznie zmniejszy się o około 10). W klasie drugiej, do roku 2014 liczba uczniów wzrośnie o około 4 osoby, a następnie praktycznie nie zmieni się. Łącznie ich liczba wzrośnie o około 3 osoby. W klasie trzeciej po spadku o około 4 osoby do roku 2014, liczba uczniów następnie wzrośnie o około 7 do roku 2016 (czyli łącznie nastąpi wzrost liczby uczniów o około 3 osoby). Wydaje się, że w tym gimnazjum nie będą konieczne żadne zmiany w liczbie oddziałów.

Stare Czarnowo

W roku 2011 w Publicznym Gimnazjum w Kołbaczu (gmina Stare Czarnowo) uczyło się 106 osób, z czego w klasie trzeciej 33 osoby. Do roku 2014 ich liczba spadnie o około 13 osób, a do roku 2016 – o kolejne 9 (czyli w całym okresie nastąpi spadek liczby uczniów o około 22 osoby). W klasie pierwszej liczba uczniów spadnie o około 7 osób do roku 2014, a następnie do roku 2016 o kolejne 18 (czyli łącznie o około

25 osób). W klasie drugiej liczba uczniów spadnie o około 11 osób do roku 2014, a następnie wzrośnie o około 4 osoby do 2016. W klasie trzeciej liczba uczniów wzrośnie o około 5 do roku 2014, a następnie o dalsze 5 do roku 2016. Wydaje się, że w klasie pierwszej będzie konieczne zmniejszenie liczby oddziałów, w pozostałych klasach ich liczba będzie mogła pozostać bez zmian.

Trzcianko-Zdrój

W 2011 roku w Publicznym Gimnazjum im. Marka Kotańskiego w Góralicach (gmina Trzcianko-Zdrój) uczyło się 186 uczniów, z czego w ostatniej klasie 66. Do roku 2014 ich liczba zmniejszy się o około 19 osób, a do 2016 – o dalsze 11 (czyli łącznie o około 30). W klasie pierwszej do roku 2014 liczba uczniów spadnie o około 4 osoby, w ciągu kolejnych dwóch lat – o dalszych 7 (a więc łącznie o około 11). W klasie drugiej liczba uczniów najpierw może wzrosnąć o około 3 osoby, a następnie spaść o około 5 (czyli do roku 2016 ich liczba zmniejszy się o około 2 osoby). Liczba trzecioklasistów do roku 2014 spadnie o około 18 osób, by następnie minimalnie wzrosnąć (w całym okresie liczba uczniów zmniejszy się o około 17). Wydaje się, że tutaj być może konieczne będzie zmniejszenie liczby oddziałów w klasach pierwszej i trzeciej.

Widuchowa

W 2011 roku w Gimnazjum w Widuchowej uczyło się 187 uczniów, z czego w klasie trzeciej – 57. Do roku 2014 ich liczba ulegnie zmniejszeniu o około 13, a do roku 2016 – wzrośnie o około 7 osób (w całym okresie liczba uczniów zmniejszy się o około 5 osób). jeżeli chodzi o uczniów klasy pierwszej, to do roku 2014 ich liczba wzrośnie o około 4 osoby, a do roku 2016 – spadnie o około 24 (w ciągu całego okresu ich liczba spadnie o około 20 osób). W klasie drugiej do roku 2014 liczba uczniów w zasadzie nie powinna się zmienić, a do roku 2016 wzrośnie o około 19 osób. Liczba uczniów klasy trzeciej do roku 2014 zmniejszy się o około 17 osób, a następnie wzrośnie o około 13 (w całym okresie zmniejszy się o około 4 osoby). W tej szkole być może konieczne będzie zmniejszenie liczby oddziałów w klasie pierwszej, ale z drugiej strony zwiększenie liczby oddziałów w klasie drugiej.

Prognoza liczby uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych powiatu gryfińskiego

W grupie szkół ponadgimnazjalnych występują licea ogólnokształcące, technika oraz zasadnicze szkoły zawodowe. Ponieważ w szkołach ponadgimnazjalnych w powiecie gryfińskim uczy się znacznie mniejszy odsetek młodzieży w odpowiednim wieku niż w gimnazjach (część uczy się gdzie indziej, zapewne głównie w Szczecinie), dlatego do prognoz liczby uczniów w tych szkołach należy podchodzić z dużą rezerwą.

Dodatkowo, mimo że w technikach są cztery klasy, na potrzeby niniejszej analizy przyjęto stan liczebny jedynie trzech pierwszych klas. Powodem takiego ograniczenia był po pierwsze fakt, że naukę w ostatniej klasie technikum rozpoczynają osoby

powyżej 18 roku życia (bez obowiązku szkolnego), po drugie zaś – potrzeba zapewnienia porównywalności danych w sytuacji, kiedy większość uczniów kończy licea ogólnokształcące lub szkoły zawodowe (w których są po trzy klasy).

Chojna

Liceum Ogólnokształcące im. Bohaterów spod Siekier w Chojnie

W roku 2011 w liceum uczyło się 338 uczniów. Do roku 2016 ich liczba spadnie o około 47 osób (w klasie pierwszej o około 37 osób, w klasie drugiej liczba uczniów w zasadzie nie zmieni się, a w klasie trzeciej nastąpi spadek liczby uczniów o około 12 osób). Wynika z tego, że może zajść konieczność zmniejszenia liczby oddziałów w klasie pierwszej i trzeciej.

Technikum Budowlane im. ppor. Ryszarda Kuleszy w Chojnie oraz Technikum Zawodowe im. ppor. Ryszarda Kuleszy w Chojnie

Ponieważ w tych dwóch szkołach występują klasy łączone, w których są uczniowie z obu szkół, dlatego zostały one potraktowane razem. W roku 2011 w klasach I-III w obu technikach uczyło się 242 uczniów. Do roku 2016 ich liczba zmniejszy się o około 36 osób, z czego w klasach pierwszych o około 27 osób, w klasach drugich liczba uczniów pozostanie właściwie bez zmian, a w klasach trzecich liczba uczniów spadnie o około 10 osób. Prawdopodobnie zajdzie konieczność zmniejszenia liczby oddziałów w klasach pierwszych oraz być może także w klasach trzecich.

Zasadnicza Szkoła Zawodowa im. ppor. Ryszarda Kuleszy w Chojnie

W roku 2011 w szkole uczyło się 276 uczniów. Do roku 2016 ich liczba zmniejszy się o około 39 osób. W klasie pierwszej ubędzie około 30 uczniów, liczebność klasy drugiej pozostanie w zasadzie na takim samym poziomie, natomiast liczba uczniów w klasie trzeciej zmniejszy się o około 11 osób. Podobnie jak w przypadku techników, może zajść konieczność zmniejszenia liczby oddziałów w klasach pierwszych oraz być może także w klasach trzecich.

Gryfino

I Liceum Ogólnokształcące w Gryfinie

W 2011 roku w I LO w Gryfinie uczyło się 258 uczniów. Do roku 2016 ich liczba zmniejszy się o około 30 osób. W klasie pierwszej ubędzie około 16 osób, w klasie drugiej – około 13, a liczebność klasy trzeciej pozostanie w zasadzie bez zmian. Być może zajdzie konieczność likwidacji po jednym oddziale w klasie pierwszej i drugiej.

II Liceum Ogólnokształcące w Gryfinie

W 2011 roku w II LO w Gryfinie uczyło się 257 uczniów. Zmiany łącznej liczby uczniów, jak i liczby uczniów w poszczególnych klasach będą bardzo podobne, jak w przypadku I LO, a więc wnioski także będą takie same.

Technikum Zawodowe

W roku 2011 w klasach I-III technikum uczyło się około 210 osób. Do roku 2016 ich liczba zmniejszy się o około 23 osoby, z czego w klasie pierwszej będzie to spadek o około 12 osób, w klasie drugiej o około 10, a w klasie trzeciej liczba uczniów pozostanie na mniej więcej takim samym poziomie. Także i w tej szkole może zajść konieczność likwidacji po jednym oddziale klasy pierwszej i drugiej, ale być może spadek liczby uczniów będzie na tyle niewielki, że likwidacja nie będzie potrzebna.

Zasadnicza Szkoła Zawodowa

W roku 2011 w szkole uczyło się 208 uczniów. Do roku 2016 ich liczba spadnie o około 24 osoby. Jeżeli chodzi o zmianę liczby osób w poszczególnych klasach, to jej rozmiary będą bardzo podobne, jak w przypadku technikum, taka sama też będzie jej interpretacja.

Mieszkowice

Technikum w Mieszkowicach

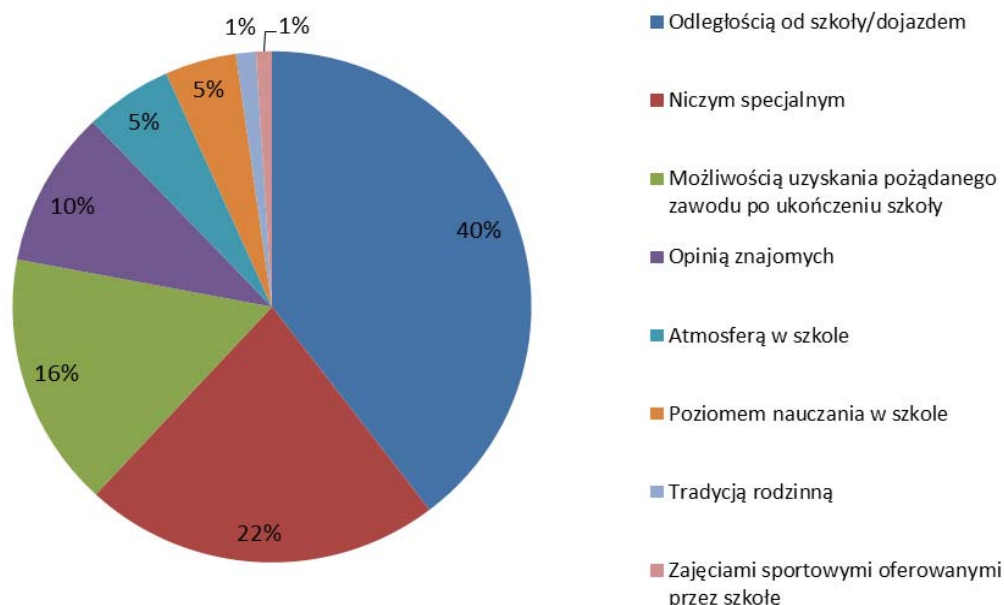
W trzech pierwszych klasach technikum w Mieszkowicach w roku 2011 uczyło się 55 osób. Do roku 2016 liczba ta zmniejszy się o około 6 osób. Jeżeli chodzi o liczebność poszczególnych klas, to ich zmiany będą na tyle niewielkie, że najpewniej nie będzie konieczna żadna ingerencja w liczbę oddziałów.

3.4. Wyniki badań ankietowych

3.4.1. Ankieta wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych

W ankiecie przeprowadzonej wśród uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych wszystkich typów udział wzięło 438 osób. Zadano im 15 pytań dotyczących kryteriów wyboru ścieżki edukacji, znajomości języków obcych, dostępu do komputerów oraz planów życiowych, w szczególności dotyczących wizji przyszłej drogi zawodowej, wraz z oceną lokalnego rynku pracy pod kątem indywidualnych preferencji.

W pytaniu pierwszym ankietowani wypowiadali się na temat motywów wyboru szkoły, do której w tej chwili uczęszczają. Wyniki prezentuje rys. 3.4.1.

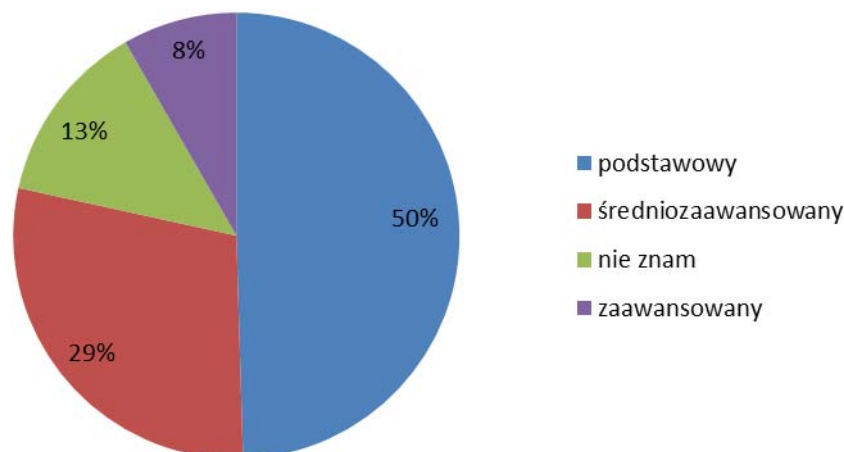
Rys. 3.4.1. Struktura odpowiedzi na pytanie, czym kierowała się ankietowana osoba wybierając obecną szkołę.

Źródło: Opracowanie własne.

Dominującymi powodami wyboru obecnej szkoły były w opinii ankietowanych dogodny dojazd (odnotowano blisko 37% takich odpowiedzi) oraz możliwość uzyskania pożądanego zawodu (16% odpowiedzi). Ponad 1/5 ankietowanych stwierdziła, że nie istniał żaden specjalny powód, który decydował o wyborze przez nich szkoły. Struktura odpowiedzi na to pytanie niesie ze sobą niepokojące informacje. Prawie 2/3 maturzystów wybierając szkołę nie kierowało się przesłankami merytorycznymi. Oznaczać to może, że wybór szkoły średniej jest procesem w dużej mierze przypadkowym, a w związku z tym trudnym do przewidywania czy modelowania preferencji co do tego jakie szkoły wybiorą młodzi ludzie.

W następnej części ankiety zapytano o subiektywną ocenę poziomu znajomości języków obcych.

Znajomość języka angielskiego, którego naukę uczniowie rozpoczęli na ogół w szkole podstawowej, jest powszechna, choć poziom jego znajomości jest zróżnicowany. Odpowiedzi na pytanie o poziom znajomości języka angielskiego prezentuje rys. 3.4.2.

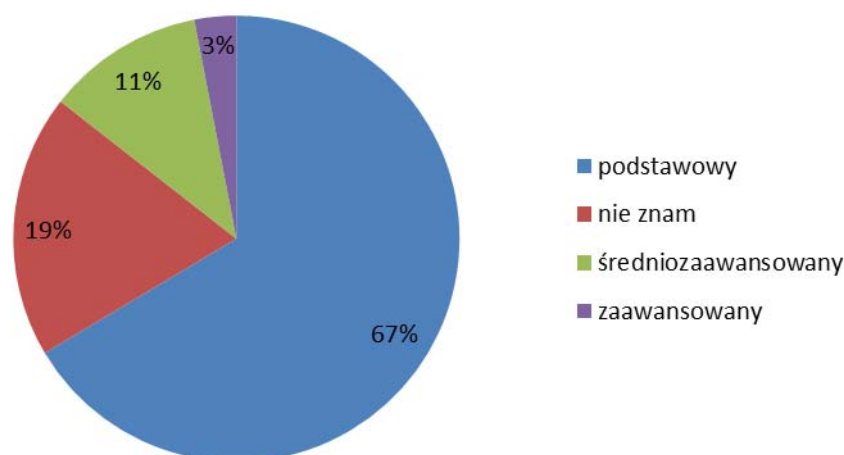

Rys. 3.4.2. Struktura odpowiedzi na pytanie o stopień znajomości języka angielskiego.

Źródło: Opracowanie własne.

Prawie połowa ankietowanych uczniów oceniła swoją znajomość języka angielskiego na poziomie podstawowym. A ponad 13% uznało, że języka angielskiego nie zna. Daje to łącznie ponad 60% uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych, dla których słaba znajomość języka angielskiego lub jej brak mogą w przyszłości stanowić przeszkodę w zdobyciu pożądanej pracy. Warto zatem podjąć wysiłek poprawy tej sytuacji poprzez uruchomienie jakiegoś rodzaju dodatkowych zajęć doszkalających dla osób, które oceniają swoją znajomość języka angielskiego jako niezadowalającą. Znajomość języków obcych jest bowiem jedną z kompetencji kluczowych, na których rozwijanie duży nacisk kładą strategiczne opracowania Polskie i unijne. Nieco ponad 30% pytaných uczniów określiło swoją znajomość języka angielskiego na poziomie średniozaawansowanym lub zaawansowanym.

Mniej korzystnie przedstawia się znajomość języka niemieckiego wśród uczniów badanych szkół ponadgimnazjalnych. Tylko 3% z nich określa swoją znajomość tego języka jako zaawansowaną, a 11% – jako średniozaawansowaną. Dwie trzecie ankietowanych uważa, że zna język niemiecki w stopniu podstawowym, natomiast blisko 20% badanych uczniów przyznaje, że nie zna tego języka w ogóle (rys. 3.4.3). W sytuacji, w której kontakty gospodarcze Polski i Niemiec rozwijają się bardzo dynamicznie, a zwłaszcza w regionie przygranicznym znaczna liczba klientów pochodzi z Niemiec, jest to wysoce niekorzystne, pozbawia bowiem sporą część przyszłych pracowników kontaktu z potencjalnymi kontrahentami czy klientami.

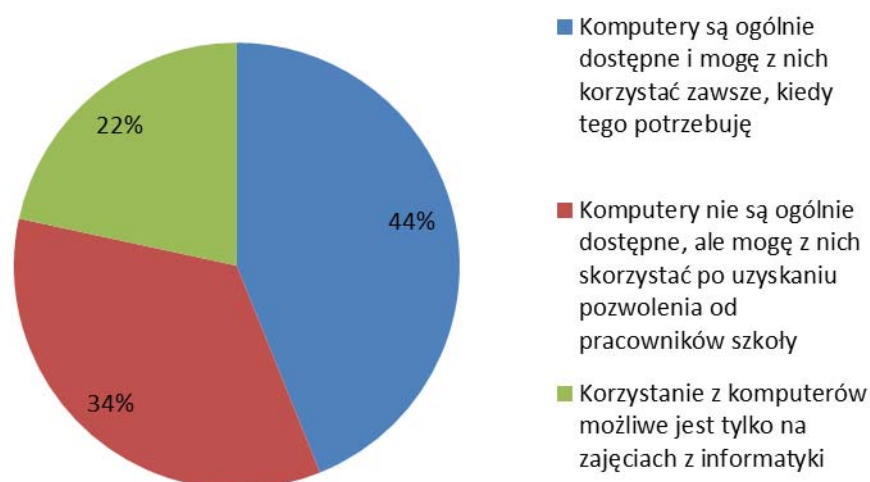

Rys. 3.4.3. Struktura odpowiedzi na pytanie o stopień znajomości języka niemieckiego.
Źródło: Opracowanie własne.

Zaledwie kilka osób wskazało na znajomość innych języków obcych niż angielski i niemiecki. Wśród odpowiedzi dominowały języki hiszpański i rosyjski. Odpowiednio 8 i 6 osób wskazało znajomość tych języków.

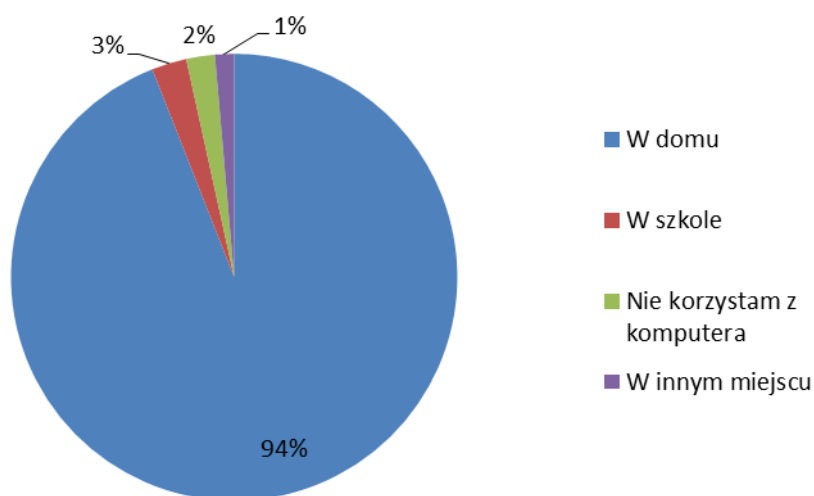
Kolejna część ankiety dotyczyła dostępu do komputera. W pytaniu trzecim ankietowani odpowiadali na pytanie o możliwość korzystania z komputerów w szkole. Strukturę odpowiedzi prezentuje rys. 3.4.4. Z odpowiedzi udzielonych w ankiecie wynika, że uczniowie szkół ponadgimnazjalnych na ogół nie napotykają problemu ograniczenia dostępu do komputera w szkole (44% odpowiedzi). Dodatkowo nieco ponad jedna trzecia ankietowanych uczniów zadeklarowała, że ze szkolnego komputera mogą skorzystać po uzyskaniu zgody nauczyciela. Około jednej piątej uczniów zauważa istotne bariery w dostępie do komputera w swoich szkołach.

Na rysunku 3.4.5 przedstawiono z kolei strukturę odpowiedzi na pytanie o to, czy uczniowie korzystają z komputerów i gdzie czynią to najczęściej. Okazuje się, że uczniów, którzy wcale nie korzystają z komputera, jest niewielu (2% odpowiedzi). Pozostali ankietowani najczęściej korzystają z komputera we własnych domach (94% wskazań). Wyniki takie oznaczają, że komputer jest powszechnym sprzętem w mieszkaniach rodzin uczniów i dostęp do niego oraz umiejętność obsługi są już dziś oczywiste dla uczniów wszystkich szkół ponadgimnazjalnych.

Rys. 3.4.4. Struktura odpowiedzi na pytanie o możliwość korzystania z komputera w szkole.

Źródło: Opracowanie własne.

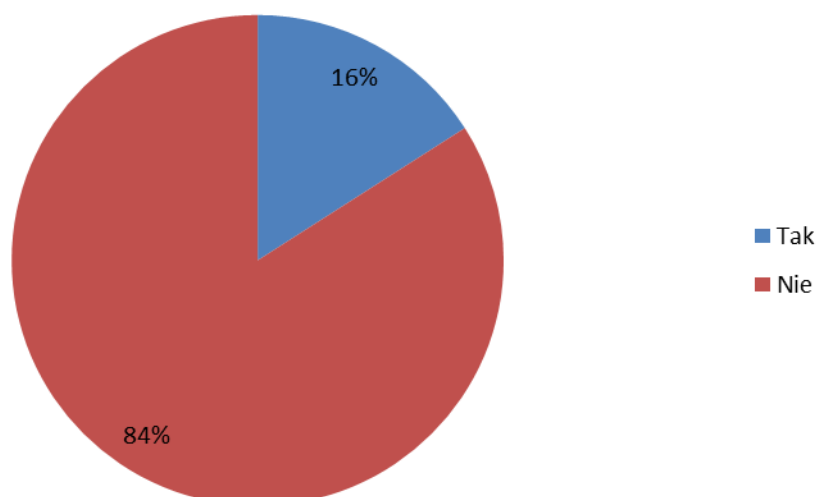

Rys. 3.4.5. Struktura odpowiedzi na pytanie o miejsce, w którym uczniowie najczęściej korzystają z komputera.

Źródło: Opracowanie własne.

Dalsza część ankiety służyła poznaniu preferencji uczniów dotyczących dalszej ścieżki edukacji i przyszłej kariery zawodowej oraz określeniu stopnia znajomości lokalnego rynku pracy przez przyszłych absolwentów.

W pytaniu piątym zapytano, czy ankietowani interesują się ofertą szkół policealnych w powiecie gryfińskim. Strukturę odpowiedzi prezentuje rys. 3.4.6.

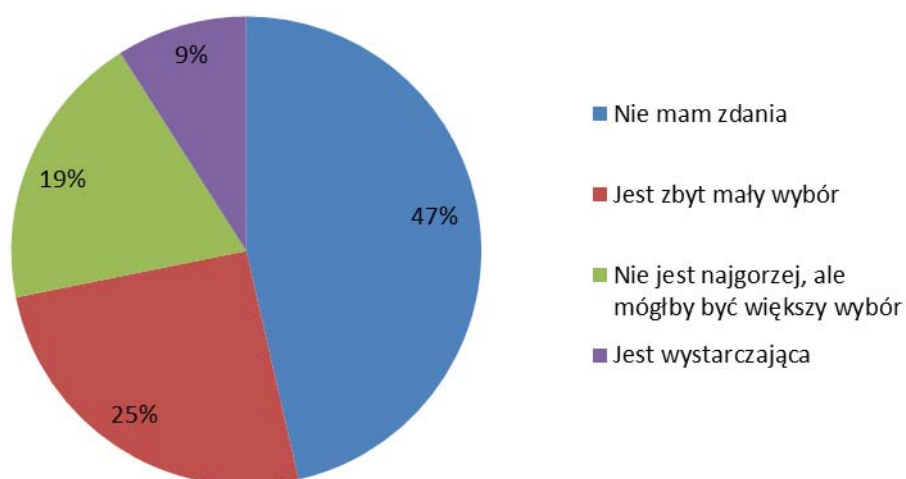

Rys. 3.4.6. Struktura odpowiedzi na pytanie, czy ankietowani interesują się ofertą szkół policealnych w powiecie gryfińskim.

Źródło: Opracowanie własne.

Z przeprowadzonego badania wynika, że uczniowie ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych nie są na ogół zainteresowani ofertą szkół policealnych. Oferta ta interesuje zaledwie 16% spośród nich.

Pytanie szóste miało na celu poznanie opinii uczniów na temat oferty szkół policealnych w powiecie gryfińskim. Strukturę odpowiedzi pytanie o ocenę tej oferty prezentuje rys. 3.4.7.

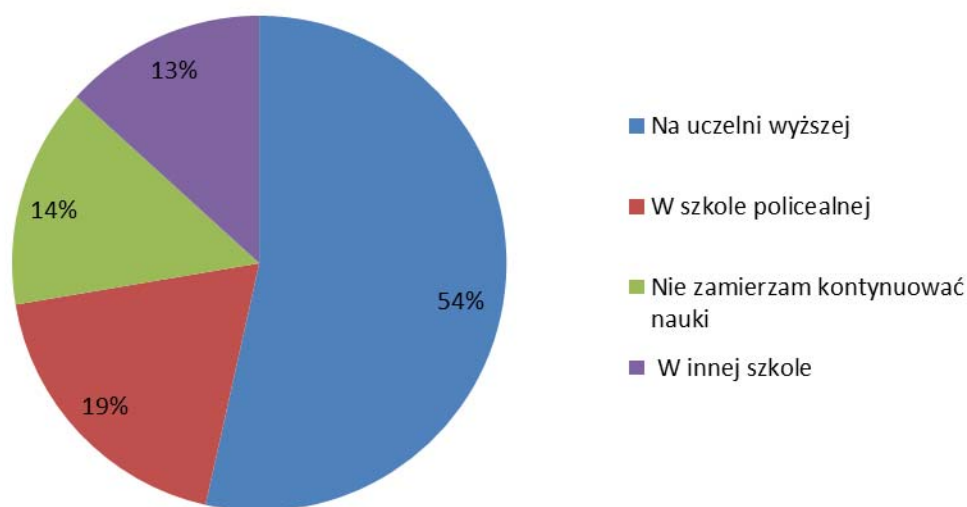

Rys. 3.4.7. Struktura odpowiedzi na pytanie, jak ankietowani oceniają ofertę szkół policealnych w powiecie gryfińskim.

Źródło: Opracowanie własne.

Tylko dziewięć procent ankietowanych uważa, że oferta ta jest wystarczająca. Częściej wskazywano, że wybór jest zbyt mały (19% odpowiedzi) oraz że jest on niezły, ale pożądany byłby większy wybór (25% odpowiedzi). Aż 46% badanych uczniów przyznaje, że nie ma zdania w tej kwestii. Wraz z odpowiedziami na pytanie piąte oznacza to, że zainteresowanie ofertą szkół policealnych jest niewielkie, a znajomość ich oferty nie wpływa znacząco na wzrost tego zainteresowania.

Z odpowiedziami na poprzednie pytania wiążą się odpowiedzi na pytanie siódme, w którym zapytano, czy – i w jakim typie szkoły – ankietowani zamierzają kontynuować swoją edukację. Struktura odpowiedzi, przedstawiona na rys. 3.4.8, nie jest zaskoczeniem.

Rys. 3.4.8. Struktura odpowiedzi na pytanie, w jakiego typu szkole ankietowani zamierzają kontynuować edukację.

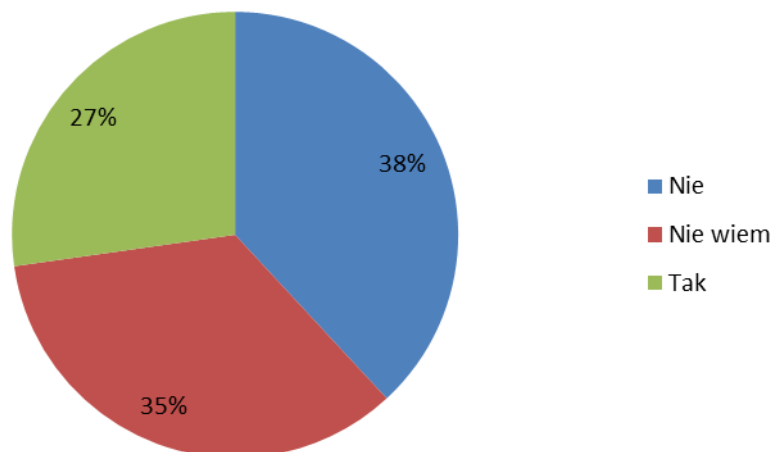
Źródło: Opracowanie własne.

Zdecydowana większość ankietowanych (54%) chce kontynuować naukę na wyższych uczelniach. To tłumaczy niskie zainteresowanie ofertą szkół policealnych, do których wybiera się tylko 16% badanych uczniów. 13% badanych planuje dalszą naukę w innych typach szkół, natomiast 14% zamierza zakończyć edukację na właśnie kończącym się etapie.

Kolejne pytania dotyczyły planów życiowych – wyboru miejsca zamieszkania i przyszłego zawodu.

W pytaniu ósmym zapytano, czy ankietowani planują pozostać po zakończeniu nauki na terenie powiatu gryfińskiego. Strukturę odpowiedzi prezentuje rys. 3.4.9. Niewiele ponad 1/4 ankietowanych wyraża chęć zamieszkiwania w powiecie gryfińskim po zakończeniu edukacji. Blisko 35% pytanym nie ma w tej kwestii wyrobionego zdania. 38% ankietowanych deklaruje, że nie zamierza mieszkać w

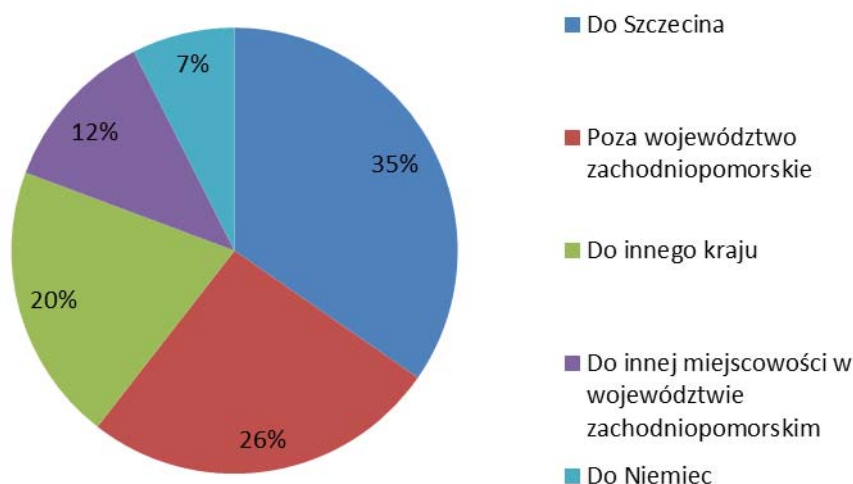
powiecie gryfińskim. Oczywiście te plany zderzą się za kilka lat z rzeczywistością, z pewnością w powiecie pozostanie więcej młodych ludzi, jednak prawdopodobnie będzie to sprzeczne z ich aspiracjami.

Rys. 3.4.9. Struktura odpowiedzi na pytanie: „Czy planujesz po zakończeniu edukacji mieszkać w powiecie gryfińskim?”.

Źródło: Opracowanie własne.

W pytaniu dziewiątym zapytano, dokąd ankietowani planują wyjechać po zakończeniu nauki. Strukturę odpowiedzi prezentuje rys. 3.4.10.

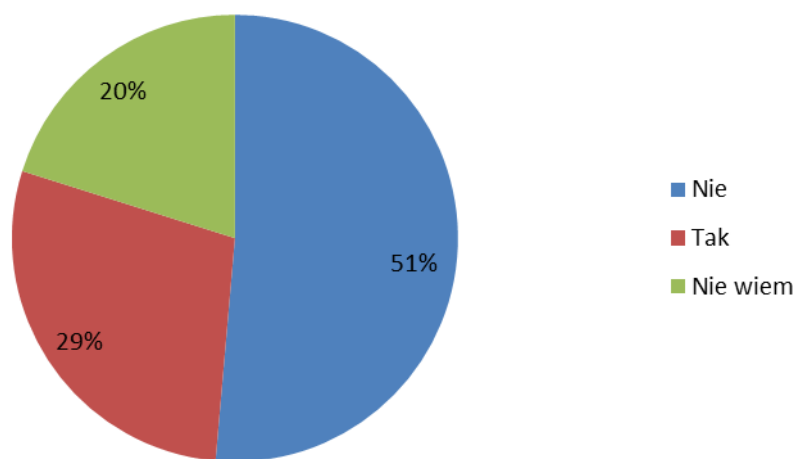
Rys. 3.4.10. Struktura odpowiedzi na pytanie, dokąd ankietowani planują wyjechać po zakończeniu nauki.

Źródło: Opracowanie własne.

Dominującą grupę (35% odpowiedzi) stanowią osoby, które planują zamieszkać w Szczecinie, czyli najbliższym położonym w stosunku do powiatu gryfińskiego dużym mieście. Znaczące grupy chcą też wyprowadzić się dalej – 26% poza województwo zachodniopomorskie, 20% – do innych krajów (oprócz Niemiec), kolejne 8% – do naszego najbliższego sąsiada.

W pytaniu dziesiątym zapytano o zawód, jaki chcieliby w przyszłości wykonywać badani uczniowie. W odpowiedziach wymieniono ponad 100 różnych zawodów. Najliczniej reprezentowane były odpowiedzi związane z zawodami z zakresu szeroko rozumianych usług: gastronomii, fryzjerstwa, budownictwa, informatyki, elektroenergetyki, mechaniki samochodowej, architektury, transportu, kosmetyki, edukacji, służb mundurowych oraz usług prawnych. Taka struktura preferencji w wyborze zawodu dość dobrze odpowiada strukturze ujawnionej w badaniu dla całego województwa, którego wyniki zacytowano w rozdziale 3.2.

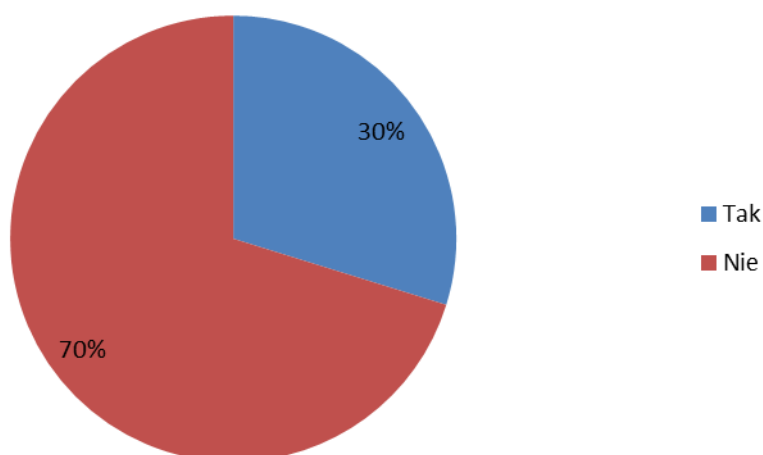
W pytaniu 11 zapytano, czy ankietowani uważają, że szkoła przygotowuje ich do wybranego zawodu. Strukturę odpowiedzi prezentuje rys. 3.4.11. Odpowiedzi na to pytanie nie są niespodzianką – ponieważ większość ankietowanych wybiera zawody, których uprawianie wymaga odbycia studiów wyższych, dlatego też większość (51%) z nich uznaje, że aktualna szkoła nie przygotowuje ich do wykonywania tych zawodów. Odpowiedzi negatywnych nie należy przy tym traktować jako złej oceny wystawionej szkołom, ale raczej jako świadomą ocenę faktu, że zdobycie zawodu wymaga kontynuacji ścieżki edukacyjnej.

Rys. 3.4.11. Struktura odpowiedzi na pytanie o opinię, czy obecna szkoła przygotowuje do wybranego zawodu.

Źródło: Opracowanie własne.

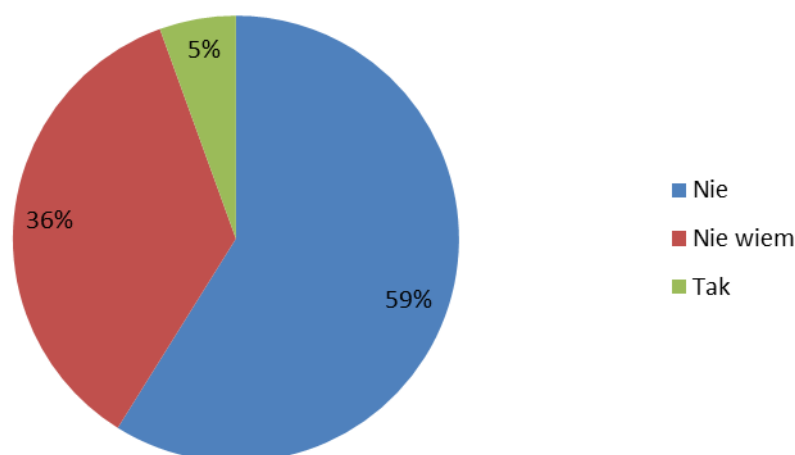
W pytaniu dwunastym zapytano, czy uczniowie znają ofertę instytucji rynku pracy w powiecie gryfińskim. Strukturę odpowiedzi przedstawiono na rys. 3.4.12.

Rys. 3.4.12. Struktura odpowiedzi na pytanie o znajomość oferty instytucji rynku pracy.
Źródło: Opracowanie własne.

Z ankiety jasno wynika, że uczniowie w większości nie znają oferty instytucji rynku pracy (70% odpowiedzi). Brak wiedzy na ten temat można wytłumaczyć na dwa sposoby. Po pierwsze – być może informacje są poszukiwane, ale niedostępne lub trudno dostępne. Po drugie – i ta ewentualność wydaje się bardziej prawdopodobna – uczniowie nie poszukują tych informacji i wiedzę o rynku pracy traktują jako nieprzydatną (zapewne w większości wychodząc z założenia, że problemy rynku pracy przez najbliższych kilka lat – przy kontynuacji nauki – nie będą ich dotyczyły). W efekcie tego stanu rzeczy z możliwości zasięgnięcia porady czy uzyskania pomocy w Powiatowym Urzędzie Pracy może w tej chwili w pełni świadomie skorzystać zaledwie 30% uczniów, którzy już niebawem wejdą na rynek pracy. Konieczna wydaje się kampania informacyjna, która przybliży zasady funkcjonowania urzędów pracy i narzędzia wsparcia dla absolwentów, jakimi dysponują te urzędy.

W pytaniu 13 zapytano wprost, czy ankietowani uważają, że w powiecie łatwo jest dostać pracę. Odpowiedzi nie są zaskoczeniem. Większość badanych uczniów jest świadoma trudnej sytuacji na rynku pracy, czego wynikiem jest 59% odpowiedzi negatywnych. Sytuację na rynku pracy jest skłonnych uznać za dobrą jedynie 5,5% badanych. Jednocześnie ponad jedna trzecia (36%) ankietowanych uczniów nie ma wiedzy na temat trudnej sytuacji na rynku pracy. Strukturę odpowiedzi przedstawia rys. 3.4.13.

Rys. 3.4.13. Struktura odpowiedzi na pytanie, czy w powiecie gryfińskim łatwo dostać pracę.

Źródło: Opracowanie własne.

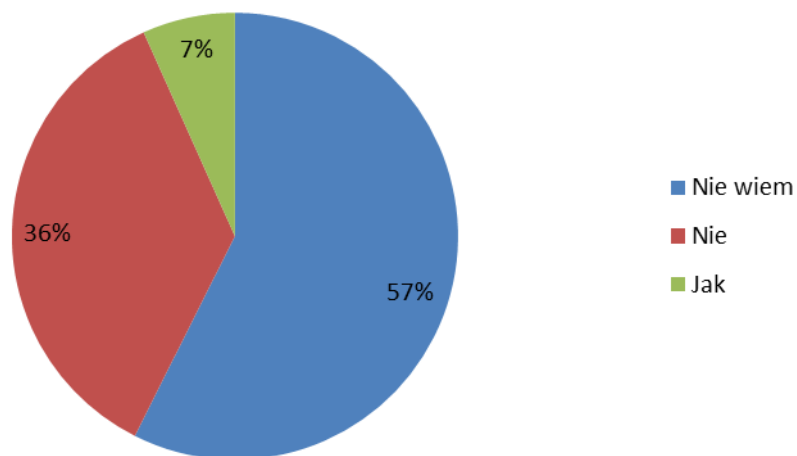
Niepokoić może fakt, że mimo świadomości trudnej sytuacji na rynku pracy, młodzi ludzie – co pokazała struktura odpowiedzi na poprzednie pytanie – nie są zainteresowani zinstytucjonalizowaną formą pomocy w znalezieniu pracy albo w tę pomoc nie wierzą.

Pytanie czternaste i pytanie piętnaste dotyczyły lokalnych firm lub instytucji, w których badani uczniowie chcieliby pracować oraz takich, w których – we własnej opinii – mogliby znaleźć zatrudnienie. W obu przypadkach poproszono także ankietowanych o wymienienie takich miejsc.

Rysunek 3.4.14. przedstawia strukturę odpowiedzi na pytanie o to, czy w powiecie gryfińskim są instytucje lub firmy, w których ankietowani chcieliby w przyszłości pracować. Ponad połowa badanych nie posiada takiej wiedzy, natomiast wśród pozostałych większość (369% ogółu badanych) jest zdania, że takich miejsc nie ma. Tylko 6,7% ankietowanych znajduje dla siebie w powiecie atrakcyjnych pracodawców. Można więc mówić o znaczącym niedopasowaniu aspiracji do lokalnych potrzeb i możliwości. Wśród ankietowanych uczniów, którzy odpowiedzieli twierdząco na to pytanie, najczęściej wymienianymi instytucjami były służby mundurowe (straż pożarna, policja) oraz szkoły.

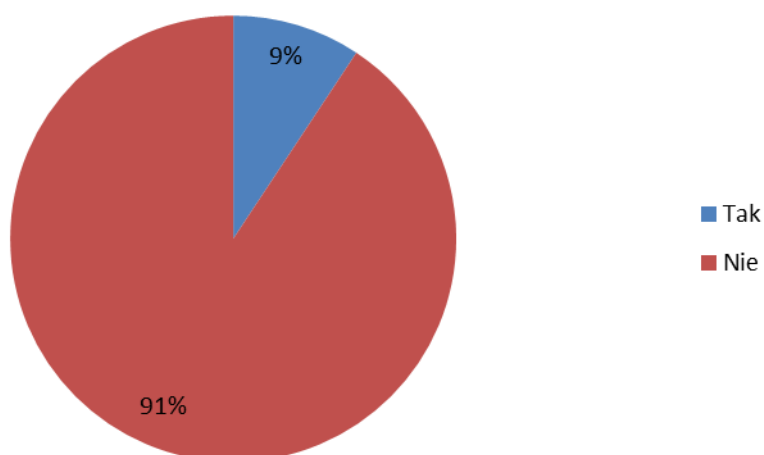
Ostatnie pytanie dotyczyło odpowiedzi na pytanie podobne, ale dotyczące tego, czy w powiecie gryfińskim są instytucje lub firmy, o których badani uczniowie wiedzą, że znajdują tam pracę. Strukturę odpowiedzi na to pytanie prezentuje rys. 3.4.15. W ocenie realnych szans na zatrudnienie na lokalnym rynku pracy uczniowie są sceptyczni. Wśród odpowiedzi wskazujących firmy lub instytucje, co do których pytani są przekonani o możliwości znalezienia w nich pracy, dominują szkoły i instytucje sfery

budżetowej. Takie opinie stanowią odzwierciedlenie powszechnej opinii o pewności zatrudnienia w instytucjach sfery budżetowej i firmach zarządzanych przez państwo.

Rys. 3.4.14. Struktura odpowiedzi na pytanie, czy w powiecie gryfińskim są instytucje lub firmy, w których ankietowani chcieliby w przyszłości pracować.

Źródło: Opracowanie własne.

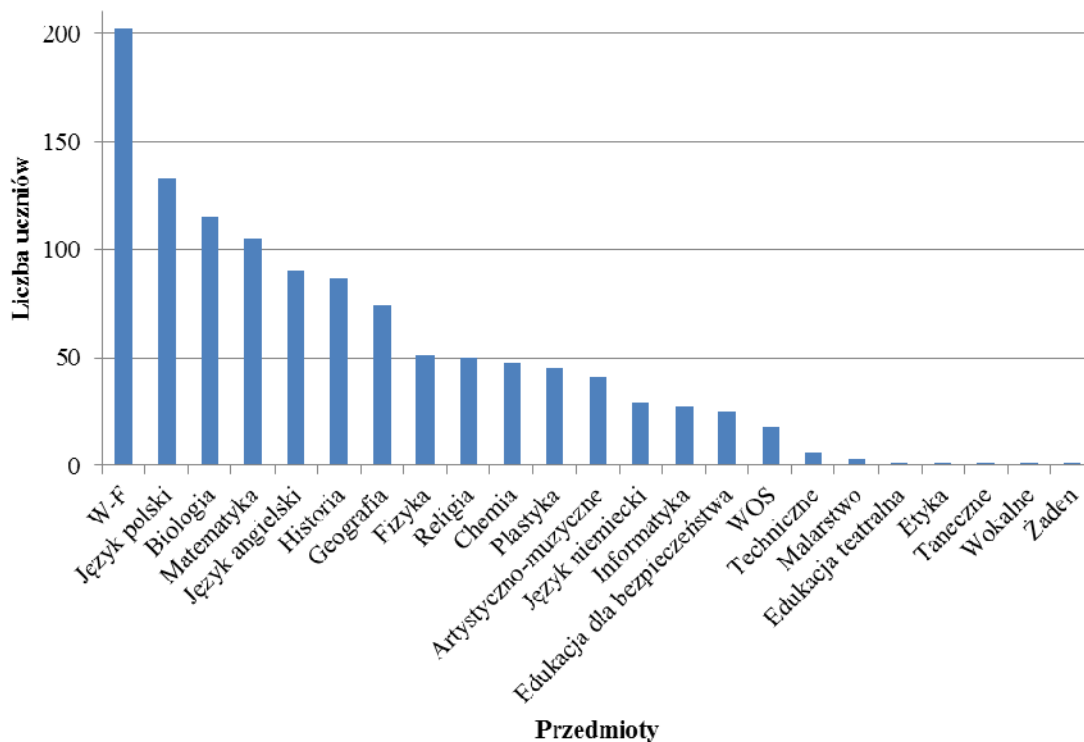
Rys. 3.4.15. Struktura odpowiedzi na pytanie, czy w powiecie gryfińskim są instytucje lub firmy, o których ankietowani wiedzą, że znajdą tam pracę.

Źródło: Opracowanie własne.

3.4.2. Ankieta wśród uczniów gimnazjów

W ankiecie wzięło udział 714 uczniów z gimnazjów w powiecie gryfińskim. Zadano im 20 pytań.

Najpierw zapytano uczniów, jakie przedmioty w szkole sprawiają im najmniej problemów. Strukturę odpowiedzi na to pytanie przedstawia rys. 3.4.16.

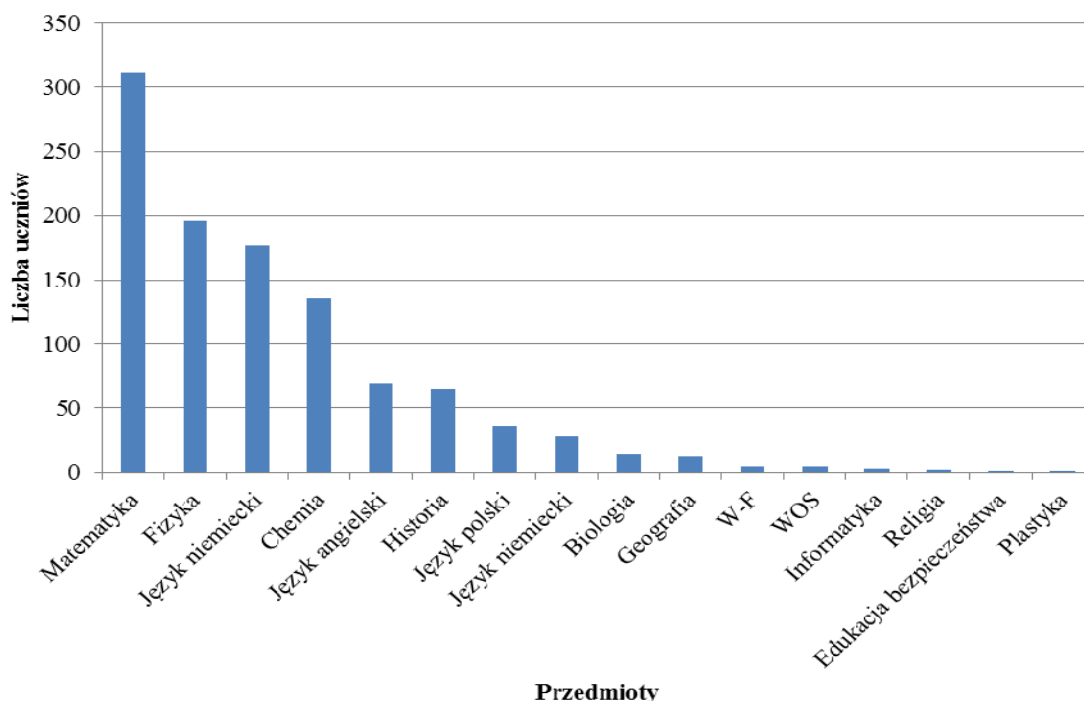

Rys. 3.4.16. Struktura odpowiedzi na pytanie, który przedmiot sprawia uczniom najmniej problemów.

Źródło: opracowanie własne.

Zdecydowanie najwięcej uczniów wskazało wychowanie fizyczne jako przedmiot sprawiający najmniej problemów. W dalszej kolejności znalazły się: język polski, biologia, matematyka, język angielski, historia i geografia.

Na tle powyższych odpowiedzi interesująco prezentowały się odpowiedzi na pytanie, jaki przedmiot sprawia uczniom najczęściej problemów. Strukturę odpowiedzi na to pytanie przedstawia rys. 3.4.17.

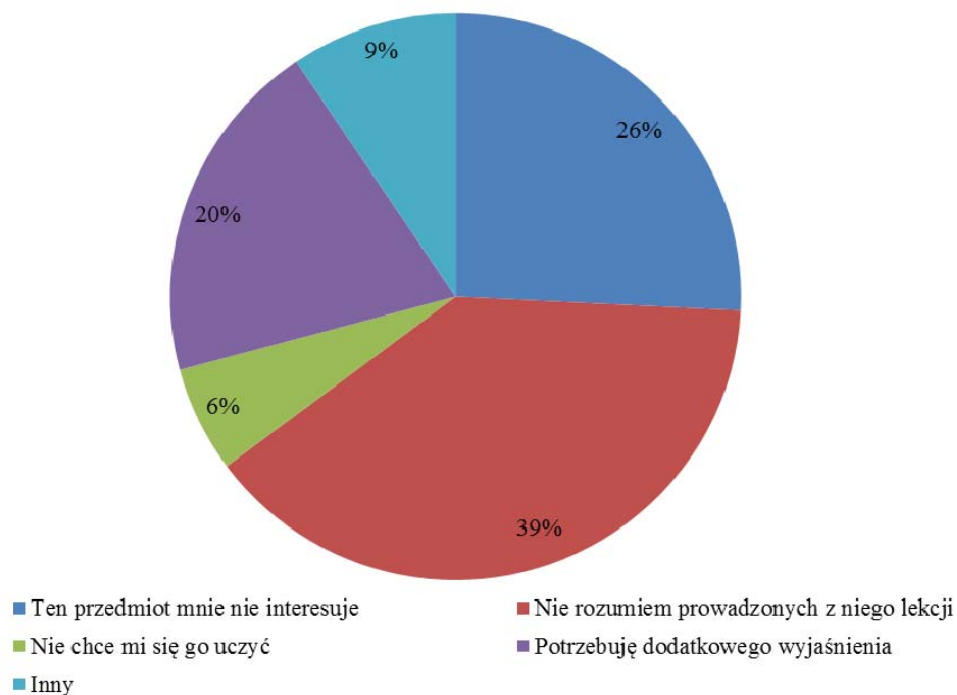
Rys. 3.4.17. Struktura odpowiedzi na pytanie, który przedmiot sprawia uczniom najwięcej problemów.

Źródło: opracowanie własne.

Wydaje się, że odpowiedzi na to pytanie nie powinny być dla nikogo zaskoczeniem. Zdecydowanie najczęściej uczniów wskazało matematykę jako przedmiot, który sprawia najwięcej problemów. W dalszej kolejności znalazły się: fizyka, język niemiecki i chemia. Widać więc wyraźnie, że największym problemem dla uczniów są przedmioty ścisłe oraz języki obce. Są to te same przedmioty, które według ekspertów wymagają systemowego wsparcia w ramach wspierania rozwoju kompetencji kluczowych. A zatem wsparcie takie odpowiada rzeczywistym potrzebom edukacyjnym społeczeństwa.

Odpowiadając na kolejne pytanie uczniowie mieli wyjaśnić, co powoduje u nich największe problemy w nauce. Strukturę odpowiedzi na to pytanie przedstawia rys. 3.4.18.

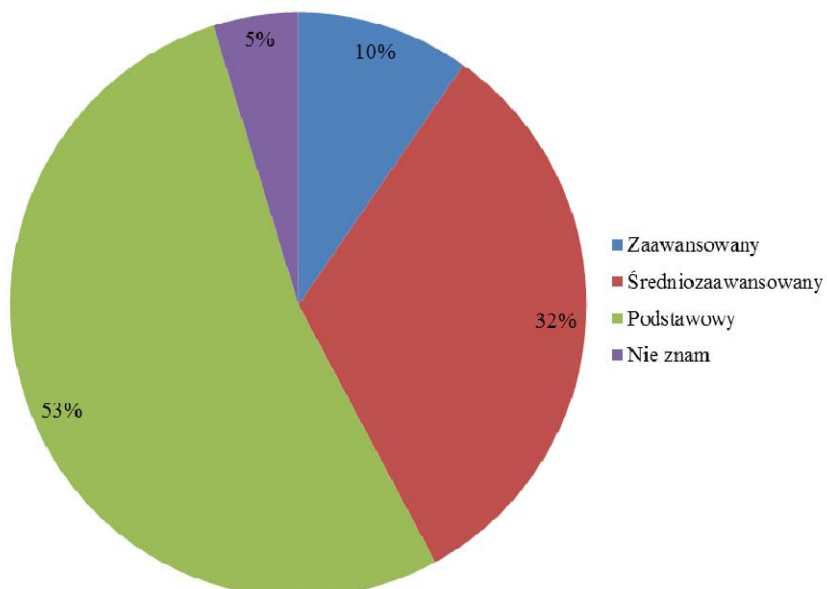
Zdecydowanie najczęściej uczniów (prawie 40%) stwierdziło, że największe trudności w nauce sprawiających problemy przedmiotów wynikały z faktu niezrozumienia ich. U ponad jednej czwartej uczniów problemy wynikały z braku zainteresowania przedmiotem, a co piąty uczeń potrzebował dodatkowych wyjaśnień.

Rys. 3.4.18. Struktura odpowiedzi na pytanie, co sprawia uczniom największe trudności w nauce.

Źródło: opracowanie własne.

Kolejne pytanie miało pomóc w zbadaniu znajomości języków obcych wśród uczniów gimnazjów. Ocenę znajomości języka angielskiego przedstawia rys. 3.4.19.

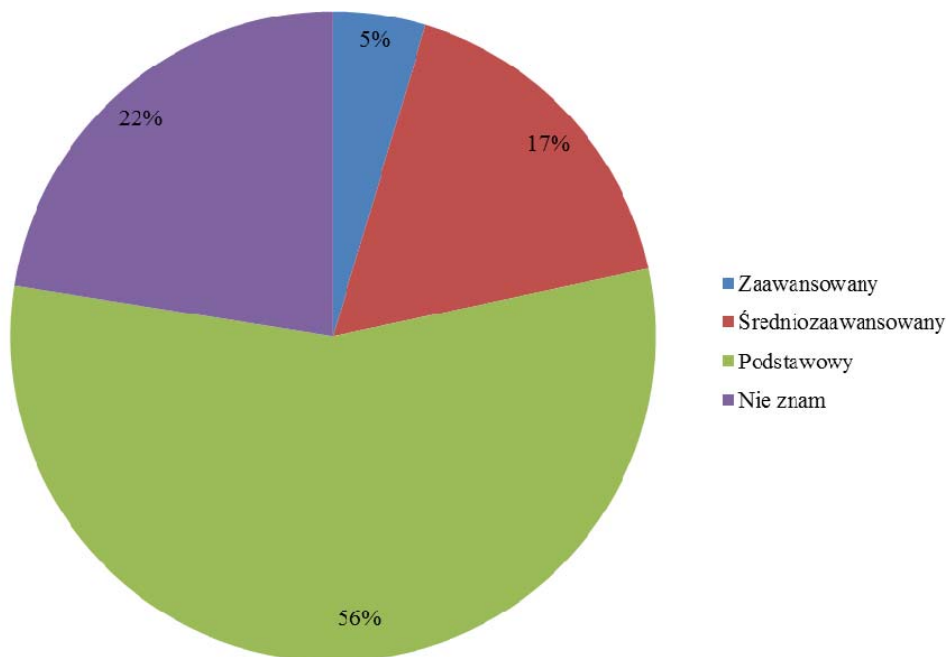

Rys. 3.4.19. Struktura poziomu znajomości języka angielskiego.

Źródło: opracowanie własne.

Zdecydowana większość uczniów (53%) określiła swoją znajomość języka angielskiego na podstawową, 32% badanych oceniło, że zna go w stopniu średniozaawansowanym, 10% – w zaawansowanym, a 5% uczniów nie znało go wcale. Można uznać, że znajomość języka angielskiego wśród gimnazjalistów powiatu gryfińskiego nie jest zła.

Wyniki analogicznego badania dotyczącego znajomości języka niemieckiego przedstawia rys. 3.4.20.

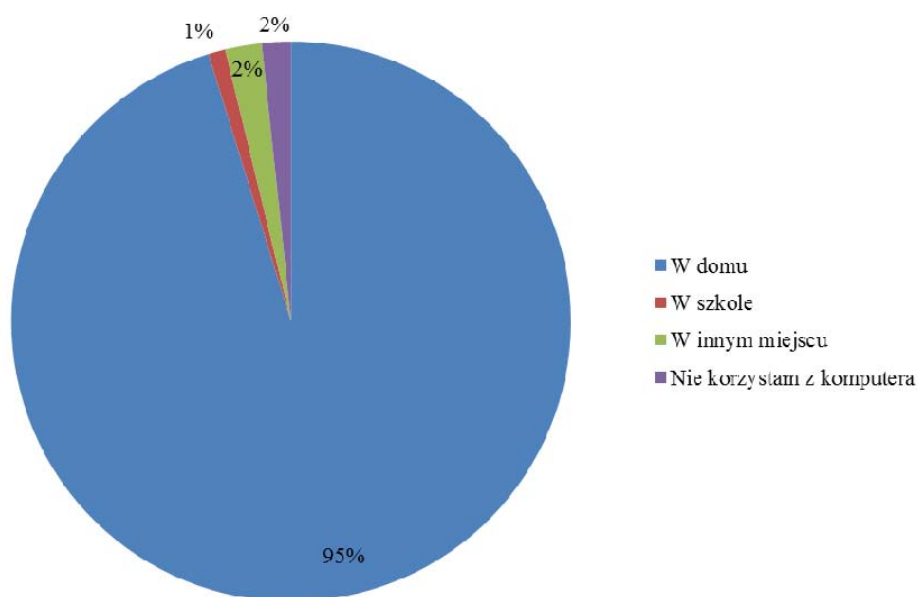

Rys. 3.4.20. Struktura poziomu znajomości języka niemieckiego.

Źródło: opracowanie własne.

Porównując znajomość języka niemieckiego ze znajomością języka angielskiego widać wyraźnie, że jest ona dużo słabsza. 56% uczniów stwierdziło, że zna ten język w stopniu podstawowym, 22% nie znało go wcale, 17% oceniła stopień opanowania języka niemieckiego na średniozaawansowany, a 5% na zaawansowany. Wyniki raczej nie dziwią, gdyż język angielski jest znacznie bardziej „obecny” zarówno w szkołach, jak i w mediach, a w szczególności w Internecie. Należy jednak zwrócić większą uwagę na naukę języka niemieckiego ze względu na położenie powiatu gryfińskiego, a co za tym idzie, na znacznie większą możliwość kontaktów z osobami niemieckojęzycznymi.

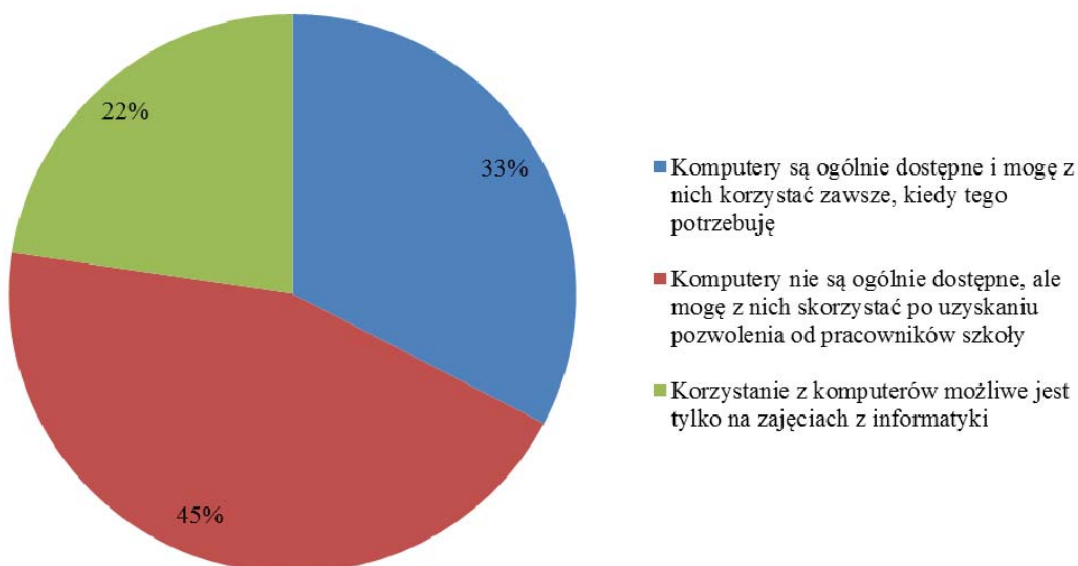
Następnie uczniowie odpowiedzieli na pytanie, gdzie najczęściej korzystają z komputera. Wyniki prezentuje rys. 3.4.21.

Rys. 3.4.21. Struktura uczniów według najczęstszego miejsca korzystania z komputera.
Źródło: opracowanie własne.

Ogromna większość uczniów (95%) najczęściej korzysta z komputera w domu. Jest to zrozumiałe, gdyż obecnie praktycznie w każdym gospodarstwie domowym znajduje się komputer.

Następne pytanie dotyczyło możliwości korzystania z komputera na terenie szkoły.

Rys. 3.4.22. Struktura uczniów według możliwości korzystania z komputera w szkole.
Źródło: opracowanie własne.

45% uczniów stwierdziło, że komputery są dostępne po uzyskaniu pozwolenia od pracowników szkoły, w 1/3 przypadków były one ogólnodostępne, a w 22% - jedynie na lekcjach informatyki. Wynika z tego, że w szkołach dostęp do komputerów jest na ogół kontrolowany przez pracowników szkoły oraz, że na ogół nie ma stanowisk komputerowych w miejscach, które są dostępne dla wszystkich (np. na korytarzach).

Kolejne pytanie dotyczyło uczęszczania uczniów na zajęcia pozalekcyjne. Odsetki uczniów uczęszczających na zajęć poszczególnych rodzajów przedstawia tabela 3.4.1.

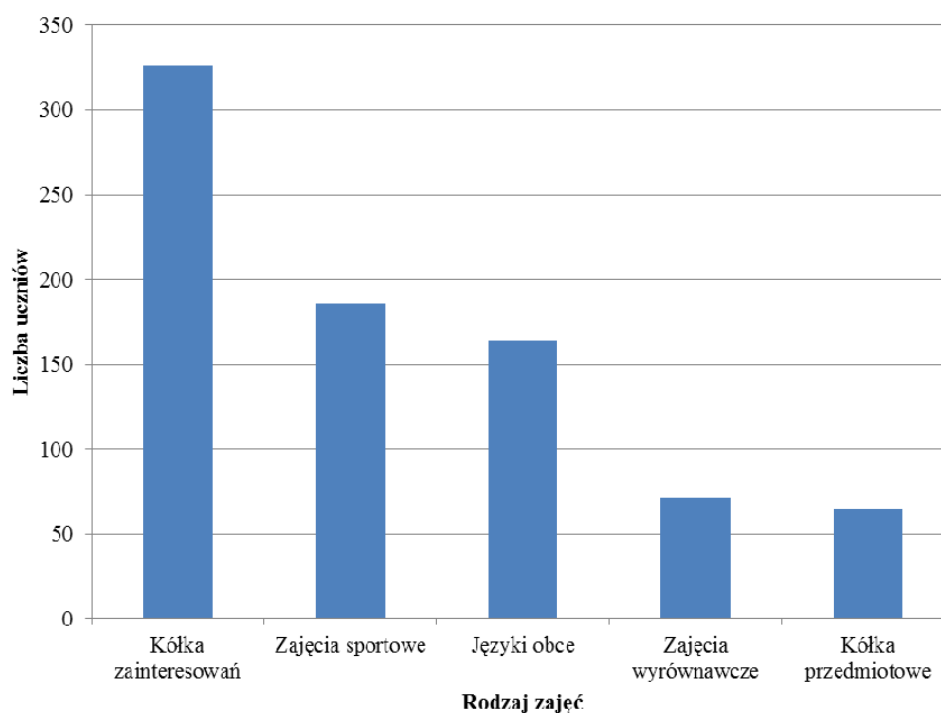
Tabela 3.4.1. Odsetki uczniów uczęszczających na zajęcia pozalekcyjne.

Zajęcia sportowe	Języki obce	Kółka przedmiotowe	Kółka zainteresowań	Zajęcia wyrównawcze	Prywatne k
48%	27%	42%	25%	24%	26%

Źródło: opracowanie własne.

Największy odsetek uczniów (48%) uczęszcza na różnego rodzaju zajęcia sportowe. 42% uczniów uczestniczy w kółkach przedmiotowych. Pozostałe formy aktywności mają wśród ankietowanych po 24-27% uczestników. Przeciętnie jeden uczeń bierze udział w dwóch spośród wymienionych form zajęć pozalekcyjnych.

W następnym pytaniu spytano uczniów, jakich rodzajów zajęć najbardziej w ich szkołach brakuje. Strukturę odpowiedzi na to pytanie przedstawia rys. 3.4.23.

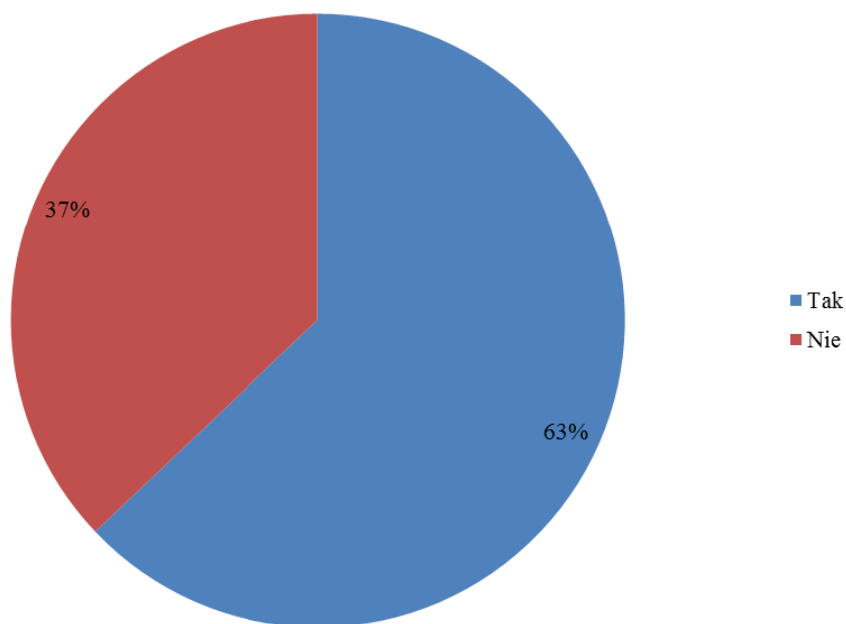

Rys. 3.4.23. Struktura odpowiedzi uczniów na pytanie, jakich zajęć najbardziej im w szkołach brakuje.

Źródło: opracowanie własne.

Zdecydowanie najbardziej brakowało uczniom kół zainteresowań (może to mieć związek z tym, że odpowiadając na poprzednie pytanie, uczniowie wskazali, że rzadko na nie uczęszczają – być może jest tak dlatego, że szkoły nie oferują tego typu zajęć). Z kolei najmniej brakowało uczniom zajęć wyrównawczych oraz kółek przedmiotowych.

Kolejne pytanie dotyczyło zainteresowania uczniów ofertą szkół ponadgimnazjalnych w powiecie gryfińskim.

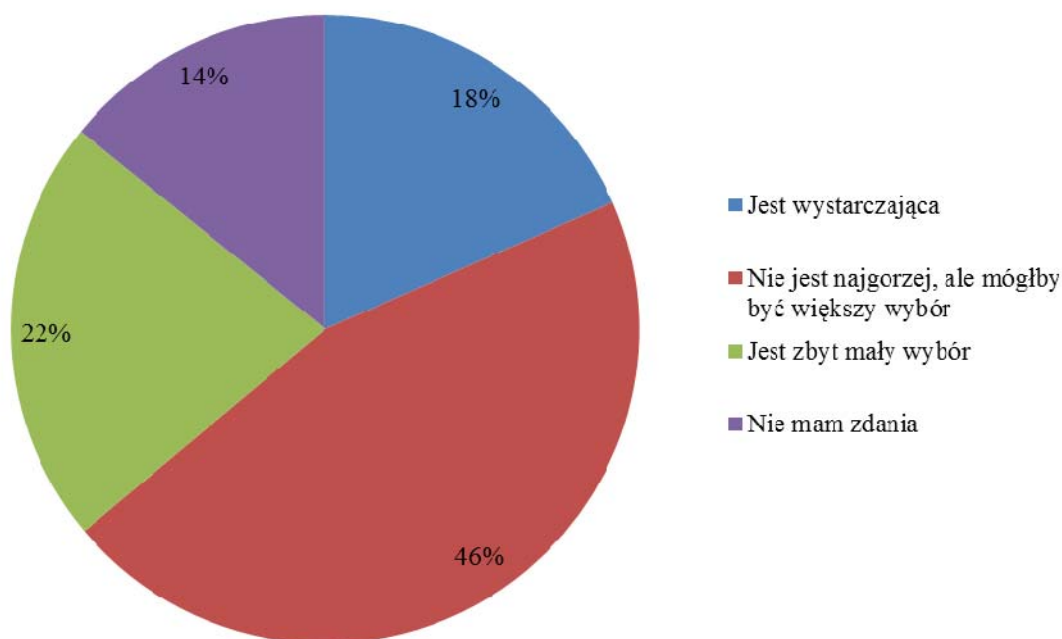

Rys. 3.4.24. Struktura odpowiedzi na pytanie dotyczące zainteresowania ofertą szkół ponadgimnazjalnych w powiecie gryfińskim.

Źródło: Opracowanie własne.

Jak widać na rys. 3.4.24, ponad 60% uczniów interesuje się szkołami ponadgimnazjalnymi w powiecie gryfińskim. Może to świadczyć o chęci wybrania takiej szkoły, która będzie znajdowała się w powiecie, a nie poza nim. Wynik ten trudno uznać za satysfakcjonujący, zwłaszcza w kontekście odpowiedzi na kolejne pytania oraz w konfrontacji z rzeczywistymi wyborami uczniów.

Za pomocą kolejnego pytania zbadano, jak uczniowie oceniają ofertę edukacyjną szkół w powiecie gryfińskim. Wyniki przedstawia rys. 3.4.25.

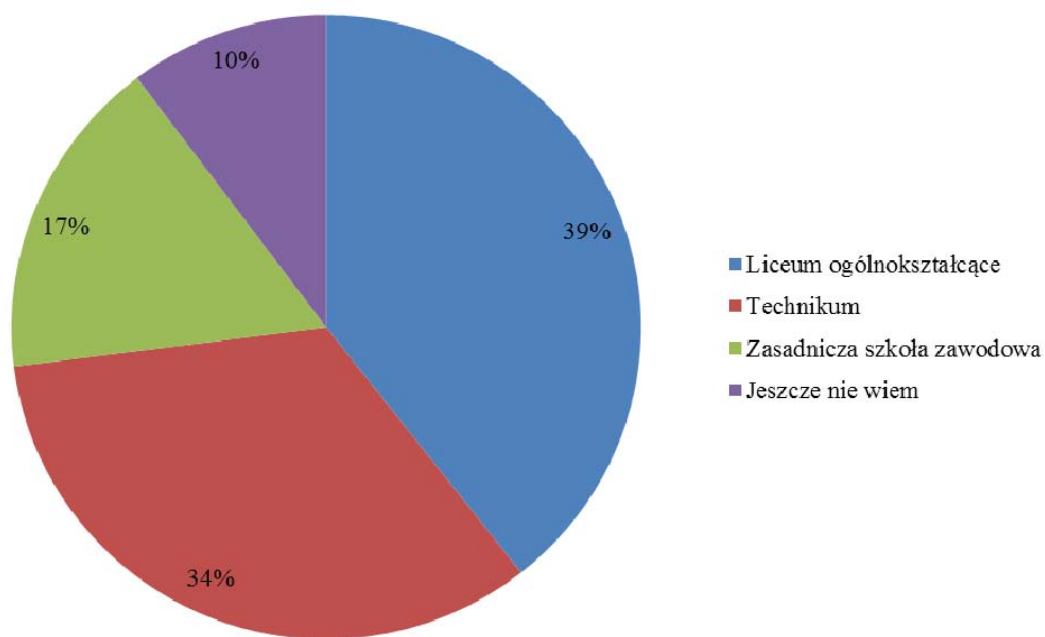

Rys. 3.4.25. Ocena oferty edukacyjnej szkół ponadgimnazjalnych w powiecie gryfińskim przez gimnazjalistów.

Źródło: opracowanie własne.

Powyższe wyniki mogą być uznane za nie najgorsze, gdyż prawie 65% uczniów stwierdziło, że oferta edukacyjna szkół ponadgimnazjalnych jest przynajmniej niezła (aczkolwiek 46% badanych życzyłoby sobie większego wyboru). Ponad 1/5 gimnazjalistów uważa, że oferta edukacyjna w powiecie jest zbyt słaba, a 14% nie miało na ten temat zdania. Zauważmy, że liczba osób oceniających ofertę pozytywnie w zasadzie odpowiada liczbie osób, które faktycznie kontynuują naukę w szkołach na terenie powiatu, choć brak jest danych, które pozwoliłyby uznać, że w obu przypadkach są to te same osoby.

Następnie uczniowie gimnazjów zostali spytani, jakiego typu szkołę ponadgimnazjalną zamierzają wybrać. Strukturę odpowiedzi na to pytanie przedstawia rys. 3.4.26.

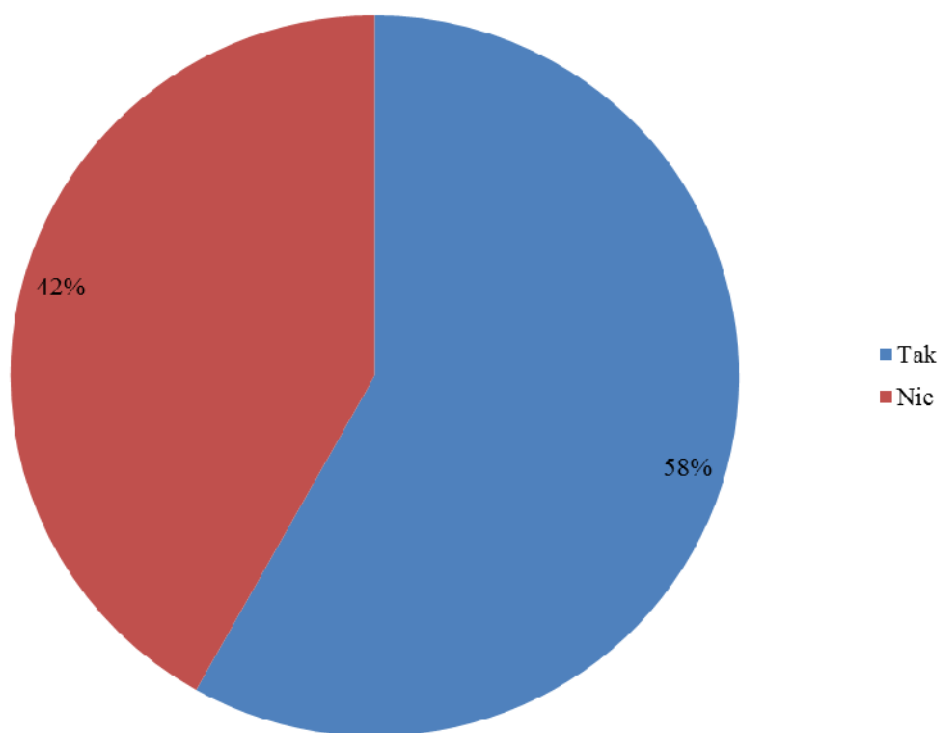
Rys. 3.4.26. Struktura odpowiedzi na pytanie dotyczące wyboru szkoły ponadgimnazjalnej.

Źródło: opracowanie własne.

Najwięcej uczniów gimnazjów (prawie 40%) zamierza kontynuować naukę w liceum ogólnokształcącym, 34% uczniów chciałoby uczyć się w technikum, 17% zamierza wybrać zasadniczą szkołę zawodową, a 10% jeszcze nie ma zdania. Wydaje się, że ponad połowa obecnych gimnazjalistów myśli o dalszym kontynuowaniu nauki w szkołach wyższych (po liceum ogólnokształcącym jest to w zasadzie konieczność; można także przypuszczać, że znaczna część przyszłych uczniów techników także będzie chciała ukończyć studia).

W następnym pytaniu zbadano, jakim profilem nauczania uczniowie byłiby najbardziej zainteresowani. Tutaj odpowiedzi były bardzo zróżnicowane, a w gronie tych odpowiedzi, które powtarzały się najczęściej, da się zauważyć zbieżność z wyborem szkoły ponadgimnazjalnej. Gimnazjaliści dość często mówili, że chcieliby uczyć się w profilu: biologiczno-chemicznym, humanistycznym, językowym czy ogólnym. Są to profile spotykane w liceach ogólnokształcących. Jeżeli chodzi o naukę konkretnych zawodów, to najczęściej powtarzającymi się kierunkami zawodowymi były: fryzjerstwo, gastronomia i informatyka.

W kolejnym punkcie spytano gimnazjalistów, czy wybrana przez nich szkoła ponadgimnazjalna znajduje się w powiecie gryfińskim. Strukturę odpowiedzi na to pytanie przedstawia rys. 3.4.27.

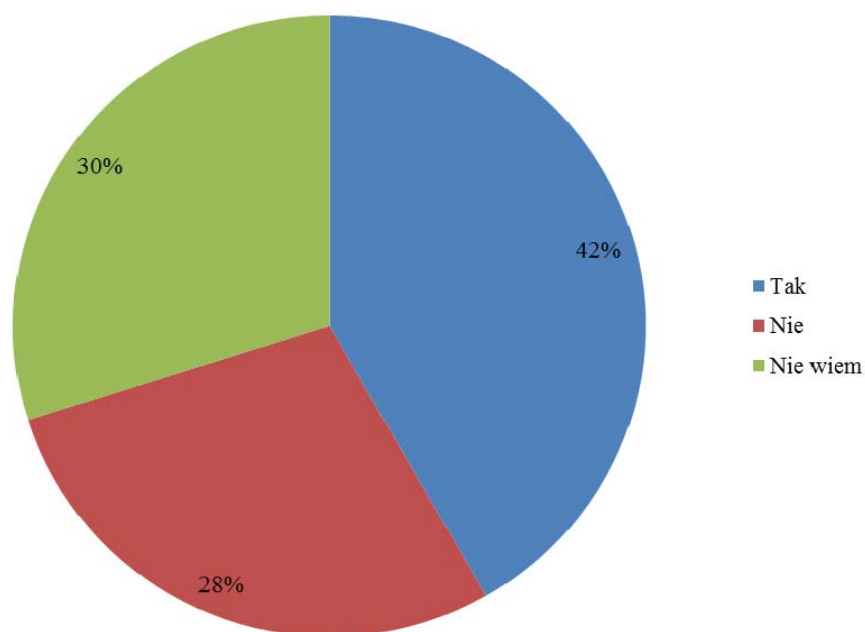

Rys. 3.4.27. Struktura odpowiedzi na pytanie, czy wybrana przez uczniów szkoła ponadgimnazjalna znajduje się w powiecie gryfińskim.

Źródło: opracowanie własne.

Większość uczniów (58%) chciałaby kontynuować naukę w powiecie gryfińskim, jednak ich udział nie jest imponujący. Wśród uczniów, którzy chcieliby uczyć się poza powiatem, najczęściej wybieranym miejscem przyszłej nauki był Szczecin (w 68% przypadków). Wynik ten jest zgodny z informacjami dotyczącymi prawdziwych wyborów szkół ponadgimnazjalnych, prezentowanymi w rozdziale 3.2. W rzeczywistości niemal 70% uczniów kontynuuje naukę w szkołach na terenie powiatu, przy czym zapewne nie wszyscy uczniowie trafili do szkół, o których myśleli będąc w ostatniej klasie gimnazjum.

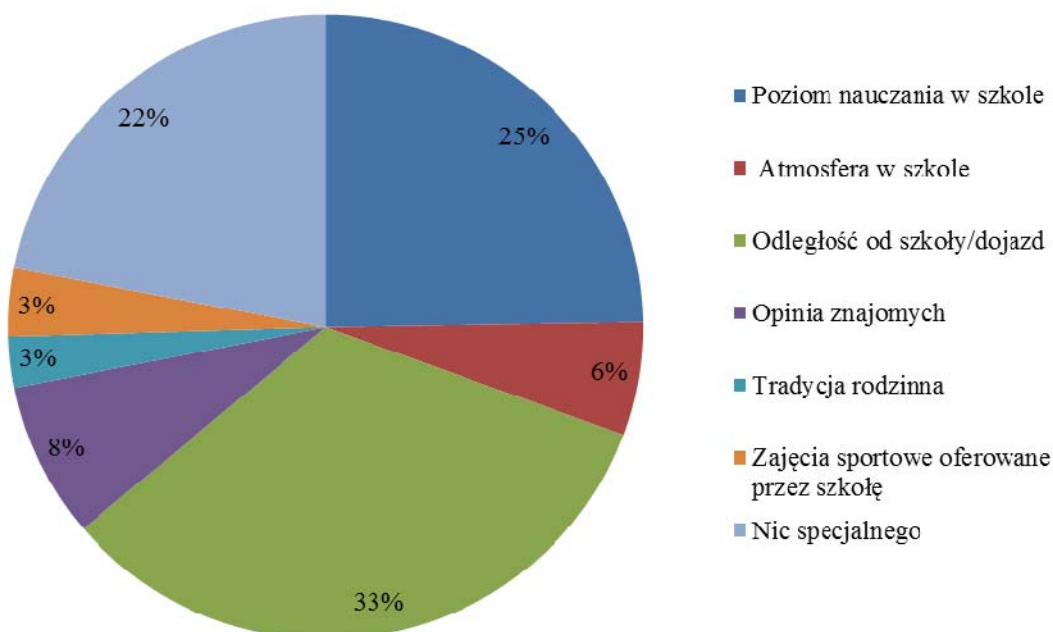
Następnie uczniowie odpowiedzieli na pytanie, czy nauka w gimnazjach powiatu gryfińskiego dobrze przygotowuje ich do dalszej nauki w wybranych przez nich szkołach ponadgimnazjalnych. Odpowiedzi na to pytanie przedstawia rys. 3.4.28. W odpowiedzi na tak postawione pytanie 42% uczniów oceniło, że nauka w gimnazjum dobrze przygotowuje ich do nauki w szkole ponadgimnazjalnej, 28% było przeciwnego zdania, a 30% w ogóle nie miało wyrobionej opinii na ten temat.

Rys. 3.4.28. Struktura odpowiedzi na pytanie, czy nauka w gimnazjum dobrze przygotowuje uczniów do nauki w szkołach ponadgimnazjalnych.

Źródło: opracowanie własne.

Kolejne pytanie dotyczyło motywów wyboru szkół, do których gimnazjaliści aktualnie uczęszczają. Strukturę odpowiedzi na to pytanie przedstawia rys. 3.4.29.

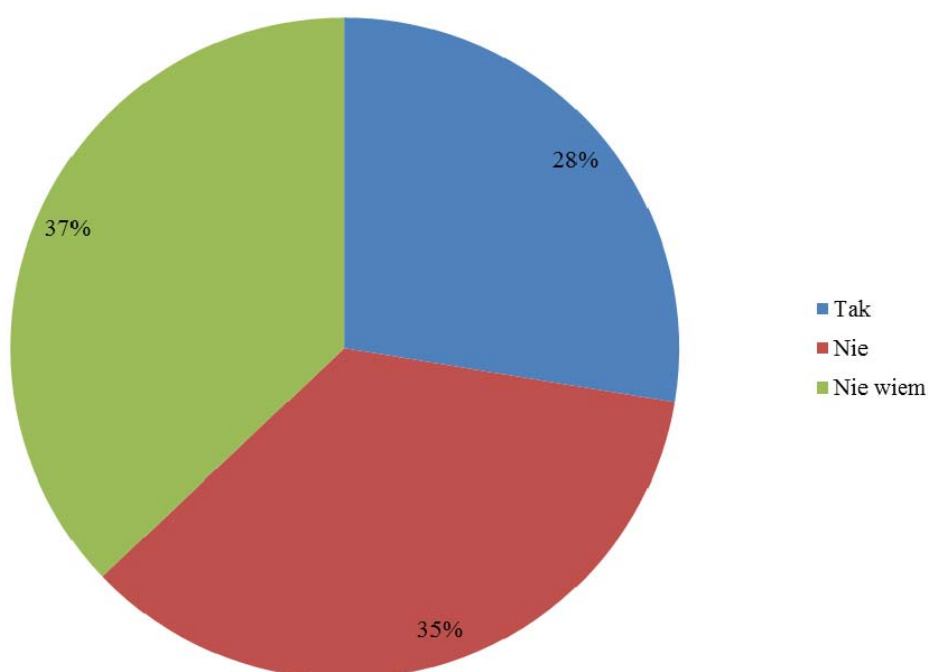

Rys. 3.4.29. Struktura motywów, którymi kierowali się gimnazjaliści, wybierając szkołę.

Źródło: opracowanie własne.

Najczęstszym kryterium wyboru gimnazjum była odległość od miejsca zamieszkania lub wygoda dojazdu. Taki powód wyboru szkoły podało 33% gimnazjalistów. 25% uczniów kierowało się poziomem nauczania, a 22% nie podało żadnych szczególnych powodów wyboru tej, a nie innej szkoły. Takie cechy, jak atmosfera, opinia, tradycja, czy oferowane zajęcia sportowe stanowiły razem 20% wszystkich motywów wyboru gimnazjum. Zauważmy, że odpowiedzi na to pytanie są nieco na wyrost, bowiem zdecydowana większość gimnazjalistów uczy się w szkołach rejonowych.

Następnie spytano uczniów, czy po zakończeniu edukacji chcieliby pozostać w powiecie gryfińskim. Strukturę odpowiedzi na to pytanie przedstawiono na rys. 3.4.30.

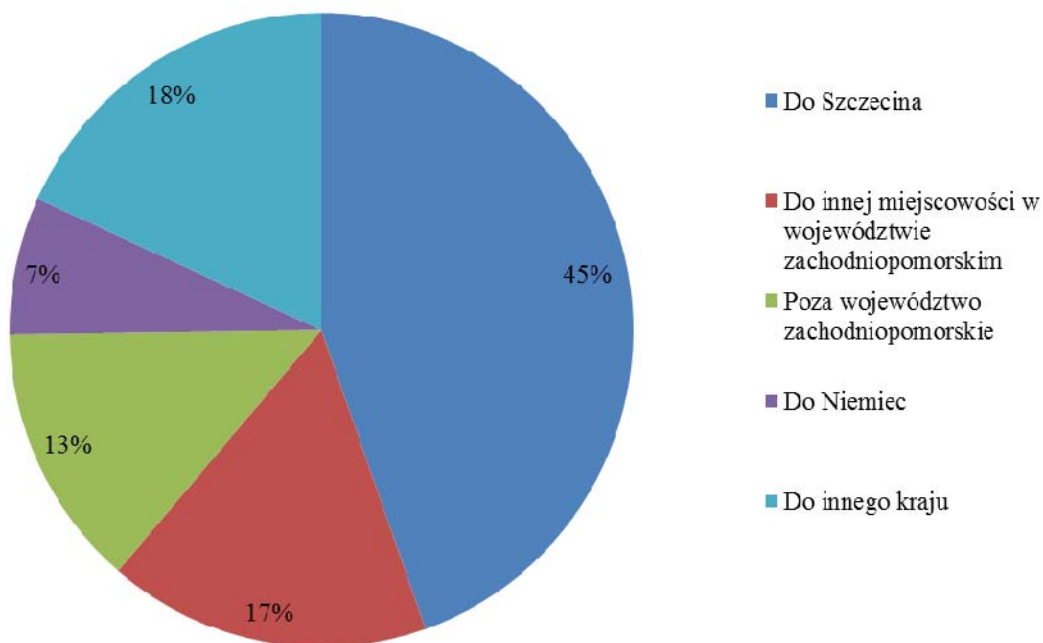

Rys. 3.4.30. Struktura odpowiedzi na pytanie, czy po zakończeniu edukacji uczniowie będą chcieli zostać w powiecie gryfińskim.

Źródło: opracowanie własne.

Odpowiedzi na to pytanie mogą być dość niepokojące. Jedynie 28% obecnych gimnazjalistów chce po zakończeniu edukacji pozostać w powiecie gryfińskim. 35% chce powiat opuścić, a 37% nie ma w tej kwestii zdania. Zakładając, że znaczna część spośród niezdecydowanych powiat opuści, z regionu może w przyszłości wyjechać ponad połowa obecnych gimnazjalistów. Takie prognozy trudno uznać za korzystne, może to bowiem oznaczać w przyszłości ubytek dużej liczby osób w wieku produkcyjnym i brak rąk do pracy.

Uczniów, którzy po zakończeniu edukacji chcieliby opuścić powiat zapytano, dokąd chcieliby wyjechać. Odpowiedzi na to pytanie przedstawia rys. 3.4.31.

Rys. 3.4.31. Struktura odpowiedzi na pytanie, dokąd po zakończeniu edukacji uczniowie chcieliby wyjechać.

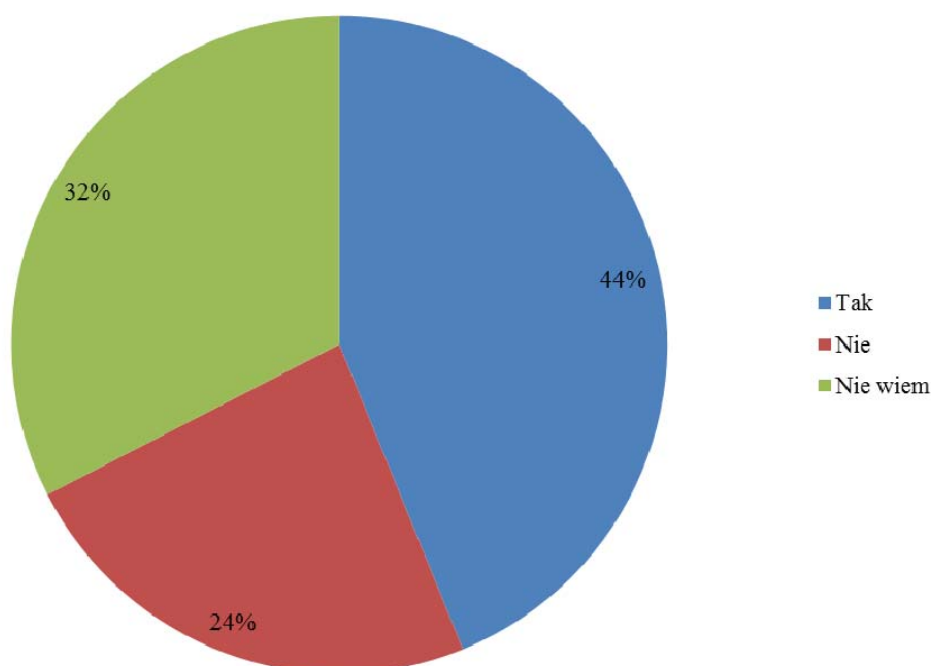
Źródło: opracowanie własne.

Wśród osób, które chciałyby opuścić powiat gryfiński, największa część zamierza przenieść się do Szczecina (45%). Dalsze 17% badanych zamierza wyprowadzić się do innej miejscowości w województwie zachodniopomorskim, a 38% procent chce opuścić województwo, przy czym większość osób spośród tej ostatniej grupy chce wyjechać za granicę.

Następne pytania dotyczyły wyboru zawodu i przygotowania do niego. W pierwszej kolejności spytano uczniów, jaki zawód chcieliby w przyszłości wykonywać. Odpowiedzi na to pytanie były bardzo zróżnicowane, jednak najwięcej osób (13%) na razie nie znało odpowiedzi na to pytanie. Wśród uczniów, którzy wiedzieli, kim chcą być w przyszłości, najczęściej wybierało zawody takie, jak: informatyk, elektryk, kucharz, mechanik, nauczyciel, policjant czy prawnik. Fakt, że niezdecydowanych było tak niewielu – w porównaniu z badaniami dla całego województwa, prezentowanymi w rozdziale 3.2 – należy najprawdopodobniej uznać za efekt warunków, w jakich przeprowadzono oba badania. W szczególności chodzi o swego rodzaju efekt synergii, nasza ankieta bowiem przeprowadzana była w całych klasach, co wyraźnie służy zdecydowanym odpowiedziom.

W przedostatnim pytaniu spytano uczniów, czy któraś ze szkół ponadgimnazjalnych w powiecie gryfińskim byłaby w stanie przygotować ich do

wykonywania przyszłego zawodu. Struktura odpowiedzi na to pytanie przedstawiona jest na rys. 3.4.32.

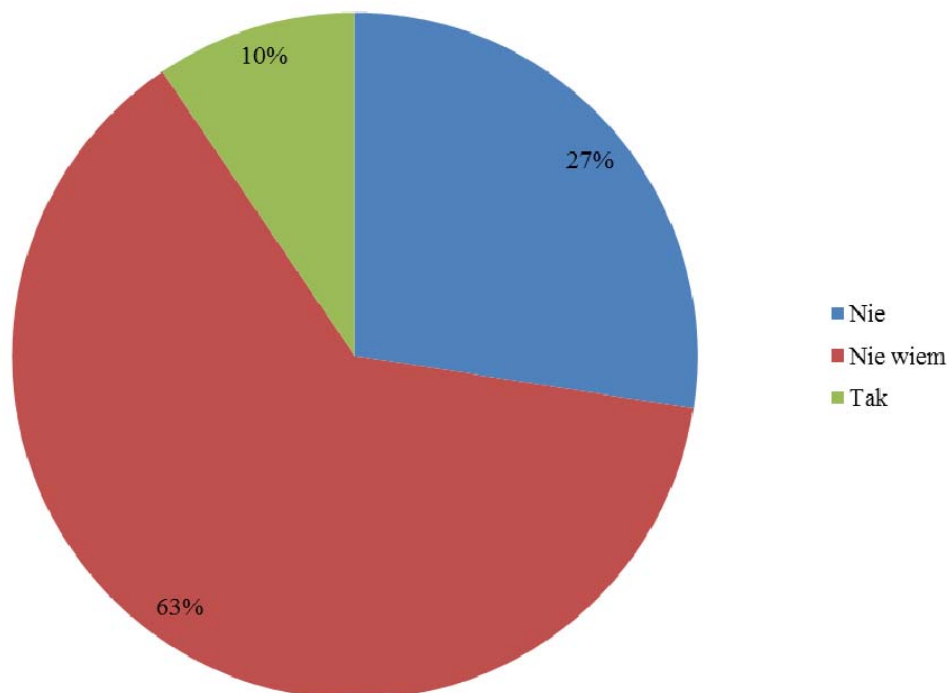
Rys. 3.4.32. Struktura odpowiedzi na pytanie, czy którakolwiek szkoła ponadgimnazjalna w powiecie gryfińskim będzie mogła przygotować do przyszłego zawodu.

Źródło: opracowanie własne.

W odpowiedzi na to pytanie 44% gimnazjalistów stwierdziło, że w powiecie gryfińskim są szkoły, które z powodzeniem mogą przygotować do wykonywania przyszłego zawodu. 24% gimnazjalistów uważało, że takich szkół w powiecie nie ma, a 32% nie miało zdania na ten temat.

Na koniec zapytano gimnazjalistów, czy w powiecie gryfińskim są instytucje lub firmy, w których chcieliby w przyszłości pracować. Odpowiedzi na to pytanie przedstawia rys. 3.4.33.

Jedynie 10% gimnazjalistów stwierdziło, że w powiecie są firmy, w których chcieliby w przyszłości pracować. 27% uczniów nie widzi żadnej takiej formy, a 63% nie miało na ten temat zdania. Te wyniki mogą napawać dużym niepokojem, gdyż świadczą one o tym, że młodzi ludzie nie widzą generalnie możliwości ani sensu wiązania swojej przyszłości z powiatem. Wynik ten jest w zasadzie zbieżny z odpowiedziami na pytanie, czy po zakończeniu edukacji uczniowie będą chcieli zostać w powiecie gryfińskim (rys. 3.4.30).

Rys. 3.4.33. Struktura odpowiedzi na pytanie, czy w powiecie gryfińskim są firmy lub instytucje, w których obecni gimnazjaliści chcieliby w przyszłości pracować.

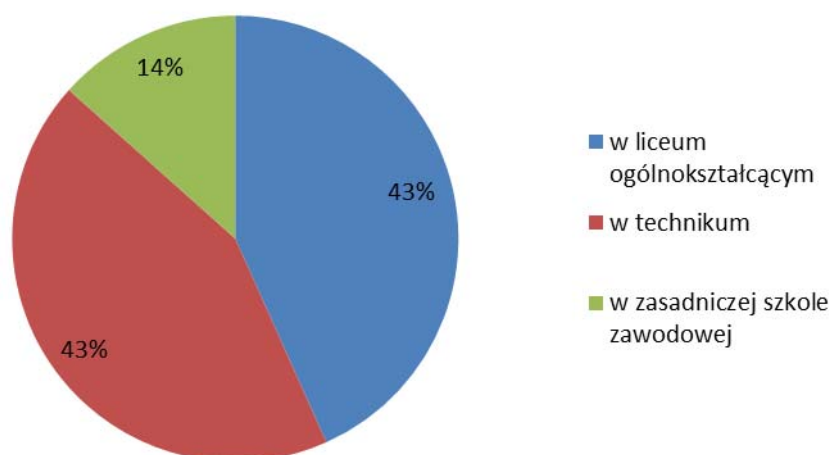
Źródło: opracowanie własne.

Wśród uczniów, którzy wskazywali firmy lub instytucje, w których chcieliby pracować, sześć osób wskazało na szkoły jako pożądane przyszłe miejsce pracy, pięć osób wymieniło Elektrociepłownię Dolna Odra, czterech uczniów chciałoby być policjantami, a trzech chciałoby pracować w warsztacie samochodowym. Pozostałe odpowiedzi nie powtórzyły się więcej niż dwa razy.

3.4.3. Ankieta wśród rodziców uczniów gimnazjów

W badaniu wzięło udział 361 rodziców uczniów gimnazjów. Zadano im 9 pytań. Pierwsze pytanie dotyczyło tego, w jakiej szkole dziecko powinno kontynuować naukę po zakończeniu gimnazjum. Strukturę odpowiedzi na to pytanie przedstawia rys. 3.4.34.

Większość odpowiedzi (dokładnie po 43,3%) wskazuje, że rodzice chcieliby, aby ich dzieci kontynuowały naukę liceum ogólnokształcącym lub technikum. 13% rodziców widziałoby swoje dzieci jako uczniów zasadniczych szkół zawodowych. Z powyższych odpowiedzi wynika, że rodzice w większości chcieliby, żeby ich dzieci otrzymały wykształcenie co najmniej średnie.

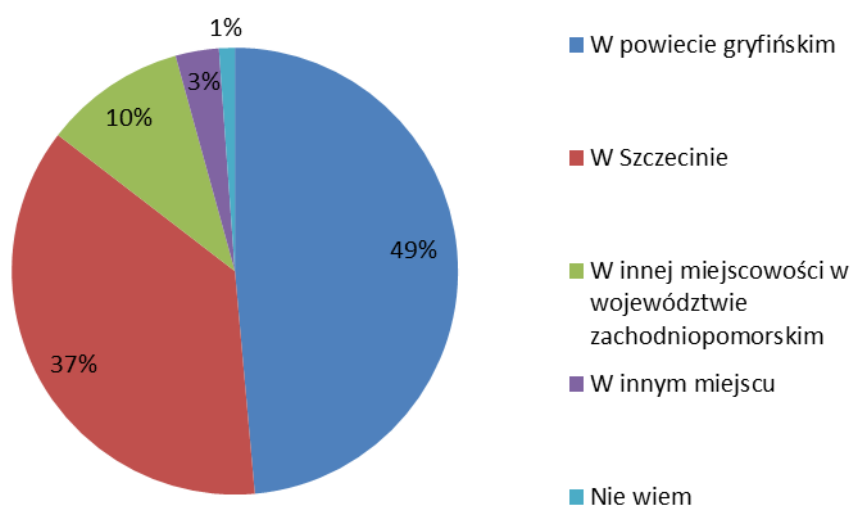

Rys. 3.4.34. Struktura odpowiedzi na pytanie, w jakiej szkole dziecko powinno kontynuować naukę po zakończeniu gimnazjum.

Źródło: Opracowanie własne.

Drugim pytaniem, które zadano rodzicom, było pytanie o lokalizację szkoły, w której widzieliby swoje dziecko po zakończeniu nauki w gimnazjum.

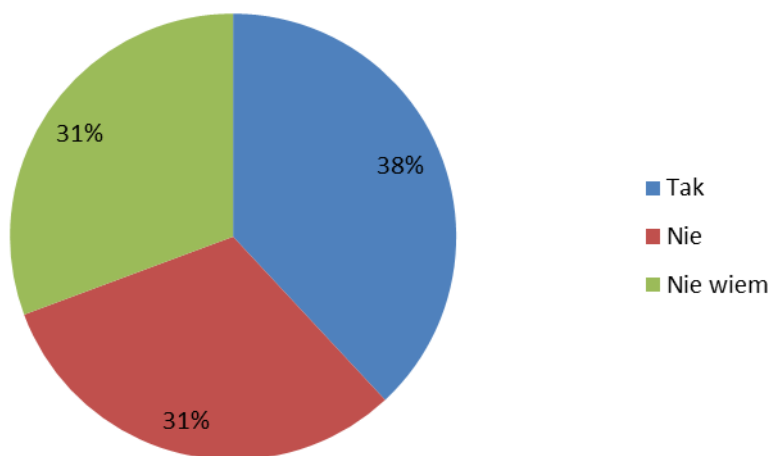
Blisko połowa odpowiedzi wskazywała na powiat gryfiński a dalsze 37% na Szczecin. Inne odpowiedzi stanowiły mniej niż 15% ogółu odpowiedzi i były to: inne miejscowości w województwie zachodniopomorskim (10,3%), inne miejsca 3%, brak zdecydowania 1%.

Rys. 3.4.35. Struktura odpowiedzi na pytanie o lokalizację szkoły, w której widzieliby swoje dziecko po zakończeniu nauki w gimnazjum.

Źródło: Opracowanie własne.

Kolejne pytanie miało dostarczyć odpowiedzi, czy oferta edukacyjna w powiecie gryfińskim jest zdaniem rodziców satysfakcjonująca.

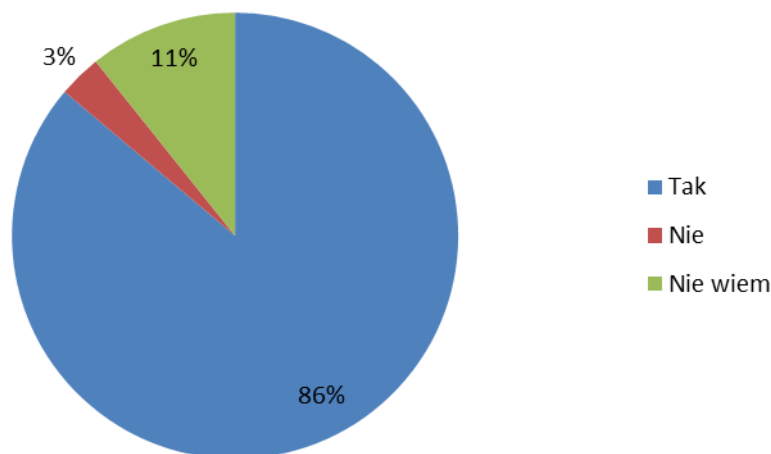
Rys. 3.4.36. Struktura odpowiedzi na pytanie, czy oferta edukacyjna w powiecie gryfińskim jest satysfakcjonująca.

Źródło: Opracowanie własne.

Rodzice wykazali w tej kwestii znaczne niezdecydowanie. Odpowiedzi rozłożyły się niemal równomiernie. 38% uznało ofertę za satysfakcjonującą. Około 1/3 rodziców było przeciwnego zdania, a kolejna 1/3 badanych nie miała zdania na ten temat.

Rodziców gimnazjalistów zapytano także o to, jakie ich zdaniem braki wykazuje oferta edukacyjna w powiecie gryfińskim. Najwięcej odpowiedzi dotyczyło braków w ofercie profili czy kierunków kształcenia. Wśród braków wskazywano na brak szkół zawodowych i techników oraz o trudności w odbywaniu praktyk zawodowych. Znacznie mniej odpowiedzi wskazywało na braki kadrowe, infrastrukturalne czy inne. Wskazuje to na fakt, że rodzice oczekują od szkoły ponadgimnazjalnej przygotowania dziecka do konkretnego zawodu lub przekazania mu wiedzy z konkretnej dziedziny wiedzy mogącej dać w przyszłości przewagę konkurencyjną na rynku pracy.

W pytaniu następnym spytano rodziców, czy chcieliby, aby ich dzieci w przyszłości studiowały na wyższej uczelni. Strukturę odpowiedzi na to pytanie przedstawia rys. 3.4.37.

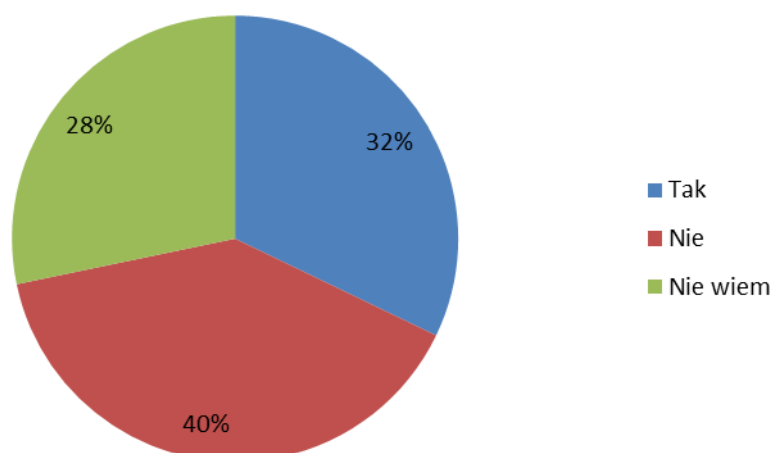
Rys. 3.4.37. Struktura odpowiedzi na pytanie, czy dzieci powinny w przyszłości studiować na wyższej uczelni.

Źródło: Opracowanie własne.

Spośród badanych rodziców 86% chciałoby, żeby ich dzieci w przyszłości zdobyły wykształcenie wyższe. jedynie 3% nie chciałoby tego dla swoich dzieci, a 11% nie miało zdania na ten temat. Struktura odpowiedzi na to pytanie sugeruje, że rodzice są świadomi korzyści płynących z wyższego wykształcenia, szerszych perspektyw z tego wynikających i większych możliwości, jakie ma człowiek wykształcony.

Interesująco przedstawia się struktura odpowiedzi na pytanie, jaki zawód byłby dla dziecka w przyszłości najbardziej atrakcyjny. Najwięcej rodziców wskazało takie zawody jak informatyk, mechanik, inżynier, a więc profesje ściśle techniczne. W dalszej kolejności były to: lekarz, psycholog, prawnik, ekonomista, farmaceuta, fryzjer, hotelarz. Większość z tych zawodów wiąże się z posiadaniem wyższego wykształcenia, stąd zrozumiała jest chęć rodziców, żeby ich dzieci w przyszłości ukończyły wyższą uczelnię.

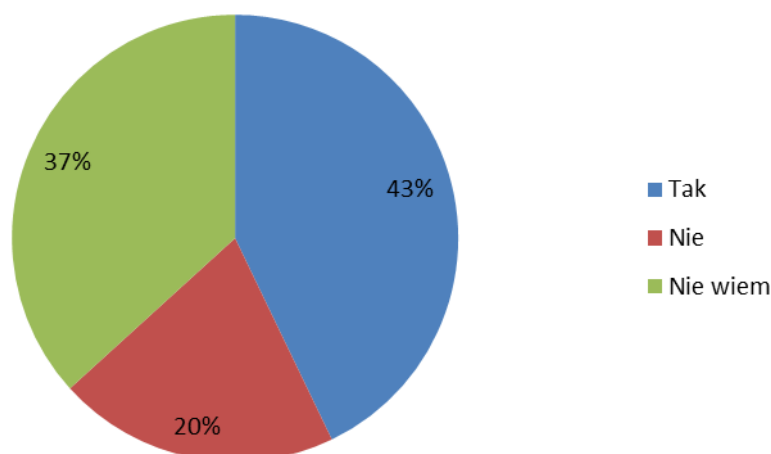
Następnie rodzice mieli odpowiedzieć na pytanie, czy zawód, który wskazali w poprzednim pytaniu można zdobyć w powiecie gryfińskim. Strukturę odpowiedzi na to pytanie przedstawia rys. 3.4.38. Jedynie 32% rodziców było zdania, że niezbędne kwalifikacje można zdobyć w powiecie gryfińskim. Jest to o tyle zrozumiałe, że wcześniej większość rodziców stwierdziła, iż chce, aby ich dzieci w przyszłości zdobyły wyższe wykształcenie, które w większości było niezbędne do wykonywania pożądanych zawodów. 40% rodziców uznało, że takich kwalifikacji nie da się zdobyć na miejscu, a 28% badanych nie miało zdania na ten temat.

Rys. 3.4.38. Struktura odpowiedzi na pytanie, czy można zdobyć kwalifikacje do wykonywania pożądanego dla dziecka zawodu w powiecie gryfińskim.

Źródło: Opracowanie własne.

Pytanie ósme dotyczyło tego, czy ankietowani rodzice chcą, aby po zakończeniu nauki ich dzieci pozostały w powiecie gryfińskim. Strukturę udzielonych odpowiedzi zaprezentowano na rys. 3.4.39. Odpowiedzi *tak* stanowiły niemal 43% natomiast *nie wiem* blisko 37%, nieco rzadziej pojawiała się odpowiedź *nie* (20% odpowiedzi). Chęć utrzymania więzi z własnym dzieckiem zdeterminowała strukturę odpowiedzi na to pytanie.

Rys. 3.4.39. Struktura odpowiedzi na pytanie, czy ankietowany rodzic chce, aby po zakończeniu nauki dziecko pozostało w powiecie gryfińskim.

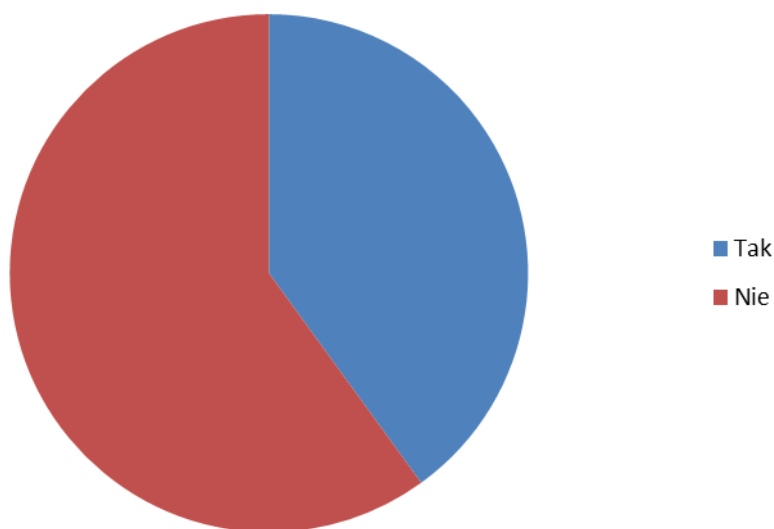
Źródło: Opracowanie własne

Tych rodziców, którzy zadeklarowali, że woleliby aby ich dzieci opuściły powiat gryfiński zapytano o powody takiego stanu rzeczy. Większość osób wskazywała na trudności w dalszym rozwoju, trudności w znalezieniu pracy oraz przekonanie o lepszych szansach życiowych dziecka w większych ośrodkach miejskich.

3.4.4. Ankieta wśród dyrektorów szkół

Uzupełnieniem ankiety w szkołach stała się ankieta przeprowadzona wśród dyrektorów placówek. W ankiecie wypowiedzieli się dyrektorzy trzech szkół ponadgimnazjalnych oraz dziewięciu gimnazjów.

Na pytanie o to, czy szkoła współpracuje z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie pozyskiwania informacji o potrzebach rynku pracy czterech respondentów (w tym jedna osoba kierująca szkołą ponadgimnazjalną) odpowiedziało twierdząco, sześciu zaś – przecząco (por. rys. 3.4.40.). Może to świadczyć o braku wśród kadry zarządzającej szkołami świadomości potrzeby dopasowania oferty edukacyjnej do lokalnego rynku pracy i edukacji w tym zakresie już na etapie edukacji gimnazjalnej. Z drugiej strony – może to być również oznaką niedostatecznej polityki informacyjnej Powiatowego Urzędu Pracy, który również winien być zainteresowany taką współpracą ze szkołami.

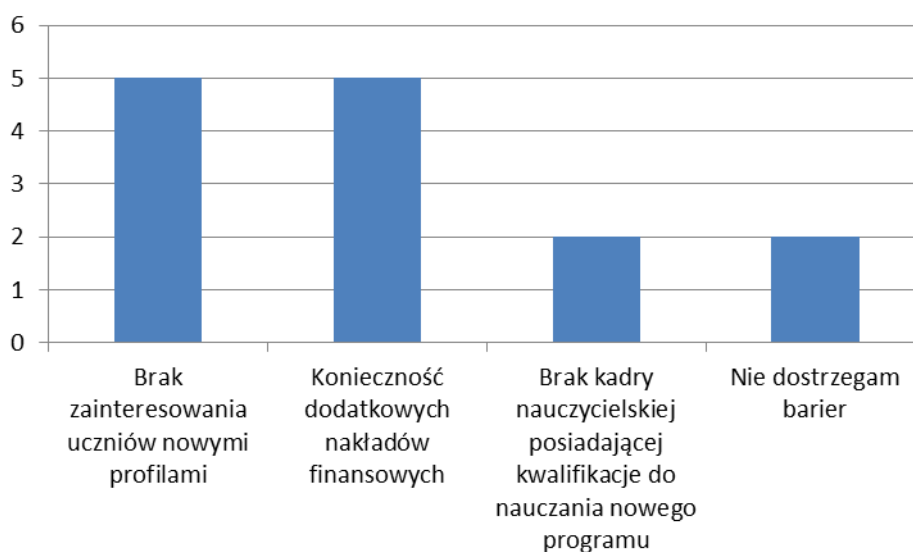
Rys. 3.4.40. Struktura odpowiedzi na pytanie, czy szkoła współpracuje z PUP w zakresie informacji o potrzebach lokalnego rynku pracy

Źródło: opracowanie własne

Wśród odpowiedzi na pytanie o stopień dopasowania programu szkół do potrzeb lokalnego rynku pracy dominowały odpowiedzi „nie wiem” lub „nie dotyczy”. Uzyskano także trzy odpowiedzi „w znacznym stopniu” (w tym w dwóch szkołach ponadgimnazjalnych) oraz „w niewielkim stopniu” (w tym w jednej szkole

ponadgimnazjalnej) i jedną odpowiedź „wcale”. Jest zrozumiałe, że w opinii dyrektorów gimnazjów realizowany przez te szkoły ogólny program nie jest dopasowany do uwarunkowań lokalnego rynku pracy, jednak taka struktura odpowiedzi może sugerować, że uznają oni, iż realizowany program w ogóle nie odpowiada wymogom współczesności i nie daje uczniom wartościowych umiejętności. W szkołach ponadgimnazjalnych dominuje opinia, że dopasowanie realizowanego programu do realiów gospodarczych mogłoby być lepsze. Nie przełożyło się to jednak na propozycje usprawnień, w odpowiedzi na pytanie o to, jakie profile kształcenia powinny pojawić się w ofercie szkół ponadgimnazjalnych w powiecie, uzyskano tylko dwie odpowiedzi – jedną z nich był „opiekun osoby starszej”, a drugą „obsługa maszyn”. W tym drugim przypadku odpowiedź jest na tyle nieprecyzyjna, że trudno ocenić, co miał na myśli respondent. Z kolei pierwsza z odpowiedzi jest zgodna z tendencjami demograficznymi, jednak należy mieć świadomość, że w powiecie brak jest szkół, które łatwo mogłyby wprowadzić taki profil kształcenia (będący w obszarze zainteresowania średnich szkół medycznych).

W odpowiedzi na pytanie o bariery, jakie stoją na przeszkodzie utworzeniu nowych profili kształcenia, lepiej dopasowanych do zapotrzebowania rynku, wskazywano głównie brak zainteresowania uczniów i konieczność poniesienia wysokich nakładów finansowych. Strukturę odpowiedzi prezentuje rys. 3.4.41.

Rys. 3.4.41. Struktura odpowiedzi na pytanie o to, jakie bariery nie pozwalają na dopasowanie programu nauczania do lokalnych potrzeb

Źródło: opracowanie własne

Wszystkie szkoły ponadgimnazjalne i jedno gimnazjum odpowiedziały twierdząco na pytanie o współpracę z zewnętrznymi firmami w organizacji praktyk zawodowych dla uczniów. Dwie szkoły ponadgimnazjalne (spośród trzech badanych) odpowiedziały na pytanie o to, z jakimi firmami zewnętrznymi współpracują. W jednym przypadku chodziło o firmy gastronomiczne, w drugim – podano szereg

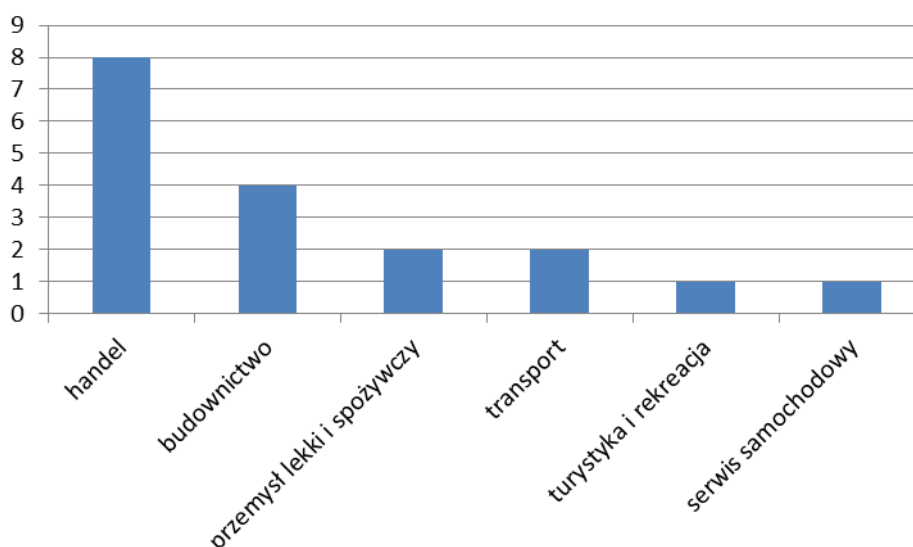
sektorów i instytucji, takich jak: restauracje, hotele, zakłady gastronomiczne, przedsiębiorstwa budowlane, firmy remontowo-budowlane, serwisy komputerowe, szkoły, Urzędy Miejskie, Urzędy Pracy. Odpowiedzi są na tyle ogólne, że trudno o jednoznaczne wnioski, brak bowiem uszczegółowienia zakresu współpracy, czy choćby listy firm.

Wszystkie badane szkoły deklarują współpracę z urzędem pracy w zakresie uświadomienia potrzeb lokalnego rynku pracy, jednocześnie żadna z nich (w szczególności chodzi tu o szkoły ponadgimnazjalne) – mimo posiadania specjalizowanej kadry – nie współpracuje z tą instytucją w zakresie organizacji szkoleń dla bezrobotnych. Wydaje się, że pożądane byłoby zacieśnienie współpracy między oświatą w powiecie a Powiatowym Urzędem Pracy, ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystania przez PUP zasobów szkół w aktywizacji zawodowej bezrobotnych.

Pozytywnym akcentem ankiety jest fakt, że wszystkie szkoły deklarują zarówno pracę z uczniami zdolnymi w ramach kół przedmiotowych, projektowych czy zainteresowań jak i prowadzenie zajęć wyrównawczych dla uczniów słabszych.

3.4.5. Ankieta wśród przedsiębiorców

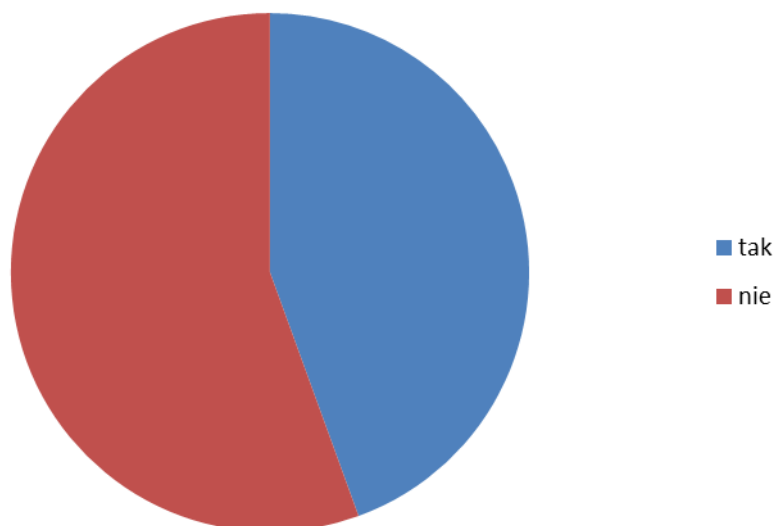
Ankieterzy Instytutu Analiz, Diagnoz i Prognoz Gospodarczych przeprowadzili w dniach 27 marca – 2 kwietnia br. sondaż telefoniczny na reprezentatywnej próbie losowej 70 firm mających siedziby w powiecie gryfińskim. Uzyskano 18 pozytywnych odpowiedzi, co w warunkach ankiety telefonicznej należy uznać za wynik zadowalający (stopa odpowiedzi 26%). Struktura przebadanych firm odpowiada założonej, przedstawiono ją na rysunku 3.4.42.

Rys. 3.4.42. Struktura firm, które udzieliły odpowiedzi w ankiecie, ze względu na podstawowy sektor działalności

Źródło: opracowanie własne

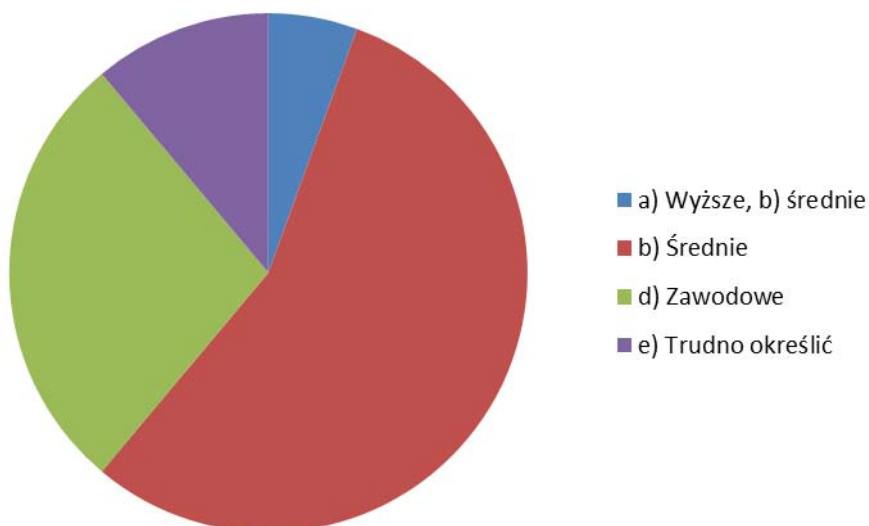
Wśród badanych przedsiębiorców ośmiu potwierdziło chęć zatrudnienia w najbliższym okresie nowych pracowników, zaś dziesięciu stwierdziło, że nie zamierza zwiększać zatrudnienia.

Rys. 3.4.43. Struktura odpowiedzi na pytanie czy firma w ciągu najbliższych 5 lat planuje zatrudniać nowych pracowników

Źródło: opracowanie własne

Znamienny jest rozkład odpowiedzi na pytanie o to, jakie wykształcenie jest pożądane przez pracodawców (rys. 3.4.44).

Rys. 3.4.44. Struktura odpowiedzi na pytanie, jaki poziom wykształcenia powinien mieć preferowany w badanej firmie pracownik

Źródło: opracowanie własne

Tylko jeden z respondentów uznał, że pożądany pracownik powinien legitymować się wyższym wykształceniem, i to przy dodatkowym zastrzeżeniu, że może to być również wykształcenie średnie. Najczęściej pojawia się zapotrzebowanie na pracowników z wykształceniem średnim, poszukiwani są również fachowcy z wykształceniem zasadniczym. Taka struktura odpowiedzi wyraźnie różni się z aspiracjami młodzieży i rodziców uczniów. Prawdopodobnie jednym z powodów takiej struktury odpowiedzi jest fakt, że w opinii pracodawców absolwenci współczesnych, masowych studiów wyższych nie są znacząco lepszymi pracownikami niż osoby z wykształceniem średnim, za to mają znacznie wyższe oczekiwania płacowe.

Na koniec zauważmy, że wyniki z tak małej próby nie powinny być uogólniane na całą populację pracodawców w powiecie, ich rola jest więc głównie pogładowa. Jednak są na tyle charakterystyczne, że ich prezentacja w niniejszym opracowaniu wydaje się uzasadniona.

Część IV – strategiczna

4.1. Wnioski z badań

Poniżej w syntetycznej formie zaprezentowano wnioski z przeprowadzonych badań. Na ich podstawie w dalszej części rozdziału sformułowane zostały cele strategiczne.

Wnioski i refleksje, które nasuwają się po przeanalizowaniu materiału źródłowego można zebrać w następujących punktach:

- W latach 1995-2010 liczba ludności w powiecie gryfińskim wykazywała nieznaczną tendencję spadkową. Podobnie było w większości gmin powiatu. Wyjątek stanowiły dwie gminy: Gryfino oraz Chojna, w przypadku których liczba ludności nieznacznie wzrosła.
- W analizowanym okresie malał również współczynnik dynamiki demograficznej powiatu gryfińskiego, co oznacza, iż liczba urodzeń malała w szybszym tempie niż liczba zgonów. W 1995 roku na 100 zgonów przypadało 133,7 urodzeń, w 2010 roku było to natomiast 108,6 urodzeń na 100 zgonów. W latach 1995-2010 współczynnik dynamiki demograficznej był większy od 100, co świadczy o utrzymującej się przewadze liczby urodzeń nad liczbą zgonów, jednak tendencja spadkowa analizowanego wskaźnika świadczy o tym, iż przewaga ta konsekwentnie maleje.
- Analizując migracje wewnętrzne ludności można zauważyć, iż w badanym okresie utrzymywała się przewaga liczby osób wyjeżdżających z powiatu nad liczbą osób się w nim osiedlających. Współczynnik atrakcyjności powiatu uwzględniający migracje wewnętrzne był w latach 1995-2010 mniejszy od 100 oraz wykazywał tendencję spadkową. W 1995 roku na 100 osób wyjeżdżających na stałe z powiatu przypadało 99,9 osób osiedlających się w powiecie, w 2010 roku było to natomiast 86,7 osób.
- Współczynnik atrakcyjności powiatu uwzględniający migracje zagraniczne w większości lat był mniejszy od 100, co świadczy o przeważającej liczbie emigrantów nad liczbą imigrantów. Jedynie w latach 2003-2004 liczba imigrantów była istotnie większa od liczby emigrantów. Współczynnik ten cechował się w badanym okresie bardzo dużą zmiennością, co jest zrozumiałe w przypadku badań dotyczących migracji zagranicznych ludności zamieszkującej taką jednostkę administracyjną jaką jest powiat.
- W latach 2012-2016 średnia liczba osób w wieku gimnazjalnym przypadająca na jedno gimnazjum zmaleje z 235 osób do 208 osób, a więc średnio o 27 osób, co oznacza spadek liczby uczniów w każdej szkole odpowiadający liczebności mniej więcej jednej klasy.
- Liczba osób w wieku 16-18 lat przypadająca na jedną szkołę ponadgimnazjalną zmaleje z 788 osób w 2012 roku do 679 osób w 2016 roku. Oznacza to spadek średnio o 109 osób, co odpowiada liczbie uczniów uczących się w czterech lub pięciu klasach. Do

2016 roku liczba uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych zmniejszy się więc dość istotnie.

- Z przeprowadzonych badań wynika, iż powiatowy system kształcenia powinien zapewniać bardzo dobre przygotowanie młodzieży do kontynuowania edukacji w wyższych uczelniach. Powinno to skłaniać do podjęcia prób nawiązania współpracy ze szkołami wyższymi, w celu powiązania kształcenia w szkołach średnich ze studiowaniem. Najwięcej rodziców wskazało dla swoich dzieci takie zawody jak: informatyk, mechanik, inżynier, a więc profesje ściśle techniczne. W dalszej kolejności były to takie zawody jak: lekarz, psycholog, prawnik, ekonomista, farmaceuta, fryzjer, hotelarz. Większość z tych zawodów wiąże się z posiadaniem wyższego wykształcenia, stąd zrozumiała jest chęć rodziców, aby ich dzieci w przyszłości ukończyły wyższą uczelnię.
- Należy większy nacisk położyć na kształcenie zawodowe z możliwością odbywania praktyk zawodowych, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji na lokalnym rynku pracy. Z przeprowadzonych badań wynika, iż rodzice oczekują od szkoły ponadgimnazjalnej między innymi przygotowania dziecka do konkretnego zawodu lub przekazania mu specjalistycznej wiedzy mogącej dać w przyszłości przewagę konkurencyjną na rynku pracy. Kształcenie zawodowe na poziomie średnim nie wyklucza studiowania, dając jednocześnie podstawy do wykonywania zawodu.
- Z badań ankietowych wynika, iż uczniom gimnazjów najczęściej problemów sprawiają przedmioty ściśle oraz języki obce. Należy położyć większy nacisk na nauczanie tych przedmiotów. Tendencje na rynku pracy wskazują na to, iż najlepiej radzą sobie na rynku pracy osoby z wykształceniem specjalistycznym (głównie technicznym). Znajomość języków obcych jest obecnie wymogiem koniecznym do znalezienia dobrej pracy, w tym szczególnie w regionie przygranicznym. Uczniowie gimnazjum oceniają swój poziom znajomości języka angielskiego na podstawowy. Znacznie gorzej przedstawia się stopień znajomości języka niemieckiego.
- Pozytywnie przedstawia się skłonność uczniów gimnazjów do uczęszczania na zajęcia pozalekcyjne. 48% uczniów uczęszcza na różnego rodzaju zajęcia sportowe, 42% uczniów uczęszczało na kółka przedmiotowe. Średnio ok. 25% uczniów uczęszczało na zajęcia z języków obcych, na kółka zainteresowań, korepetycje, czy zajęcia wyrównawcze. W ocenie uczniów jednakże możliwości korzystania z zajęć pozalekcyjnych powinny być większe, a więc należy dążyć do dalszej poprawy sytuacji w tym zakresie.
- Jedynie 63% uczniów gimnazjów jest zainteresowanych ofertą szkół ponadgimnazjalnych w powiecie. 37% uczniów rozważa kontynuowanie nauki poza powiatem. Dążenie do zwiększenia frakcji uczniów kontynuujących naukę w szkołach na terenie powiatu powinno być jednym z celów strategicznych władz powiatu. Jednym ze sposobów zachęcenia uczniów do nauki w szkołach powiatu powinno być poszerzenie oferty edukacyjnej (46% uczniów chciałoby większego wyboru w tym zakresie).

- Profile preferowane przez gimnazjalistów to: biologiczno-chemiczny, humanistyczny, językowy oraz profil ogólny. Z kolei preferowane zawody dotyczą takich obszarów funkcjonowania jak fryzjerstwo, gastronomia, czy informatyka. Współcześnie najbardziej poszukiwane zawody na rynkach pracy wiążą się z wykształceniem ścisłym. Należy więc rozważyć możliwość zachęcania uczniów do wyboru tego typu profilu kształcenia.
- 42% uczniów oceniło, że nauka w gimnazjum dobrze ich przygotowuje do nauki w szkole ponadgimnazjalnej, 28% było przeciwnego zdania, a 30% w ogóle nie miało zdania na ten temat. Wyniki te wskazują na możliwość dalszej poprawy oferty edukacyjnej w powiecie.
- Jedynie 28% obecnych gimnazjalistów chce po zakończeniu edukacji pozostać w powiecie gryfińskim. 35% chce powiat opuścić, a 37% nie ma zdania. Świadczy to o tym, iż w świadomości gimnazjalistów szanse na karierę w powiecie są oceniane na niskim poziomie.
- 44% gimnazjalistów stwierdziło, że w powiecie gryfińskim są szkoły, które z powodzeniem mogą przygotować do wykonywania przyszłego zawodu. 24% gimnazjalistów uważało, że takich szkół w powiecie nie ma, a 32% nie miało zdania na ten temat. Oferta szkół ponadgimnazjalnych oraz polityka informacyjna w tym zakresie wymagają więc dalszej poprawy.
- Jedynie 10% gimnazjalistów stwierdziło, że w powiecie są firmy, w których chcieliby w przyszłości pracować. 27% uczniów nie widzi takiej firmy, a 63% nie miało na ten temat zdania. Wiedza gimnazjalistów na temat możliwości wykonywania preferowanych zawodów nie jest wystarczająca. Może to świadczyć zarówno o zbyt małych możliwościach jakie istnieją w powiecie, jak i o niedoinformowaniu uczniów o możliwych do wykonywania zawodach.
- Z przeprowadzonych badań ankietowych wynika, iż dominujące powody wyboru obecnej szkoły ponadgimnazjalnej to dogodny dojazd (odnotowano blisko 37% takich odpowiedzi) oraz możliwość uzyskania pożądanego zawodu (16% odpowiedzi). Jednym ze sposobów zwiększenia udziału uczniów uczących się w szkołach powiatu może być zapewnienie dogodnego dojazdu do szkół.
- Prawie połowa ankietowanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych oceniła swoją znajomość języka angielskiego na poziomie podstawowym. Ponad 13% uznało, że języka angielskiego nie zna. Daje to łącznie ponad 60% uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych, dla których słaba znajomość języka angielskiego lub jej brak mogą w przyszłości stanowić przeszkodę w zdobyciu pożądanego zawodu. Warto zatem podjąć wysiłek poprawy tej sytuacji poprzez uruchomienie dodatkowych zajęć doszkalających dla osób, które oceniają swoją znajomość języka angielskiego jako niezadowalającą. Nieco ponad 30% pytanym uczniów określiło swoją znajomość języka angielskiego na poziomie średniozaawansowanym lub zaawansowanym.
- Tylko 3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych określa swoją znajomość języka niemieckiego jako zaawansowaną, a 11% – jako średniozaawansowaną. Dwie trzecie

ankietowanych uważa, że zna język niemiecki w stopniu podstawowym, natomiast blisko 20% badanych uczniów przyznaje, że nie zna tego języka w ogóle. Na podstawie tych wyników można stwierdzić, iż konieczne jest dążenie do poprawy stopnia znajomości języka niemieckiego przez uczniów. Kontakty gospodarcze Polski i Niemiec rozwijają się dynamicznie, zwłaszcza w regionie przygranicznym. Brak znajomości języka niemieckiego może pozbawić sporą część przyszłych pracowników kontaktu z potencjalnymi kontrahentami czy klientami z Niemiec.

- Z przeprowadzonych badań wynika, że uczniowie ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych nie są na ogół zainteresowani ofertą szkół policealnych. Oferta ta interesuje zaledwie 16% spośród nich. Większość uczniów (53,49% ankietowanych) myśli o kontynuowaniu nauki w uczelniach wyższych.
- Niewiele ponad 25% ankietowanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych wyraża chęć zamieszkiwania w powiecie gryfińskim po zakończeniu edukacji. Blisko 35% pytanym nie ma w tej kwestii wyrobionego zdania. 38% ankietowanych deklaruje, że nie zamierza mieszkać w powiecie gryfińskim. Wyniki te wskazują na konieczność podjęcia działań zmierzających do poprawy atrakcyjności powiatu, w tym między innymi działań zmierzających do poprawy stopnia dopasowania systemu edukacji do sytuacji na rynku pracy. Większość badanych uczniów jest świadoma trudnej sytuacji na rynku pracy, czego wynikiem jest 59% odpowiedzi negatywnych na pytanie o o łatwość pozyskania pracy w powiecie. Sytuację na rynku pracy jest skłonnych uznać za dobrą jedynie 5,5% badanych. Jednocześnie ponad jedna trzecia (36%) ankietowanych uczniów nie ma wiedzy na temat trudnej sytuacji na rynku pracy.
- Zawody preferowane przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych związane są z takimi sferami życia społeczno-gospodarczego jak: gastronomia, fryzjerstwo, budownictwo, informatyka, elektroenergetyka, mechanika samochodowa, architektura, transport, kosmetologia, edukacja, służby mundurowe oraz usługi prawnicze. Preferencje uczniów powinny być uwzględniane w procesie tworzenia profili kształcenia na poziomie ponadgimnazjalnym.
- Z ankiety jasno wynika, że uczniowie szkół ponadgimnazjalnych w większości nie znają oferty instytucji rynku pracy (70% odpowiedzi). Z możliwości zasięgnięcia pomocy w Powiatowym Urzędzie Pracy może zatem w tej chwili skorzystać zaledwie 30% uczniów, którzy już niebawem wejdą na rynek pracy. Konieczna wydaje się kampania informacyjna, która przybliży zasady funkcjonowania urzędów pracy i oferowane przez nie narzędzia wsparcia dla absolwentów.
- Ponad połowa badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych nie posiada wiedzy na temat instytucji lub firm, w których chcieliby w przyszłości pracować. Większość (36,9% ogółu badanych) jest zdania, że takich miejsc nie ma. Tylko 6,7% ankietowanych znajduje dla siebie w powiecie atrakcyjnych pracodawców, wymieniając najczęściej służby mundurowe (straż pożarna, policja) oraz szkoły. Można więc mówić o znaczącym niedopasowaniu aspiracji do lokalnych potrzeb i możliwości. Należy dążyć to poprawy stopnia poinformowania uczniów o powiatowym rynku pracy.

Pomocna w tym względzie byłaby lepsza współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy. Lepsza znajomość lokalnego rynku pracy mogłaby przyczynić się do podejmowania bardziej trafnych decyzji o kierunkach kształcenia.

4.2. Analiza SWOT

Mocne strony:

- 1) W powiecie gryfińskim, jak i w poszczególnych gminach liczba ludności będzie utrzymywać się na ustabilizowanym poziomie, ze wskazaniem na nieznaczną tendencję spadkową. W analizowanym okresie występował dodatni przyrost naturalny. Potencjał demograficzny regionu do 2016 roku nie zmieni się w sposób istotny.
- 2) Dobrze wykwalifikowana kadra pedagogiczna.
- 3) Uczniowie mają swobodny dostęp do komputerów oraz do Internetu, co zapewnia stały dostęp do źródeł informacji.
- 4) Uzyskiwanie przez uczniów dobrych wyników z egzaminach maturalnych i z egzaminów zawodowych, świadczące o dobrej jakości kształcenia w szkołach powiatu.
- 5) Dysponowanie rozległą bazą dydaktyczną.

Słabe strony:

- 1) W powiecie gryfińskim występowało ujemne saldo migracji wewnętrznych, które może świadczyć o zbyt małej atrakcyjności regionu.
- 2) Uczniowie gimnazjów oceniają ofertę edukacyjną szkół ponadgimnazjalnych za zbyt mało zróżnicowaną. Znajomość oferty edukacyjnej wśród uczniów jest niewystarczająca.
- 3) Struktura szkół, jak i oferowanych przez nie kierunków edukacji jest w zbyt małym stopniu skorelowana z oczekiwaniami uczniów odnośnie dalszej edukacji.
- 4) Uczniowie gimnazjów słabo przyswajają sobie przedmioty ścisłe, co może utrudniać im znalezienie pracy w zawodach wymagających wiedzy technicznej.
- 5) Uczniowie oceniają swoją znajomość języków obcych, takich jak język angielski czy niemiecki, na poziomie podstawowym.
- 6) Brak komputerowego systemu naboru do pierwszych klas. System taki wcześniej funkcjonował, jednakże w sposób niezadowalający. Należy przeanalizować możliwość jego ponownego wdrożenia, po wyeliminowaniu wcześniejszych jego braków.
- 7) Brak w szkołach wystarczającej liczby szkoleń (kursów) podnoszących kwalifikacje.
- 8) Brak intensywnej i dobrze ukierunkowanej współpracy szkół z przedsiębiorstwami działającymi w powiecie.

Szanse:

- 1) W latach 2012 - 2016 o 325 osób zmaleje liczba osób w wieku 13 – 15 lat, o 436 osób – liczba osób w wieku 16 – 18 lat, natomiast o 88 osób – liczba osób w wieku 19 lat. Przyczyni się to do mniejszego obciążenia gimnazjów oraz szkół ponadgimnazjalnych.
- 2) Liczba osób w wieku 13 – 15 lat przypadająca na jedno gimnazjum zmaleje z 235 do 208. Z kolei liczba osób w wieku 16 – 18 lat przypadająca na jedną szkołę ponadgimnazjalną zmaleje ze 788 do 679. Zmiany te umożliwią dalszą poprawę jakości kształcenia ponieważ liczba uczniów przypadających na jednego nauczyciela zmniejszy się (przy obecnym poziomie zatrudnienia).
- 3) Duże szanse na większą liczbę osób z wyższym wykształceniem w regionie (większość uczniów szkół ponadgimnazjalnych zamierza studiować).
- 4) Ok. 70% ankietowanych gimnazjalistów zamierza kontynuować naukę w szkole zlokalizowanej na terenie powiatu gryfińskiego. Zwiększenie tego udziału to szansa dla szkół na pozyskiwanie większej liczby uczniów.
- 5) Kreowanie pozytywnego wizerunku szkół.
- 6) Tworzenie ram kształcenia zawodowego we współpracy ze stroną niemiecką.
- 7) Podjęcie współpracy ze szkołami wyższymi w celu dopasowania kształcenia w szkołach średnich do proponowanych przez uczelnie kierunków studiów.
- 8) Wspieranie uczniów szczególnie uzdolnionych (system stypendialny).

Zagrożenia:

- 1) W powiecie gryfińskim w latach 2012 – 2016 o 263 wzrośnie liczba osób w wieku 7 – 12 lat. Zwiększy to obciążenie istniejących szkół podstawowych. Jednocześnie wciąż rośnie także zapotrzebowanie na żłobki i przedszkola.
- 2) Niż demograficzny, powodujący coraz mniejszą liczbę uczniów w gimnazjach oraz w szkołach ponadgimnazjalnych i w dalszej przyszłości na rynku pracy.
- 3) Niski udział uczniów planujących po zakończeniu nauki mieszkać nadal w powiecie gryfińskim. Taka sytuacja może oznaczać spadek liczby młodych ludzi w powiecie, co w konsekwencji może doprowadzić do spadku liczby dzieci, które w odpowiednim wieku stałyby się uczniami gryfińskich szkół.
- 4) Negatywna ocena rynku pracy przez uczniów, która może wpływać na chęć pozostania na obszarze powiatu. Może to skutkować migracją na obszary charakteryzujące się lepszymi perspektywami na rynku pracy.
- 5) Brak elastycznej oferty edukacyjnej, umożliwiającej dostęp do nowoczesnych metod nauczania, co powoduje ucieczkę znacznej części młodzieży do szkół ponadgimnazjalnych zlokalizowanych poza terenem powiatu.
- 6) Brak działań promocyjnych poprawiających wizerunek szkół.

4.3. Propozycje działań w ramach strategii rozwoju oświaty w powiecie gryfińskim

W ramach prac nad strategią pojawiły się dość luźno sformułowane propozycje działań, wspierających strategiczne cele wymienione w pierwszej części opracowania i szerzej omawiane w rozdziale 4.4. Poniżej wyszczególniono te działania wraz ze wskazaniem, które z celów strategii będą zrealizowane poprzez ich wdrożenie:

- Wdrożenie systemu monitorowania wpływu zmian demograficznych na powiatowy system oświaty. System ten umożliwi dostosowywanie (z odpowiednim wyprzedzeniem) liczby klas oraz ich liczebności do zmian demograficznych. → **cel: 2.1**
- Wdrożenie systemu monitorowania wpływu sytuacji społeczno-gospodarczej na profile kształcenia, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji na lokalnym rynku pracy. Wprowadzenie tego typu systemu pozwoli na uelastycznienie systemu edukacji z punktu widzenia kierunków (profilu) kształcenia. Profile kształcenia będą mogły być dostosowywane do zmian na rynku pracy, w tym również do zmian preferencji osób zainteresowanych systemem kształcenia (uczniowie, nauczyciele, rodzice). → **cel: 1.1**
- Konieczna jest poprawa postrzegania oferty edukacyjnej w powiecie. W tym celu konieczne jest polepszenie nie tylko samej oferty (w tym jej unowocześnienie). Należy również prowadzić odpowiednią politykę informacyjną o profilach i jakości kształcenia, w której podkreślane będą pozytywne aspekty oferowanych usług edukacyjnych. → **cel: 1.4**
- Należy większy nacisk położyć na kształcenie zawodowe z możliwością odbywania praktyk zawodowych, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji na lokalnym rynku pracy. Największe zapotrzebowanie istnieje na zawody związane z budownictwem, mechaniką samochodową, informatyką oraz różnego rodzaju usługami (fryzjerstwo, gastronomia, handel), a więc do tych zawodów należy przykładać szczególną uwagę. → **cel: 1.2**
- Uczniowie powinni być zaangażowani w różnego rodzaju zajęcia pozalekcyjne, które rozwijają kluczowe kompetencje. → **cele: 1.3, 2.3, 3**
- Należy dążyć do zwiększenia udziału uczniów kontynuujących naukę w szkołach ponadgimnazjalnych w powiecie. Obecnie na kontynuowanie nauki w szkołach na terenie powiatu decyduje się ok. 70% gimnazjalistów. Jednym z podstawowych warunków prowadzących do zwiększenia udziału uczniów jest poprawa

skomunikowania szkół ponadgimnazjalnych z miejscowościami powiatu. Należy poprawić nie tylko dostępność komunikacyjną szkół, lecz również dostępność komunikacyjną internatów, bibliotek, etc. W tym celu należy wykreować odpowiednie podstawy prawne, dające szansę poprawienia sytuacji w tym zakresie. W przypadku osób dorosłych problem dojazdu można rozwiązać poprzez szkolenia e-learningowe.

→ cel: 2.3

- Pozyskiwanie funduszy z UE na finansowanie działań edukacyjnych (projekty edukacyjne, platformy edukacyjne, gry edukacyjne, e-learning). → cele: 2.3, 3

- Pożądane wydaje się utworzenie systemu monitorowania karier zawodowych absolwentów szkół ponadgimnazjalnych w celu wychwycenia tendencji panujących na różnych rynkach pracy i dostosowania oferty edukacyjnej do zmieniającej się dynamicznie sytuacji gospodarczej. → cele: 1.2, 1.4, 1.5

- Zacieśnienie współpracy z przedsiębiorcami pozwoli na rozwój szkolnictwa zawodowego, które powinno nabierać znaczenia, także w kontekście rosnącego wciąż bezrobocia wśród absolwentów szkół wyższych. Należy działać dwutorowo: z jednej strony współpraca powinna umożliwiać praktyki zawodowe uczniom, z drugiej – pracownicy firm powinni mieć możliwość doszkolenia się w oparciu o infrastrukturę szkół. → cele: 1.4, 1.5

- W celu złagodzenia skutków zmniejszenia liczby uczniów (redukcji zatrudnienia w szkolnictwie), a także mając na celu podniesienie jakości kształcenia, można rozważyć możliwość zwiększenia liczby zajęć ze szczególnym uwzględnieniem przedmiotów ścisłych oraz języków obcych w ramach godzin do dyspozycji organu prowadzącego (3h/oddział). → cele: 1.3, w mniejszym stopniu 3

- Pożądane jest prowadzenie ewaluacji i diagnozowanie procesu kształcenia (edukacyjna wartość dodana). Ewaluacja i diagnoza indywidualnych wyników egzaminów pozwoli na podnoszenie jakości kształcenia, co przełoży się na lepszą ocenę całego systemu szkolnictwa. → cel: 1.3

- Nieodzowne jest umożliwianie nauczycielom dalszego rozwoju zawodowego, który pozwoli dostosowywać ich wiedzę i umiejętności do szybko zmieniającej się rzeczywistości, być może w formie zinstytucjonalizowanej pod egidą Starostwa. Dodatkowym pozytywnym skutkiem będzie możliwość zatrudnienia nauczycieli przy realizacji projektów zewnętrznych. → cele: 2.2, w mniejszym stopniu 1.5 i 3

- Pożądane jest prowadzenie inwestycji mających na celu poprawę jakości infrastruktury szkół (szerszy dostęp do Internetu, sale komputerowe, tablice interaktywne, etc.), jednocześnie należy położyć nacisk na szersze wykorzystanie tych narzędzi w codziennej pracy z uczniami, na zajęciach z większości przedmiotów. Z informacji napływających ze szkół rysuje się także potrzeba inwestycji w wyposażenie czytelní, bibliotek oraz doposażenia sal lekcyjnych i pracowni w pomoce naukowe. → **wspomagająco w realizacji celów 1.2, 1.3**

4.4. Cele strategiczne i działania wspomagające ich realizację

W rozdziale 4.2. sformułowano wnioski z przeprowadzonych badań, które pozwoliły na wyspecyfikowanie grupy celów strategicznych. Poniżej znajduje się wyszczególnienie celów wraz z krótkim opisem.

Główne cele strategiczne w ramach niniejszego opracowania sformułowano następująco:

1. Poprawa oferty edukacyjnej i stałe podnoszenie jej jakości.
2. Utrzymanie liczby szkół i oddziałów oraz utrzymanie miejsc pracy.
3. Zwiększenie budżetu oświaty.

Poprawa jakości oferty oznacza dopasowanie jej zarówno do preferencji i aspiracji uczniów, jak i do warunków panujących na rynku pracy. W szczególności oznacza to potrzebę utrzymania kierunków i profili kształcenia, na które jest zapotrzebowanie oraz otwarcie nowych, zwłaszcza takich, które zapewnią absolwentom znalezienie miejsc pracy. W ramach poprawy oferty istotne jest również nieco szersze podejście, obejmujące wsparcie w realizacji osobistych aspiracji, niekoniecznie związanych z przyszłą pracą na lokalnym rynku. Oznacza to, że pożądana jest poprawa wyników uzyskiwanych przez uczniów na egzaminach zewnętrznych, a także wsparcie w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych (językowych, matematycznych, technicznych i w zakresie przedsiębiorczości). Stąd też uszczegółowienie w postaci celów szczegółowych 1.1-1.3. Poprawa jakości oferty to również zbliżenie z instytucjami rynku pracy i z lokalnymi firmami, także w zakresie organizacji przez szkoły szkoleń zawodowych, stąd cele 1.4-1.5. Po uwzględnieniu powyższych uwag w ramach celu pierwszego sformułowano następujące cele szczegółowe:

- 1.1. Dostosowanie oferty do sytuacji na lokalnym rynku pracy.
- 1.2. Dostosowanie oferty do aspiracji/preferencji uczniów.
- 1.3. Systemowe wsparcie kompetencji kluczowych.
- 1.4. Zacieśnienie współpracy z firmami działającymi w powiecie i z PUP.
- 1.5. Stworzenie systemu kształcenia ustawicznego.

Utrzymanie liczby szkół, oddziałów i miejsc pracy możliwe jest poprzez realizację celów szczegółowych sformułowanych jako:

- 2.1. Wdrożenie systemu monitorowania wpływu sytuacji demograficznej na system oświaty.
- 2.2. Wprowadzenie systemu wspomagającego elastyczne zarządzanie etatami nauczycieli.
- 2.3. Zwiększenie udziału uczniów kontynuujących naukę w szkołach powiatu (zapewniające utrzymanie ich liczby co najmniej na poziomie wyjściowym przy spadku liczby osób w wieku 16–18 lat).

Cel trzeci został sformułowany jako ogólny postulat, w jego sformułowaniu chodzi o powołanie zewnętrznego wobec szkół podmiotu występującego o granty na projekty ze środków unijnych, a następnie zarządzanie pozyskanymi grantami. Tego typu podmiot pozyskiwałby fundusze na finansowanie różnego rodzaju zadań realizowanych przez powiat. Jeden z wyspecjalizowanych referatów zajmowałby się pozyskiwaniem środków na działalność *stricte* edukacyjną. Istotą tego podejścia jest z jednej strony powołanie jednostki wyspecjalizowanej, mającej kompetencje szersze niż tylko obsługa jednej czy dwóch szkół zarządzanych przez powiat i dającej szkołom możliwość udziału w licznych projektach przy minimalnych nakładach własnych, za to z wykorzystaniem własnych zasobów kadrowych.

W ramach celów zaplanowano działania, wspierające ich realizację. Poszczególne działania prezentują się następująco:

1.1. Dostosowanie oferty do sytuacji na lokalnym rynku pracy:

- Sporządzanie okresowych raportów nt. stopnia zgodności kierunków kształcenia z sytuacją na rynku pracy
- Okresowe dopasowywanie oferty edukacyjnej do zapotrzebowania w przypadku niezgodności

Jednostka odpowiedzialna: Szkoły we współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, Wydziałem Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki oraz Powiatowym Urzędem Pracy.

Forma i termin realizacji: cykliczne badanie przeprowadzane na początku każdego roku (lub co dwa lata).

1.2. Dostosowanie oferty do aspiracji/preferencji uczniów:

- Sporządzanie okresowych raportów nt. stopnia zgodności kierunków kształcenia z preferencjami
- Okresowe dopasowywanie oferty edukacyjnej do zapotrzebowania w przypadku niezgodności

Jednostka odpowiedzialna: Szkoły we współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, Wydziałem Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki.

Forma i termin realizacji: cykliczny raport sporządzany na początku każdego roku (lub co dwa lata).

1.3. Systemowe wsparcie kompetencji kluczowych :

- Wprowadzenie systemu monitoringu wyników egzaminów zewnętrznych powiązanego z motywowaniem finansowym uzależnionym od wyników oraz zewnętrznym wsparciem (finansowym i godzinowym, merytorycznym, metodycznym) obszarów z gorszymi wynikami

Jednostka odpowiedzialna: Szkoły.

Forma i termin realizacji: cykliczne (coroczne) uzupełnianie informacji o wynikach egzaminów gimnazjalnych.

1.4. Zacieśnienie współpracy z firmami działającymi w powiecie i z PUP:

- Organizacja cyklicznych spotkań strategiczno-promocyjnych między przedstawicielami Starostwa, PUP, przedsiębiorców i szkół
- Ustalanie harmonogramu szkoleń, praktyk zawodowych, działań promocyjnych

Jednostka odpowiedzialna: Szkoły.

Forma i termin realizacji: cykliczne spotkania informacyjne przeprowadzane minimum raz w roku z udziałem przedstawicieli przedsiębiorców, Wydziału Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki oraz PUP.

1.5. Stworzenie systemu kształcenia ustawicznego:

- Organizacja szkoleń z wykorzystaniem kadry i bazy szkół pod egidą Starostwa i PUP

Jednostka odpowiedzialna: Szkoły we współpracy z Wydziałem Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki oraz Powiatowy Urząd Pracy w Gryfinie.

Forma i termin realizacji: cykliczne inicjowanie szkoleń organizowanych przez PUP oraz przez szkoły, w tym również szkoleń e-learningowych.

2.1. Wdrożenie systemu monitorowania wpływu sytuacji demograficznej na system oświaty:

- Sporządzanie okresowych raportów nt. liczby i liczebności klas w poszczególnych placówkach

- Podejmowanie decyzji w sprawie likwidacji/łączenia lub tworzenia nowych oddziałów w zależności od aktualnych potrzeb

Jednostka odpowiedzialna: Wydział Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki.

Forma i termin realizacji: cykliczne badanie przeprowadzane na początku każdego roku (lub co dwa lata).

2.2. Wprowadzenie systemu wspomagającego elastyczne zarządzanie etatami nauczycieli:

- Bilans etatów na poziomie poszczególnych szkół i wspieranie mobilności nauczycieli
- Utworzenie autonomicznej bazy danych o etatach z uwzględnieniem informacji z SIO
- Wprowadzenie systemu wynagradzania nauczycieli opartego częściowo o granty zewnętrzne

Jednostka odpowiedzialna: Starosta z wójtami w zakresie politycznym, WEKSiT w zakresie operacyjnym.

Forma i termin realizacji: działania o charakterze permanentnym.

2.3. Zwiększenie udziału uczniów kontynuujących naukę w szkołach powiatu (utrzymanie ich liczby):

- Intensyfikacja współpracy z gimnazjami na terenie powiatu (wspólne projekty edukacyjne i z zakresu orientacji zawodowej)
- Poprawa dostępności komunikacyjnej szkół ponadgimnazjalnych dla uczniów z peryferyjnych obszarów powiatu

Jednostka odpowiedzialna: Szkoły we współpracy z Wydziałem Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki w zakresie promocji i współpracy na linii gimnazja-szkoły ponadgimnazjalne, Starosta we współpracy z marszałkiem w zakresie polityki transportowej.

Forma i termin realizacji: coroczne monitorowanie udziału uczniów szkół ponadgimnazjalnych kontynuujących naukę w powiecie.

3. Zwiększenie budżetu oświaty:

- Powołanie zewnętrznego wobec szkół podmiotu występującego o granty na projekty ze środków unijnych

Jednostka odpowiedzialna: Organ prowadzący – wydzielona komórka w Starostwie.

Forma i termin realizacji: działania o charakterze permanentnym.

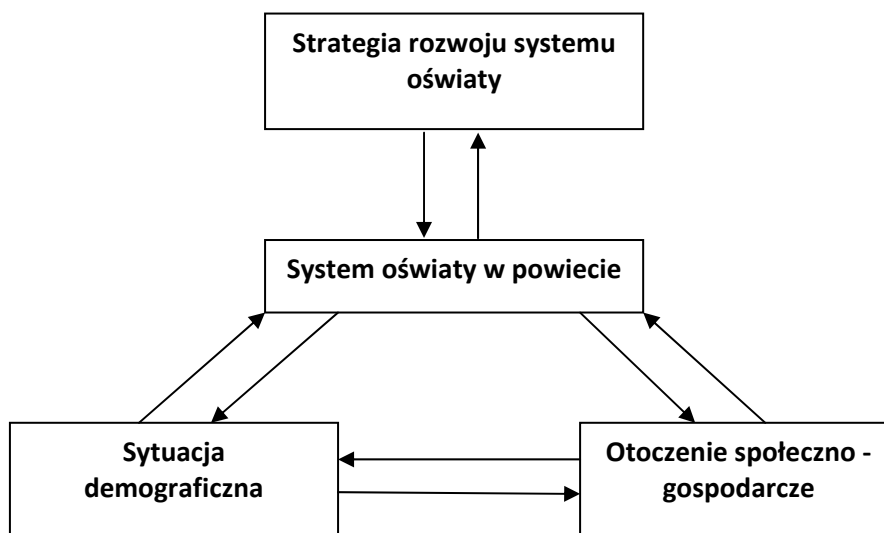
ANEKS – Działania szczegółowe – propozycje (przykłady dobrych praktyk)

A1. Propozycja systemu monitorowania sytuacji w oświacie w powiecie gryfińskim

Współczesność charakteryzuje się silną dynamiką zmian o charakterze społeczno--gospodarczym. Zmiany te odnoszą się w sposób szczególny do sfery gospodarczej oraz demograficznej. Szybko zmieniające się otoczenie demograficzne, gospodarcze, społeczne oddziałuje na system oświaty, w tym również na system oświaty na poziomie powiatu.

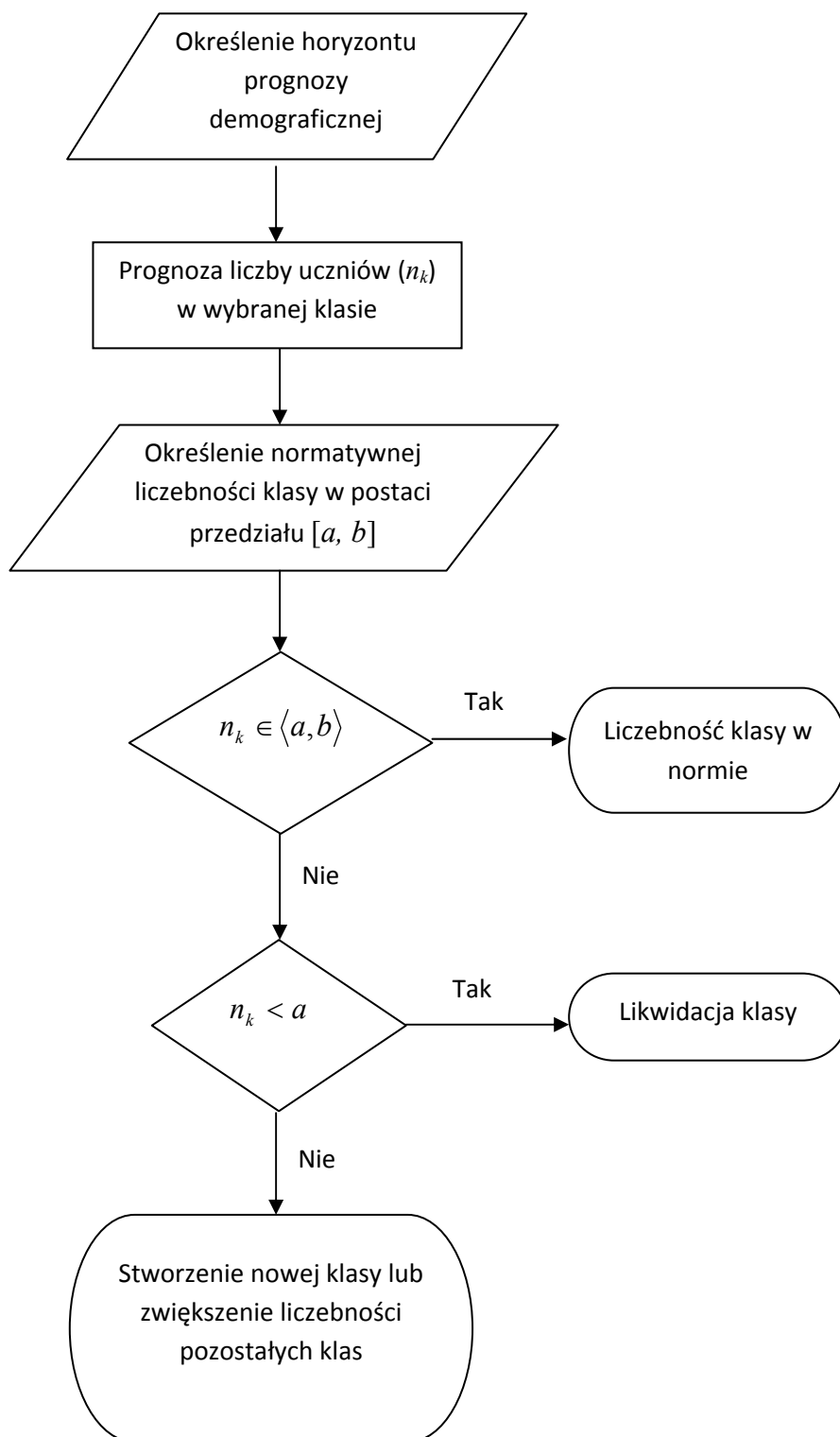
Jednym z elementów strategii rozwoju systemu oświaty powinno być wykreowanie mechanizmów pozwalających na permanentne dostosowywanie sytuacji w powiatowym systemie oświaty do zmian o charakterze demograficznym oraz społeczno-gospodarczym.

Pomiędzy sferą demograficzną, społeczno-gospodarczą oraz systemem oświaty istnieją sprzężenia zwrotne. Każdy z tych systemów oddziałuje na pozostałe. Warto dodać, iż w świetle dynamiki zachodzących zmian również strategia rozwoju oświaty powinna cechować się takim stopniem elastyczności, który umożliwia szybkie dostosowywanie systemu oświaty do zmian demograficznych i społeczno-gospodarczych. Zarys wzajemnych powiązań pomiędzy strategią rozwoju oświaty, systemem oświaty w powiecie oraz otoczeniem demograficznym i społeczno-gospodarczym został przedstawiony na rysunku A1.

Rys. A1. Powiązania pomiędzy systemem oświaty a otoczeniem społeczno-gospodarczym

Źródło: opracowanie własne.

1) Zarys schematu określania wpływu sytuacji demograficznej na powiatowy system oświaty dla pojedynczej szkoły

Rys. A2. Schemat określania wpływu sytuacji demograficznej na sytuację pojedynczej szkoły

Źródło: opracowanie własne.

Opis schematu:

1) W pierwszym etapie określany jest horyzont prognozy demograficznej. Z punktu widzenia realizacji celów strategicznych nie powinien to być okres zbyt krótki, czyli na przykład krótszy niż 5 lat.

2) W kolejnym etapie wyznaczane są prognozy demograficzne.

Prognozę liczby osób w poszczególnych rocznikach wieku (6 - 19 lat) można wyznaczyć na podstawie danych GUS. Prognoza ta uwzględnia tendencje w zakresie kształtowania się ruchu naturalnego (urodzenia i zgony) oraz ruchu wędrownego ludności (migracje wewnętrzne oraz zagraniczne).

Prognoza biologiczna, czyli prognoza nie uwzględniająca migracji ludności, może być wyznaczona tzw. metodą postarzania ludności, która polega na „przesuwaniu” ludności w kolejnych latach do następujących po sobie roczników wieku. Przy stosowaniu metody postarzania ludności problemem jest brak tablic trwania życia dla powiatów. Jednakże analiza tablic trwania życia dla województw wskazuje na to, iż prawdopodobieństwa przeżycia dla osób w analizowanej grupie wieku (6 - 19 lat) są bardzo zbliżone do jedności.

Prognozę ruchu migracyjnego można wyznaczyć na przykład na podstawie prognozowanych wartości cząstkowych współczynników napływu i odpływu ludności.

Cząstkowy współczynnik napływu ludności w danej grupie wieku od x do $x+k$ lat dla roku t można wyznaczyć następująco:

$$N_{t,x;x+k} = \frac{n_{t,x;x+k}}{l_{t,x;x+k}},$$

gdzie

$n_{t,x;x+k}$ - liczba osób w wieku od x do $x+k$ napływających do powiatu w roku t ,

$l_{t,x;x+k}$ - średnia liczba osób w wieku od x do $x+k$ w roku t .

Współczynnik odpływu wyznacza się w sposób analogiczny. Na podstawie tych współczynników można wyznaczyć prognozę liczby osób napływających do powiatu oraz opuszczających powiat, co pozwala na skorygowanie prognozy biologicznej o ruch wędrowny.

Na podstawie prognozy demograficznej można wyznaczyć prognozę liczby uczniów dla danej szkoły. Jeżeli chodzi o osoby, które już rozpoczęły naukę w danej szkole to prognoza polega na „przesuwaniu” uczniów z danej klasy do klas kolejnych, aż do zakończenia edukacji na danym poziomie.

Bardziej problematyczne jest wyznaczenie prognozy dla tych roczników wieku, które dopiero za jakiś czas rozpoczną naukę w danej szkole. Prognozę liczby uczniów, którzy rozpoczną naukę w danej szkole można wyznaczyć na podstawie wskaźników

udziału liczby uczniów w danym roczniku wieku (uczących się w pierwszej klasie) do liczby osób ogółem w danym roczniku wieku. Tego typu wskaźnik informuje o tym jaka frakcja osób w danym wieku zaczyna naukę w analizowanej szkole. Znając tego typu udziały dla danej szkoły oraz dysponując prognozą liczby ludności można wyznaczyć liczebność uczniów w pierwszej klasie w kolejnych latach, aż do końca okresu prognozy.

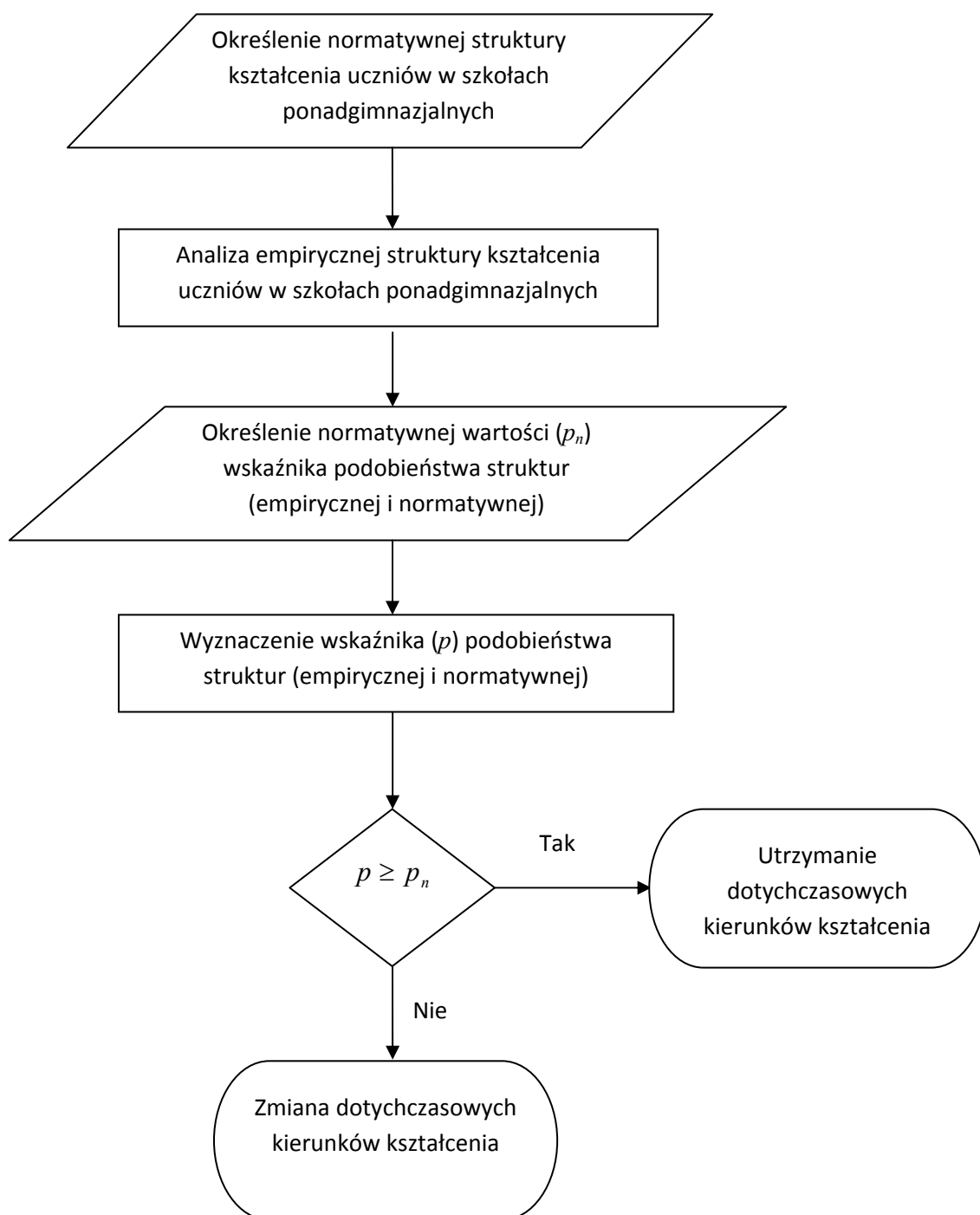
Z pomocą omówionych metod możliwe jest wyznaczenie przyszłej liczebności poszczególnych klas (n_k) w poszczególnych szkołach funkcjonujących na terenie powiatu.

3) W trzecim etapie określa się normę liczebności klasy w postaci przedziału $\langle a, b \rangle$, gdzie a to minimalna liczebność klasy, a b to maksymalna liczebność klasy.

4) W ostatnim etapie podejmuje się jedną z trzech decyzji:

- likwidacja klasy - jeżeli $n_k < a$, czyli liczebność danej klasy jest mniejsza od liczebności minimalnej,
- pozostawienie klasy - jeżeli $n_k \in \langle a, b \rangle$, czyli liczebność klasy odpowiada normie,
- utworzenie dodatkowej klasy (lub zwiększenie liczebności pozostałych klas) - jeżeli $n_k > b$, czyli liczebność danej klasy jest większa od liczebności maksymalnej.

2) Zarys schematu powiązań pomiędzy otoczeniem społeczno-gospodarczym a powiatowym systemem oświaty

Rys. A3. Schemat ustalania struktury kierunków kształcenia odpowiadającej zapotrzebowaniu ze strony otoczenia społeczno-gospodarczego

Źródło: opracowanie własne.

Opis schematu:

1) W pierwszym etapie określana jest normatywna struktura kształcenia uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych według profilu kształcenia. Określenie struktury normatywnej polega na określeniu ilu uczniów powinno być kształconych w danym profilu.

Przy określaniu struktury normatywnej należy wziąć przede wszystkim pod uwagę informacje o lokalnym rynku pracy. Uzasadniona w tym miejscu może być współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy. Porównanie zapotrzebowania na poszczególne zawody zgłaszane przez firmy z wykształceniem bezrobotnych pozwala na ustalenie stopnia niedopasowania podaży pracy do popytu na pracę. W sposób szczególny powinna być uwzględniana stopa bezrobocia wśród osób młodych. Analiza wykształcenia osób bezrobotnych wskazuje na zawody (profile kształcenia), na które zapotrzebowanie na lokalnym rynku pracy jest mniejsze. Przy wyznaczaniu struktury normatywnej powinny być uwzględniane również informacje o zawodach deficytowych.

Na podstawie relacji liczby gospodarstw domowych do liczby firm i farm można określić przyszłe tendencje w zakresie kształtowania się liczby przedsiębiorstw w powiecie, co ma znaczenie z punktu widzenia chłonności rynku pracy. Jeżeli liczba ta jest poniżej przedziału wyznaczającego normę, czyli poniżej $\langle 4;5 \rangle$, to liczba firm i farm jest za duża i będzie prawdopodobnie maleć³. W przypadku gmin powiatu gryfińskiego wartość analizowanego wskaźnika kształtowała się jak w tabeli A1.

Tab. A1. Wskaźnik proporcji liczby gospodarstw domowych do liczby firm w gminach powiatu gryfińskiego

Banie	4
Cedynia	3,4
Chojna	3,4
Gryfino	2,7
Mieszkowice	4,1
Moryń	4,2
Stare Czarnowo	2,8
Trzcińsko-Zdrój	4,4
Widuchowa	4,3

³ Tematyka ta jest przedmiotem rozważań w pracach J. Hozer, por. np. Hozer J. (2003), *Tempus locus homo casus et fortuna regit factum*, IADiPG, Szczecin.

W całym powiecie gryfińskim wskaźnik ten kształtuje się nieco poniżej normy i wynosi 3,25. W gminach graniczących ze Szczecinem wskaźnik jest wyraźnie niższy od normy (Gryfino – 2,7, Stare Czarnowo – 2,8), jednak wynika to z faktu, że działające tam firmy obsługują również Szczecin. Wziąwszy to pod uwagę można więc uznać niską wartość wskaźnika za typową, a to oznacza, że nie należy spodziewać się istotnych zmian liczby firm działających w powiecie w najbliższym okresie.

Istotne z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu jest niwelowanie niedopasowania systemu kształcenia do lokalnego rynku pracy. Powiatowy system kształcenia powinien uwzględniać zapotrzebowanie na różnego rodzaju specjalistów zgłaszane na lokalnym rynku pracy. W związku z tym przy wyznaczaniu normatywnej struktury kształcenia na poziomie ponadgimnazjalnym powinno uwzględniać się strukturę lokalnych przedsiębiorstw z punktu widzenia rodzaju działalności. Analiza firm z tej perspektywy pozwala na określenie zawodów poszukiwanych na rynku pracy. Profile kształcenia na poziomie ponadgimnazjalnym powinny przyczyniać się, przynajmniej do pewnego stopnia, do dostarczenia na rynek pracy osób o takim wykształceniu, na jakie istnieje zapotrzebowanie w powiecie.

Przy wyznaczaniu struktury normatywnej ze względu na profil kształcenia należy również uwzględniać preferencje rodziców uczniów, nauczycieli, jak i preferencje i oczekiwania samych uczniów. Określenie tego typu preferencji jest możliwe na przykład za pomocą badania ankietowego.

Analiza inwestycji w powiecie według ich rodzaju pozwala na określenie kierunków inwestowania, a tym samym umożliwia wskazywanie tych zawodów, na które popyt wzrośnie.

2) W drugim etapie, na podstawie danych ze szkół, wyznaczana jest empiryczna struktura uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych według profilu kształcenia.

3) W kolejnym etapie określana jest wartość normatywna (p_n) wskaźnika podobieństwa struktur. Porównywana jest struktura empiryczna (rzeczywista) ze strukturą normatywną. Struktura normatywna określana jest w etapie pierwszym.

4) W czwartym etapie wyznacza się wartość wskaźnika podobieństwa struktury normatywnej i empirycznej według profilu kształcenia uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych.

Do zbadania stopnia podobieństwa struktur można zastosować wskaźnik podobieństwa struktur zdefiniowany następująco:

$$p = \sum_{i=1}^k \min(sn_i, se_i),$$

gdzie

p - wskaźnik podobieństwa struktur, $p \in \langle 0;1 \rangle$, im większa wartość wskaźnika, tym większe podobieństwo porównywanych struktur,

k - liczba profili kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych,

sn_i - udział osób kształconych w danym, i -tym profilu zgodny z normą (struktura normatywna),

se_i - rzeczywisty udział osób kształconych w danym, i - tym profilu (struktura empiryczna).

Przy wyznaczaniu powyższego wskaźnika wyznacza się udziały normatywne i rzeczywiste dla każdego profilu kształcenia i sumuje się udziały minimalne (dla każdego profilu kształcenia).

5) W ostatnim etapie podejmuje się decyzje co do dalszych kierunków kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych. Możliwe do podjęcia są dwa rodzaje decyzji:

- jeżeli $p \geq p_n$, czyli wskaźnik podobieństwa struktur jest większy od normy to należy utrzymać dotychczasowe kierunki kształcenia,
- jeżeli $p < p_n$ to kierunki kształcenia należy zmienić w taki sposób, aby struktura kształcenia uczniów była bliższa strukturze normatywnej.

Zastosowanie powyższych schematów wiąże się koniecznością elastycznego podejścia do zarządzania godzinami pracy nauczycieli oraz dużą mobilnością samych nauczycieli. Zmiany demograficzne oraz społeczno-gospodarcze będą najprawdopodobniej powodować wzrost zapotrzebowania na pracę nauczycieli w pewnych obszarach oraz spadek zapotrzebowania w innych segmentach systemu oświaty.

W związku z tym postuluje się stworzenie mobilnego „korpusu nauczycielskiego” na poziomie powiatu. Zmiany zapotrzebowania na etaty nauczycielskie w poszczególnych szkołach mogą zostać w znacznym stopniu zbilansowane wtedy, gdy zwiększona zostanie mobilność nauczycieli, której towarzyszyć będzie kompleksowe zarządzanie godzinami pracy nauczycieli powiązane z monitorowaniem liczby oraz struktury nauczycieli ze względu na wykształcenie, wiek oraz staż pracy.